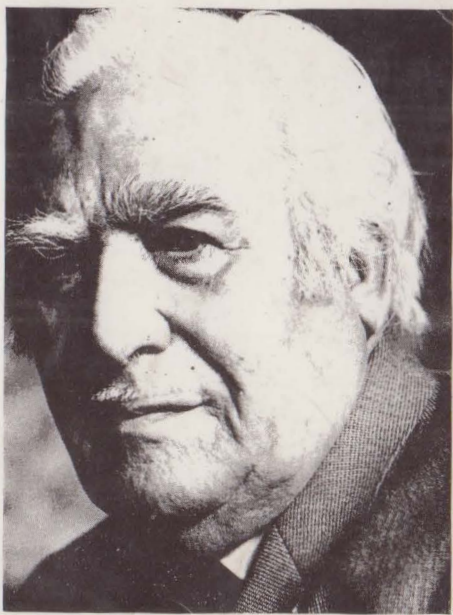

CIGERHUN - KIMIZ BİZ ?

● CIGERXWÎN - KÎNE EM ?

CIGERXWÎN

Kîne ?
Em !

pelê sor
YAYINLARI

890.1
CIGk

CIGERXWÎN

"KÎNE EM ?"

BERHEVKAR : A. BALÎ

★ HILBIJARTINA HELBESTAN ★

PELÊSOR YAYINLARI

Pelê Sor Yayınları : 2

Birinci Baskı: Ekim 91

Dizgi : SIMKO Dizgi

Baskı : Aydınlar Matbaacılık

Pelê Sor Yayınları Divanyolu Cad. Hoca Rüstem Sk. Zafer Han,
No: 7 Daire : 12/1 Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel / Fax : 511 37 31

HELBESTVANÊ KURD YÊ MEZIN
(BÜYÜK KÜRT OZANI)

CIGERXWÎN

HILBIJARTINA HELBESTAN
(SEÇME ŞİİRLER)

KURDÎ-TIRKÎ
(KÜRTÇE - TÜRKÇE)

DÎWANA 1. HEYA DÎWANA 8'AN
(1. DÎVANDAN 8. DÎWANA KADAR)

BERHEVKAR
(DERLEYEN)
A. BALI

PELÊ SOR YAYINLARI

XWEŞXWANÊN PIRTÛKÊ

Jiyana Cigerawîn	9
Jî Bîçûkan Re	26
Benya Welêt	30
Jî Ber Derê Ewan	38
Xewa Bîrçîyan Nayê	40
Pîra Tore	44
Koma Miletan	46
Serxwerabûna Mîrîşkan	50
Dî Bîranîna Qadî Mihemed	58
Heval Pol Robson	62
Ta Kengi Emê Karker û Cotkarê Bega Bîn	74
Dîyan - Bîyan - Fu	80
Pembûwê Me Ye Lê Em Tazi Ne	84
Xwedî Sermîyan	90
Mihrecana Berlînê	92
Gulfîroş	98
Gîryanum Bes E	100
Kevjalîkaran bîfîrîn	102
Çotkar û Zevî	108
Îlham Jî Şarekî Ermen	130
Sitem Dîmrî Bî Ilukmê Dem	134
Ey Karker Bîbîn Yek	136
Gula Rojhilat	140
Kime Ez?	142
Rençberê Bî Rûmet	164
Dîrevim	190
Hey Pale	192
Marşa Xortên Demuqrat	198
Em jî Rê Demakevîn	202
Xabûrê	204
Lehiya Sor	206
Ilawar Hewar	218
Ez Nîzanîm Çî Bêjim	230
Em Şer Naxwazî Lê Ew Tê Ber Derê Me	246
Welatperestî	262
Çîbkîm Bî Rojî û Numêj	266
Hê Hê Şîvano!	270
Jî Tîrsa Zana Xwedê Bîme Ezmîna	278
Ev Dînya Pûr Xweşe	286
Partîzanî	294
Şorîşgêrî	300
Zîman û Hînkîrîna Zîman	310
Jietta Kengi Dî Xewda Bî?	322
Port û Şîret	326
Leyla Şehîd	338
Keko Êz Bîlûrvanî	348
Mîrovname	354
Jî Xew Rabûn	364
Ez Mîrovîm	372
Em Azadîxwazî	382
Ez Danîm Ser Reça Kesî	392
Em Şer Naxwazî	396
Jî Komîta Aştîxwazên Swêdere	402
Em Azadîxwazî	408
Herrî Şer	410
Kurdo Namuse Rabe	412

İÇİNDEKİLER

Ciğehun'un Hayatı	9
Küçüklere	27
Yurda Özlem	31
Onların Derdinden	39
Açlar Uyumaz	41
İhtiyar Nine	45
Uluslar Topluluğu	47
Tavukların Dirilişi	51
Kadı Muhammed'in Anısına	59
Pol Robson Arkadaş	63
Ne Güne Kadar Beylerin İşçileri ve Köylüleri Olacağız	75
Diyan-Biyan-Fu	81
Pamuk Bizim Çıplak Olan da Biziz	85
Sermaye Sahibi	91
Berlin Festivali	93
Çiçekçi	99
Ağladığın Yeter	101
Yengeçler Uçamaz	103
Çiftçi ve Tarla	109
Bir Ermeni Ozarından Esinlenme	131
Zulün Can Çekişiyor Çağın Yargısıyla	135
Ey İşçiler Birleşiniz	137
Doğu'nun Gültüyüm	141
Kimim Ben	143
Eşitlik	161
Şerefli Çiftçi	165
Kaçıyorum	191
Ey Pale	193
Demokrat Gençler Marşı	199
Biz Şaşmayız Yolumuzdan	203
Ey Habur	205
Kızıl Sel	207
Çağın	219
Bilmemki Ne Diyem	231
Savaş İstemiyoruz	247
Yurtseverlik	263
Oruç ve Namaz ile Ne Yapam	267
Ey Çoban	271
İnsanlar Tanrıdan Korkmuş O'nu Gök yüzüne Göttürmüş	279
Bu Dünya Çok Güzel	287
Partizanlık	295
Devrimcilik	301
Dil ve Dili Öğretme	311
Ne zamana Değın Uykuda Kalınacaktır	323
Port ve Şiret	327
Şehit Leyla	339
Kardeş Ben Kavalcıyım	349
İnsana Övgü	355
Uykudan Uyanın	365
Ben İnsanım	373
Özgürlük Savaşçılansız	383
Kimşenin Yolundan Gitmem	393
Biz Savaş İstemiyoruz	397
İsveç Barış Komitesine	403
Biz Özgürlükçüyüz	409
Savaşa Gidin	411
Ey Kürt Namus Günüdür Kalk	413

Derleyenin Hayatı Hakkında Birkaç Söz

1945 doğumlu olan A. Bali, ilk ve orta öğrenimini Malatya'da, yüksek öğrenimini de Ankara Üniversitesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yaptı. Çalışarak okuyan yazar yüksek öğrenimi bitirene kadar birçok memurluklardan sonra 1973 yılında lise edebiyat öğretmenliğine başladı. Bir süre sonra yurtdışına çıkan A. Bali 1974 yılında Ecevit hükümetinin çağrısı üzerine yurtdışında başlamış olduğu Türkoloji doktorası öğrenimini yarıda keserek tekrar memlekete döndü. Yeniden öğretmenliğe atandı. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra 1976 yılında yurtdışına izinli olarak ayrıldı. Pasaportuna el konulan A. Bali, bu tarihten sonra memleketine dönemedi ve Türkiye'ye girişi yasaklandı.

1983 yılında Berlin Hür Üniversitesi'nin Siyasal Bilimler Fakültesi'ni bitiren yazar aynı bölümde "Orta-Doğuda Politika ve Toplum" ve "Orta-Doğuda İslam ülkesi olarak Türkiye'nin Rolü" gibi konularda seminerler verdi.

Genel Dilbilimci olarak aynı üniversitenin İrani diller bölümünün Kürt dili kısmında "Kürt Dili Grameri" adıyla bir doktora tezi hazırladı. A. Bali, Türkçe ve Kürtçe'nin yanı sıra Farsça, Moğolca, Fransızca ve Almancayı öğrenim dilleri olarak geliştirdi.

Edebi yazı türlerinin bir çoğunu deneyen yazar ve araştırmacı A. Bali, şiire ayrı bir önem verdi. Bugüne değin basılmış yedi yapıtının yanı sıra, basıma hazır bir o kadar da çalışması var.

İlk şiir kitabı Kürtçe şiirler, "Hawar" adıyla 1983'te, Türkçe şiirleri ise "Zuladaki Sabır" adıyla 1984 yılında yayımlandı.

Çeviri olarak Sovyet Kürtlerinden olan değerli şair Tosinê Reşid'in Yol "Rê" adlı şiir kitabını Türkçe'ye çevirerek 1985 yılında yayımlattı.

Cigerhun'un 1925-1984 yılları arasında yazdığı sekiz şiir divanını inceleyerek Kürtçe şiirlerin Türkçe'ye çevirisini yaptı. Cigerhun'dan esinlenen ve Cigerhun ile dost olan yazar O'nun ölümünden sonra şiirlerini Kürtçe ve Türkçesiyle birlikte okunak isteyen okurlara sunabildiği için kendini mutlu sayıyor. Sanat anlayışı emek ve emekçilerden yana olan A. Bali halkımızın onurlu mücadelesine sürgündeki yaşamı ile katkıda bulunmaya çalışıyor.

CIĞERHUN'UN HAYATI

Kürt halkının özgürlük şairi, halklar arasındaki dostluğu pekiştiren ve öldüğü güne değin dünya barışını savunan büyük insan Ciğerhun (Cigerxwîn) 1903 yılında Mardin'in Gercüş ilçesine bağlı Hesar köyünde dünyaya geldi. Asıl adı Şeyhmus Hasan'dır. Daha çocuk olduğu sırada önce babasını, babasının ölümünden bir yıl sonra da annesini yitirir, öksüz kalır. Evli olan kız kardeşine sığınır. Çok zor günler yaşar. Eniştesi de kendi ailesi gibi çok fakirdi. Küçük Şeyhmus Hasan'ı zengin ailelere hizmetkar olarak verirler. Ağa ve beylere çobanlık ve sığırtmaçlık yapar. Eli saban tutmaya başlayınca da onların çiftlerini sürer, hayvanlarını güder. Bu çocukluk döneminde halka zulmeden ağa ve beyleri iyi tanır, onların zorbalıklarına tanık olur.

1914 yılında, birinci dünya savaşı başladığı dönemde Anadolu'nun birçok yöresi kaynaşıyordu. Kaçan kaçana bir göç de başlamıştı. Ölüm, açlık, sefalet hat safhadaydı. Osmanlı İmparatorluğunun bu son yıkılış dönemi, insanların askere alınıp, dönemediği zamana rastlamaktaydı. Her tarafta bir korku ve göç başlamıştı. Daha onbir yaşında olan

öksüz Şeymus Hasan da böyle bir göç arasına katılarak bugünkü Suriye sınırları içerisinde kalan Kamışlı'ya yakın Amûd köyüne yerleşir. Burada geçirdiği günler eskiyi aratmayacak kadar yoksulluk içerisinde geçer. İnsanların açlık ve sefaletle uğraştıkları o yıllarda okumak başlı başına büyük bir sorundu. Zaten o dönemlerde okur-yazar oranı da çok sınırlıydı. Fakat Şeymus Hasan'ın bazı yaşlıları o dönemde yaygın olan dini eğitimin yapıldığı okullara gitmekteydiler. O, onlara imreniyor, bazan da kaçamak bir yolunu bularak onlar arasına katılıyordu. Tüm zorlamalara rağmen durumu okula gitmeye elvermiyordu. Halen zenginlere çobanlık yapmaktaydı. Fırsat buldukça okula gidenlerden okuma, yazmayı öğrenir. Etraftakiler onun bu okuma merakını gidermek için bir süre okula gitmesine fırsat verirler. O da dini eğitime başlar. Başlayınca da onu bırakmaz. On yıl süren bu dini eğitimden sonra cami imamı olarak belge alarak hocalığa başlar. Daha okulunun son sınıfındayken İran ve Irak Kürdistan'ını baştan başa gezer. Gitmiş olduğu yerlerde halkıyla çok yakın ilişkiler kurarak onları etkilemeye çalışır. Mesleği gereği onlara öğütler vererek, haksızlıklara karşı direnmelerini ister. Daha o günlerde halka zulüm edenlerin gözüne batmıştı. Tüm bunlara rağmen doğruyu söylemekten asla çekinmiyordu.

Yurtsever, cesur ve çalışkan olan Şeymus Hasan'ın gençlik yıllarına rastlıyan 1925 yılındaki T. Kürdistan'ında ki özgürlük hareketi kanla bastırılmış, önderleri asılmışlardı. Türk burjuvazisinin binlerce kişiyi katlederek bastırıldığı bu özgürlük mücadelesi O'nu etkilemiş ve yüreğinde derin bir yara açmıştı. Kürt bey ve ağalarının egemen Türk burjuvazisi ile yaptıkları işbirliği sonucu Kürt halkının kurtuluşu gidecek bu yolu da kapatılmıştı. Bu olaylara tanık olan genç yurtsever artık duygularını içinde saklamayıp onları şiir olarak yazmaya ve halk arasında dolaşarak okuyup dağıtmaya başlar. İşte bu dönem onun şiirler yazıp, şairliğe ilk adım attığı yıllar oldu.

Daha önce Kürdistan'ın birçok yöresini gören Şeymus

Hasan, Kürt halkının içinde yaşadığı acı durumu gözleriyle görmüş, kanla bastırılan isyan da yüreği yaralı olan inançlı yurtseveri daha da duygulandırmış, yüreğinin ateşini daha da alevlendirmişti.

Genç inançlı insan, Kürt halkı arasında dolaşmaya başlar. Kürdistan'ın birçok köy ve şehirlerini, ova ve yaylalarını, pınar ve nehirlerini gezip, görür. Kendi yurdunun doğal güzellikleri onu sevindirir, gönlünü hoşnut eder, duygularını coştururlar. Bereketli topraklar üzerinde yaşayan, çıplak, aç ve perişan insanlarla konuşarak onların derterleriyle hemdert olur. Yüzyıllardan beri süre gelen bu yaşantı onu çok düşündürür. Kürt halkının içinde bulunduğu acı şartlar onun kalbine bir neşter vurur. Yanan yüreği daha da yanıp tutuşur. Onun yüreği artık dinmeyen, kanayan bir pınar olur. Ölümüne değin gece-gündüz akar durur. Artık onun adı Cigerhun olur.

Kendi deyişiyile:

"Beri sala rehmeti bı çar salên dilbırin,

Dı şî'rê da navê xwe min datani Cigerxwin." demektedir

Büyük ozan ve düşünürün yukarıda belirttiği gibi "Ben 1924 yılından itibaren şiirler yazmaya başladım. Bu yıl benim yurtseverliğe daha sıkı sarıldığım yıl oldu." şeklinde başka bir yazısında ne zaman şiir yazmaya başladığını belirtmiş olmaktadır.

1927 yılında, 24 yaşındayken evlenir. Evlendiği yıl, 5 Ekim 1927 tarihinde, Kürdistan Teali Cemiyeti, Kürt Teşkilat-ı İctimaiye Cemiyeti, Kürt Millet Fırkası ve Kürt İstiklal Komitesi gibi daha önce kurulmuş olan örgütlerin kaynaşması sonucu kurulan Kürt Ulusal Birliği "Hoybûn" a üye olur. Daha sonra ilk sayısı 15 Mayıs 1932'de çıkartılmaya başlanıp son sayısının 15 Ağustos 1943'e kadar 57 sayı olarak yayımlanan "Hawar" dergisinin başından sonuna kadar çıkmasına yardım eder, şiirler yazar. Bu dergide basılan şiirlerinden dolayı sesi tüm Kürdistan'da duyulmaya

başlar. Hawar dergisinin kurucularından olan Celadet Ali Bedirhan ve kardeşi Kamuran Bedirhan ve onların yakın çevreleriyle dost ve arkadaş olur. Derginin daha iyi basılıp dağıtılmasına, onun Kürt halkı arasında yayılıp okunmasına katkılarda bulunur. Ayrıca bu derginin öncülüğünde ilk kez Kürtler arasında kullanılmakta olan Arap harflerinin yerine Latin harfleri esasına dayanan Kürt Latin Alfabesi de tespit edilerek yayımlanır. Latin harfleriyle basımı yapılan dergi kanalıyla aydın ve yurtsever çevreler okuma yazmayı Kürtler arasında yaymaya çalışırlar. Bu kadro arasında Ciğerhun da bulunur.

Ciğerhun yapmış olduğu çalışmalarla dini görevini birarada yürütemez. Hocalığı bırakır. Geçimini sağlamak için çiftçiliğe başlar. Bağı, bahçesi ve bir karış sürecek toprağı olmadı için yine ağa ve beylerin arazisini sürmekteydi. Yaptığı yarıncılık da onu ve ailesini doyuramıyordu. Üstelik okumaya tutkun olan genç şairin aldığı kitaplara para zor yetişiyordu. Tüm bu olumsuzluklara rağmen çocukluk dönemiyle kıyaslanamayacak bir yaşam ortamına sahipti. Bu olanaklardan yararlanarak bilgisini geliştirdi. Çok yönlü bir çalışma içerisine girdi.

O, başlangıçta nasıl inançlı bir yurtsever idiyse öldüğü son güne değin hep öyle kaldı. Davasına sonuna kadar inanan ve ondan en ufak bir taviz dahi vermeyen yüce bir kişiliğe sahipti. Onun ilk şiirlerinde, gördüğü dini eğitimin etkisi görülmekle beraber daha çok ulusal duyguların ağır bastığı görülür. Bu ilk şiirlerinde her ne kadar ağa ve tüm zorbalara karşı isyan ederek haykırıyorsa da işçi sınıfı ve onun uluslararası dayanışması pek kendini göstermiyordu. Daha doğrusu o yönde kendini yeni yeni geliştirmekteydi. Zaten şairin gençliği sosyalizmin de ilk kez dünyada yayılmaya başladığı bir zamana rastlıyordu. Bu dönemdeki şiirleriyle Ciğerhun, her yönüyle ulusal bir Kürt şairidir. Daha sonraları Marksizm-Leninizmi okuyup öğrenir. Öğrendikçe de şiirlerine konu eder. Kürt işçi ve emekçilerinin yerinin Dünya işçi sınıfının yanında olacağını şiirlerinde ağırlık

konusu olarak işler. Kürt işçi ve emekçilerinin tek kurtuluş yolunun, Dünya emekçilerinin kurtuluşuyla birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu şiirleriyle halkına ömrünün son gününe değin anlatır. Bu yönüyle Ciğerhun, gerçek bir ilerici, demokrat ve sosyalistdi. O, ilk kez Marksizm-Leninizmi benimseyen Kürt devrimcilerinden biridir. Bu görüşü ondan önce kavrayan Kürt olsa da, işçi sınıfının bilinci onun şiirleriyle Kürt halkı arasında duyuldu ve yayıldı. O'nun sınıfsal bilinciyle savaşımlı Kürdistan tarihinde Ciğerhun'un siyasi yönünü de güçlendirdi.

Büyük Kürt şairi Ciğerhun, her ne kadar biraz dini eğitim görmüş ise de herhangi bir yüksek okulu okumuş değildir. Kendi kendisini yetiştirmiştir. Bir filozof gibi birçok konularda derin bilgiye sahipti. Kürt tarihi, Kürt dili ve edebiyatına ait ciltler dolusu yapıt yazarak bıraktı. Kendisi yirminci yüzyılın başlarından son çeyreğine kadar Kürdistan tarihinin önemli olayları içinde yaşamış ve birçoğuna da tanık olmuştu. Bu yönüyle canlı bir tarihti.

Başlangıçtan günümüze değin Kürdistan tarihini iki cilt olarak yazmış ise de son dönemin güncel konularını işlememiştir. Genel bir tarih olarak bu iki ciltlik yapıtı değerlendirmek gerekir. Yazmış olduğu ve halen basılamayan iki ciltlik otobiyografisinde sanıyorum bu konulara da açıklık getirecektir.

O, kendisini bildi bileli hep örgütlü olarak çalışmıştı. Kürt halkının örgütsüz olarak kurtulamayacağına inanmıştı. Bu kurtuluşun da ancak birlik ve beraberlikle mümkün olacağına inanıyordu. O'na göre mutlaka örgütlü olmak ve örgütlü çalışmak gerekiyordu. Bu görüş onun Hoybun örgütüne girmesiyle attığı ilk adımdı.

22 Ocak 1946 yılında İran Kürdistan'ında Mehabat Kürt Cumhuriyetini ilan eden Kadı Muhammed'e övgüler düzer. Kurulan genç Kürt Cumhuriyeti ne yazık ki uzun ömürlü olamadı. İkinci cihan savaşının Sovyetler Birliği'nde yapmış olduğu tahribatlar ve diğer bazı siyasi neden-

lerle Sovyetler bölgesindeki desteğini çeker. İran ordusunun saldırısı ve onları destekleyen ABD ve İngilizler'in yardımıyla Kürt Cumhuriyeti yıkılır. Ciğerhun Kadı Muhammed'e şu övgüleri dizer:

Kurban olduğum Kürdistan toprağı çok genç ve güzelsin.

Her karış toprağına evlatların çok kan döktüler.

Kürt ulusu sağ kaldıkça da bu yoldan dönmeyecek

Yaşa, yaşa!

Kadı Muhammed çok yaşa!

.....

Ey Turuman, neden kadı Muhammed'i katlettin,

Demokrasi dediğin bu mu, bu mudur adaletin?

Ama katletmekle, zindanla yok olmaz Kürt milleti!..

Yaşa, yaşa!

Kadı Muhammed çok yaşa!

Ozan, ayrıca emperyalistleri lanetler. Bir yandan demokrasi koruyuculuğunu yapan emperyalistlerin gericilerle, birleşerek mazlum bir halkı tarih sahnesinde silmeye çalıştıklarını dile getirir. Büyük ozanı etkileyen bu tarihi olay uzun süre onun şiirlerinde etkisini gösterir.

1958 Irak devriminin gerçekleşmesinden sonra Ciğerhun'u Bağdat Üniversitesi çağırarak öğretim üyesi olarak tayin eder. Bu dönemde Arap ve Kürt halkları için büyük yeniliklere girilir Demokraside yeni, ileriye yönelik değişmeler yapılır. Kürtlere kültürel ve sosyal haklar tanınır. Büyük şair ve düşünür orada üç yıl üniversitede Kürt gençlerine dersler verir. Üniversitede öğretim üyeliğini yaptığı dönemde "Kürt Dili ve Grameri" kitabını yazarak bastırır. Ansiklopedi şeklinde bir Kürtçe sözlüğün hazırlamasına girer. A,B, C seslerini kapsayan ilk ciltini bastırarak dağıtır. Daha bunlara benzer bazı çalışmalara başlamışken siyasi durum Irak'ta yine değişir. Durum eskisi gibi kötüye gider.

Bu arada tekrar Suriye'ye döner. Irak sınırına yakın mesafede olan Kamışlı'ya yerleşir. Irak'ta olduğu süre içerisinde daha önceleri Kürdistan Demokrat Partisi ile olan ilişkilerini daha da geliştirir. Partinin ve Kürt halkının bölgedeki lideri M. Mustafa Barzani ile yakın dostluk kurar. Barzani, hem Ciğerhun'un şiirlerine hayrandı, hem de onun şahsiyetine ve yurtseverliğine önem vermekteydi. Fakat siyasi görüşleri birbirine uymuyordu.

Barzani, daha yedi yaşındayken annesinin siyasi olarak hapse girmesiyle o da hapis yatmıştı. Kürt halkının kurtuluş mücadelesindeki yeri, Mehabat Kürt Cumhuriyetindeki önemli askeri kişiliği, yenilgiden sonra Sovyetler Birliğine mahiyetindeki askerlerin bir kısmıyla gitmesi Ciğerhun'u etkileyen önemli olaylardı.

Barzani'nin Sovyetlerden dönmesiyle birlikte Amerika Birleşik Devletlerine yaklaşarak mücadeleye başlamasıyla Ciğerhun ile olan ilişkilerini tamamen bozmuştu. Ciğerhun, ABD'nin bölgede Kürtleri kullanmasına kesin karşıydı. Onlara alet olanlara karşı da mücadele ediyordu. Bu olumsuzluklara rağmen Barzani, Ciğerhun'a verdiği değerden ölüncüye değin hiç bir şey değiştirmedii. O'na hep büyük önem verirdi. Ciğerhun, tüm Kürt yurtseverlerinin kalplerine girdi.

Irak'taki olumsuz değişmelerden sonra bazı arkadaşlarıyla Kürdistan Demokrat Partisinden ayrılarak Suriye Komünist Partisine üye oldu. Bu partideki Arap Baas şovenizmi nedeniyle fazla çalışmadı, ayrılarak bazı arkadaşlarıyla birlikte Suriye Kürdistanı ilerici Demokrat Partisini kurdu. Bu partide önemli görevler alarak son gününe değin önemli siyasi çalışmalara katkılarda bulundu.

İlerici, demokrat ve yurtsever şair Seyda Cigerğun, Kürdistan özgürlük savaşçılarının birleşmesi, birlite düşmana karşı savaşmasından yanaydı. O tüm Kürdistan yurtsever güçlerin demokratik bir cephede birleşmesini istiyordu. Bu uğurda son nefesine kadar çaba sarf etti. O, sömürgeci

güçlerin bayraklarının yerine özgür ve demokratik bir Kürdistan bayrağının dalgalanmasını istiyordu. O, sömürgeci askerlerin yerine Kürt ulusunun özgürlük bekçilerinin nöbet tutmasını, sömürgeci güçlerin tank ve toplarının, dipçik ve süngülerinin yerine özgürlük filizlerinin boy atmalarını istiyordu. O'nun isteği insanca bir yaşam, demokratik bir düzen ve insan onuruna saygı gösteren bir ortamı yaratmak ve orda yerini almaktı. O aşığı özgürlüğe, başa ve insanlığa... Özgürlüğe kavuşmanın zor olduğunu belirtirken onu bir ağaca benzetir. O ağacı yeşerten de kandır.

"Biz özgürlük Savaşçılarıyız" adlı şiirinde bu konuya şöyle değinir:

özgürlük ağacı kanla yeşerir.

Bitsin artık bu ezilmişlik, kölelik.

Kalksın gayrı aşiretcilik ve dindarlık.

Haydi kalk,

Kalk üstüne

Yavrum

Kalk!

Ciğerhun gibi insan severim.

Memo ve Zin, gibi değil özgür yaşayın.

Korkmayın, özgür yaşam ver ve geç bizim için.

Haydi kalk,

Kalk üstüne

Yavrum

Kalk!

O'nun şiirleri sevgi doluydu. Bu sevgiyi tüm insanlara din, dil ve ırk farkı gözetmeksizin dağıtmak istiyordu. O, aşktan bahsederken O'nun aşkı her şairin özenerek süslemeye çalıştıkları bir sevgiliden daha ayrıydı. O'nun sevgilisi Kürdistan'dı. Üzerinde yaşadığı öz memleketi olan Kür-

distan O'nun için tutsak bir vatandı. Bu tutsak memleketin özgür olması O'nun yegane dileğiydi.

"Bu Dünya Çok Güzel" adlı şiirinde sevgilisi Kürdistan'dan bahsederken onu şöyle süsler.

Çok güzel, çok güzel.

Bu dünya çok güzel.

Gül yüzlü güzel yar

Sırtını bana yaslar.

Bağımsız ve özgürüz.

Mutlu ve sevinçliyiz.

Sövgüsüz ve sitemsiz

Birbirimize gönülden bağlıyız.

Sevginin gül demedi,

Yaşam deryasının dalgaları

Bizi kavuşturacak özgürlüğe.

Yüz kez lanet olsun köleliğe!...

Çok güzel, çok güzel.

Bu dünya çok güzel.

Gül yüzlü güzel yar

Sırtını bana yaslar.

Ciğerhun, sadece Kürdistan ve Kürt halkı için yazmamış, ezilen tüm dünya halkları için yazmıştır. O'nun yüreği ezilen halkardan yana da yanıp tutuşmuştur. O, hem Kürdistan ve Kürtler için, hem de orta-doğu halkları ve ezilen tüm halklar için bir özgürlük ve barış şairidir. O, bir öz-

gürlük savaşıdır. O, kardeşliğin, birlik ve beraberliğin dostudur. O, şiirleriyle Amerika emperyalistlerinin Vietnam'a saldırmalarına karşı durarak, Vietnam halkının yanında yerini alır. O, şiirleriyle Kore'de Emperyalistlere karşı savaşı. O, Angola'dadır. O, her yerde faşizme, sömürgeciliğe, kölcüğe karşı şiirleriyle savaşı, halkların dostu; faşizmin amansız düşmanıdır.

O, "Arkadaş Pol Robson" adlı uzun şiirinde 1976 yılında ölen Amerikalı büyük zenci şarkıcı Paul Robeson'a şöyle seslenir:

*"Ey Robson arkadaş, büyük insan!
Barışın koruyucusu, bilge insan.*

*İnsanlık içindir yaptığın kavgan.
Ağa ve derebeyleri çok korkutan,
Sermayedarların yüreğini çatlatan,
Hanedanlardır kendilerine soru soran:
'Nasıl da uyandılar kara renkli insan!?'*

*Ey Robson arkadaş!
Yalnız karacıklar değil ki boyundurukta olan,
Beyaz renkliyiz, ne fark eder kalmışız perişan.*

*Nedir günahımız, suçsuz, sebepiz
Düştük boyunduruğa Kürtler, Araplar,
Zenciler, Hintliler tüm perişan insanlar.*

Uyandı işçiler: Kavga ve uğraş verince,

Doğdu gün, gün doğdu

Doğu kurtuldu.

Kızıl güneş, sarı güneş

Çıktı Moskova'dan

Saçtı ışığını Balkanlar'a, Almanya'ya

Uzandı Çin'e, Çin

Görkemli Çin, büyük Çin

Şavkını vurdu Hint'e

Doldu cihanın tümüne.

Ozan düşünür, büyük yurtsever kişi Cığercun,un uluslararası dayanışmadaki yeri çok büyüktür. 1951 yılında Doğu Berlin'de yapılmış olan dünya gençlik festivaline katılmak için tüm hazırlıklarını bitirmişken son anda pasaportu kendisine verilmez. Fakat festivale yazmış olduğu şiirini gönderir ve dünya gençliğine şöyle seslenir;

Festivale gidin, güzel festivale,

El-ele tutuşun genç delikanlılar.

Hintliler, Çinliler, Araplar ve Habeşler

Birlik olun, tüm beyaz ve kara derililer.

Hey delikanlılar, hey genç kızlar!

Dünyanın iyilik severleri, gidin festivale.

Zorbalara karşı birleşin hepiniz.

Truman'a söyleyin, Makarti'ye

Şuman'a söyleyin Çörçil'e:

"Hitler gibi olmayın, biz savaşı istemeyiz."

Birleşin tüm aydınlar ve yoksullar!

Kırın boyunduruk, zincir ve prangaları.

Gönlü yaralı gidin, güler yüzlü dönün...

Günümüzde tüm dünyadaki demokrat, ilerici ve sosyalist güçlerin barışa verdikleri önem çok büyüktür. Daha yıllarca önce Ciğerhun barışın önemini kavrar ve ona önem verir. Savaşa karşı durarak barışı savunur. "Demokrat Kızlar" adlı şiirinde savaş isteyenlerin insanlığın ve barışın düşmanları olduklarını bir kez daha tekrarlar. Savaşın çılgınlıklarını yapanların maskelerini indirerek onların karanlık yüzlerini ortaya serer. Savaşa karşı durmanın bir insanlık görevi olduğunu belirtir:

"Demokrat kızlar, bağırın, çağırın!

Ekmek isteyin, tüfek istemeyin.

Savaş istemeyin, özgürlük isteyin."

Savaşın felaketini, barışın önemini iyi bilen şair, birinci ve ikinci dünya savaşlarını ve onların geride bıraktıkları milyonlarca ölü, yaralı ve sakatı görmüş ve onları yakinen izlemiştir.

Ciğerhun, her ne kadar feodal bir toplum içinde yaşamış ve dini bir eğitim görmüş ise de onlardan az etkilenen bir insan olarak toplum içinde varlığını korumuş, insanların başına bela olan gericilikle savaşımını yaşamı boyunca bıkmadan sürdürmüştür. Böyle geri kalmış toplumlarda erkek ve kadın eşitsizliğine karşı çıkarak, cins farkı gözetmeksizin tüm insanların eşitliğini savunmuştur. Dini görev yaptığı dönemlerde de kadın ve erkek arasında bir fark olmadığını, eşit olduklarını savunurken gerici kurumların saldırısına uğramış ve dinsizlikle suçlanmıştı. Ciğerhun, bir toplumda kadın ve erkek üzerine düşen görevlerin birbirinden farklı olmadığını ve birbirlerini tamamladıklarını vurgulayarak tü-

münü bir bütün olarak görür. Bu görevlerden birinin aksatılmasıyla diğerlerinin de aksayacağını belirtir.

Şaire göre:

"Şêr şêr e û

Çı jin e, çı mêr e!"

Aslan aslandır; erkeği ve dişisi fark etmez.

Büyük Kürt şairi daha sağ iken özgür bir Kürdistan'ı görmeyi çok istiyordu. Bu Onun en son dileği idi. O'nun bu dileğini sömürgeciler zindanlarda bile tüm işkenceleriyle söküp atamamışlardı. Çok kez hapse girip, çıkar. Her hapse girip çıkışta, her yapılan işkence O'nun yurtsever duygularını dahada alevdirmekteydi. O'nun ömrü boyunca alev alev yanan yüreği tüm Kürt yurtseverlerine meşale oldu. Bu meşale O'nun şiirleriyle ta sonsuza değin hiç sönmeyecektir. Aç insanlar doydukça, tutsak insanlar özgürlüğüne kavuştukça Ciğerhun, daha çok sevilip sayılacaktır.

CIĞERHUN'UN SANATI VE YAPITLARI:

Ciğerhun, sömürge bir ulusun şairi olarak, özgürlüğe suskun bir halkın evladı olarak, duygu ve düşüncelerini büyük bir ustalıkla dile getirmiştir. Coşkun bir lirizmle yazılan şiirleri çeşitli konuları içermekle beraber sanki şiirleri peş peşe sıralanmış uzun manzum bir destanı andırırlar. Bugüne değin basılan sekiz şiir divanı ve daha basılacak diğer divanlara kaybolmuş şiirleri de eklenirse; O'nun gerçekten büyük bir şiir ustası olduğu ortaya çıkar. Şiirlerdeki anlamın yanı sıra insanı usandırmadan saatlerce okumaya sürükleyecek ses ahengi sanki bir müziği andırır. Bu yönüyle O, lirik bir ozandır. Bugüne değin basılan şiir kitaplarında enternasyonalizmin yanı sıra Kürdistan ve Kürtlere geniş yer verir. Büyük şair tarih boyunca geniş bir alana

yayılmış Kürdistan diye bir memleketin var olduğunu, onun üzerinde de o memleketin insanları olan Kürtler'in yaşadığını, fakat yaşadıkları topraklara sahip olmadıklarını görür. Parçalanmış olan Kürdistan'ı sömüren sömürgecilerin yanı sıra onlarla işbirliği içinde olan zalim Kürt ağa ve beylerin halkın kanlarını nasıl emdiklerini şiirlerinde akıcı bir dille anlatır.

Seyda Ciğerhun, ince ve benzetmeli bir sanatla anlatmak istediği konuyu okuyucuya daha iyi sevdirmektedir. Kürdistan'ı bir geline benzeten şair, onu şöyle süsler.

O'na göre Kürdistan:

"Kürdistan, büyük Kürt kahramanı ve İslam dünyasının lideri Selahattin Eyübi'nin tacıdır O'nun alnı bir güneş gibi gökyüzündedir. O'nun her iki yay gibi kaşı Zaloğlu Rüstemin kaşları, her iki zülfü birer kahramanlık öku gibidir. Yüzünün parlaklığı Zerdeşt ve Mezdak'ın yüz parlaklığı, her iki gözü hürmüz ağacını andırır. Dudakları Hacı Kadir'in kitabı, dili ise Ahmed Hani'nin (Ehmedê Xani) eserine benzer. O çenesi Cudi dağı olan bir gelin"dir. O, öyle güleç yüzlü nazlı bir gelindirki Ciğerhun'u büyülemiş, kendisine aşık etmiştir. Ciğerhun, sevdalıydı O'na, sevgili Kürdistan'ına. Büyük ozan mutlaka aşık olduğu o geline sahip olmak istiyordu. O'nun en büyük dileği onu görmek ve ona kavuşmaktı. Ne yazık ki o günü görmeden ve ondan uzaklarda 1984 yılında İsveç'te hayata gözlerini yuman Ciğerhun'un cenazesi sevgilisinin kucacağına götürülerek bırakıldı.

Şiirleri ve diğer yapıtlarında devrimci, topluma yönelik yazılarını güzel bir Kürtçe ile dile getiren şair, yer yer güçlü benzetmelerden yararlanır. Ses ahengine önem verir. O, devrimci sanat ve düşüncesiyle dünya işçi sınıfı ve ezilen halkların unutulmaz dostları arasında yerini alacak ve sonsuza değin yaşacaktır.

Kendisi daha hayatta iken kırka yakın eser basılacak kadar elinde basıma hazır kitap olduğunu belirtti. Bunların sadece aşağıda belirtilenleri basıldı.

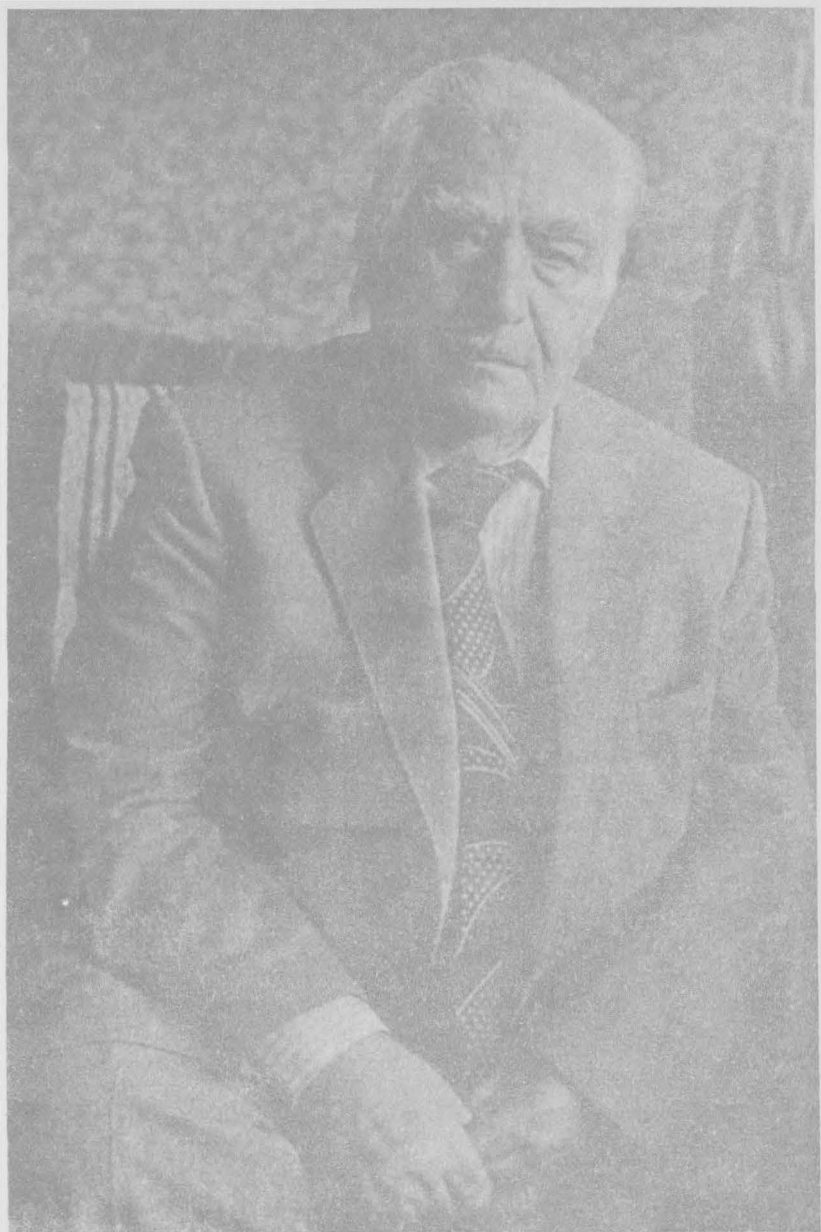
Bugüne deĝin basılanları şöyle sıralayabiliriz: Şiirleri sekiz divan olarak basılmıştır. Basılış tarihi ve adları şöyle sıralanabilir: Birinci divanı "Prisk û Pêti" 1945'te, ikinci divanı "Sevra Azadi" 1957'de, üçüncü divanı "Kime Ez" 1973'te daha Kürdistan'da iken bastırmıştır. Diğer beş şiir divanı da 1980'de yurtdışına çıktıktan sonra İsveç'te bastırmıştır. Yurtdışında basımı yapılan dördüncü şiir divanı "Ronak" 1980'de Stockholm, beşinci divanı "Zend-Avîsta" 1981'de Stockholm, altıncı divanı "Şefağ" 1982'de, yedinci divanı "Hêvi" 1983'te ve sekizinci divanı "Aşiti" 1985'te İsveç'in Stockholm şehrinde birinci baskıları yapıldı. Bu basımı yapılan şiir divanlarındaki şiirlerin içeriğine göre Ciğerhun'un şiirlerini şöyle sınıflandırabiliriz:

- a. Konusu Kürtler ve Kürdistan olan ve onların durumlarını yansıtan şiirler.
 - b. Kürt şairlerini sıralayan ve onların yaşam öykülerini konu eden şiirler.
 - c. Köylüleri, işçileri ve ezilen tüm insanları konu alan şiirler.
 - d. Gönül ve sevgi üzerine olan şiirler.
 - e. Kürtlerin kahramanlık, savaş ve isyan konularını işleyen şiirler.
 - f. Toplumlardaki sınıfların durumunu konu alan şiirler.
 - g. Barış, eşitlik ve demokrasi üzerine yazılan şiirler.
 - h. Ağırlık konusu Marksizm ve Leninizm olan şiirler.
 - ı. Dini ve ulusal konuyu işleyen ilk yazmış olduğu şiirler.
 - j. Tutsak olan insanların serbest olmaları ve ezilen halkların özgürlüğüne kavuşmalarını konu alan özgürlük ve bağımsızlık şiirleri.
 - k. Uluslararası dayanışmayı konu alan şiirler.
- Ciğerhun, 1947 yılında ilk hikaye kitabını "Cim û Gul-

peri" adıyla yazıp bastırılmıştır. İkinci hikaye kitabını 1956 yılında "Reşoyê Darê" adıyla bastırılmıştır. 1957 yılında atalardan kalan sözleri konu alan "Gotinên Pêşîyan"ı, 1961'de Bağdat'ta Kürt Dili Gramerini "Destûra Zîmanê Kurdi"yi, Kürtçe sözlüğü 1962'de, Midya ve Salar adlı kitabını 1973'te bastırılmıştır.

Ciğerhun, bir Kürt tarihçisi olarak da ad yapmıştır. Kürtler'in kökenini, coğrafyasını, kültürünü tarihi bir süreç izleyerek yazmıştır. Kürdistan Tarihi "Tarixa Kurdistan" adı ile ilk cilt 1985'te ve ikinci cilti 1987 yılında İsveç'in Stockholm şehrinde ilk basımları yapılmıştır. İlk ciltte Kürtler'in kurmuş oldukları devlet ve beyliklerin komşularıyla yaptıkları savaşları konu alır. Kürtlerle komşu olan ilk ve orta çağ devletleri hakkında geniş bilgi verir. İkinci ciltte ise Kürtlerin özellikle islamlığı kabul ettikten sonraki sosyal yaşantılarını konu alır. Kürtler ile Anadolu Selçukları arasındaki ilişkileri işler. Kürtler'in yakın geçmişleri üzerine yazılan tarih bilgileri ise ilerde belki derlenerek ayrı bir cilt şeklinde basılır.

A. Bali

CIGERXWÎN
(1903 - 1984)

JI BIÇÛKAN RE

*Şêr û piling tev de çûn,
Rasti serik penir bûn.
Vi jê xwar û wi jê xwar,
Her dû wa li hev dane dar.
Yeki ji ê di re got,
Her dû rabûn bûne cot.
Go em herin cem rovi,
Seydayê wehş û kovi.
Ewê me li hevdû bêni,
Çavê mêrik derêni.
Her dû çûne cem rovi,
Dûne derwêş û sofî.
Doza xwe jê re gotin,
Dil û cergê wê sotin.
Rovi go de rabûn zû,
Ji mi'r binin terazû.
Wan terazû ani ber,*

KÜÇÜKLERE

*Aslan ve kaplan birlikte giderlerken
Bir parça peynire rast geldiler.
Birazını o yedi, birazını diğeri,
Derken kavgaya tutuştular,
Sopalarla vuruştular.
Sonunda biri diğeriine
Güzel bir öneri getirdi:
Haydi gidelim tilkinin huzuruna,
Yabınıl hayvanların üstadına,
O, uzlaştırır her ikimizi.
Derviş gibi, sofı gibi
Uysallaştılar aniden,
Yollara koyularak
Vardılar tilkiye.
Acındırarak sözlere başladılar bile,
Davalarını bir bir getirdiler dile.*

*Rovi penir dani ser.
Alik pîr û yek sîvîk,
Lekmek jî ya giran bir.
Ew jî a di bû sîvîktir.
Geh ev xwar û geh ew xwar,
Heta ko ma ben û dar.*

Diwana Yekem, 1945-

*Tilki, kalkın artık tez dedi,
Getirin bana teraziyi.
Önüne teraziyi koydular,
O, bir kefeye büyükçe, diğerine küçükçe
Birer dilim peynir koyunca
Dengesi bozuldu terazinin.
Eşit olsun diye de
İri bir parça koparır,
Boğazından aşırırı...
Bu kez öbür kefe hafifler,
Ağırından bir parça alarak
Bazen bundan, bazen ondan derken
Bitirdi peyniri sonunu getirirken*

Birinci Divan, 1945-

BÊRIYA WELÊT

*Ka Feridûn, ka Dîrefs, taca Keyan lî kû ye?
Ka Gohderz û ka Rîstem, ka ew meydan lî kû ye?*

*Ka padişahê Elwend, ka siltane lî Deynûr,
Ka Eyûbi, ka Dêsem, kani Menwan lî kû ye?*

*Ka mirekên lî Baban, ka paşayê Rewandîz,
Ka Cızîr û kani mir, ka Bedir-Xan lî kû ye?*

*Kani mirê Behdînan, kani mirê Hekaran,
Ka mirekên lî Zazan, mirê Xerza lî kû ye?*

*Kani mirê Hesenkêf, kani mirê lî Sasûn,
Ka mirekên Mecen Kurd, mirê ûêrwan lî kû ye?*

*Ka Melatya, ka Xerpût, ka Çermûk û Siwerek,
Kani Urfe, ka Sîrûç, mirê Milan lî kû ye?*

*Ka Wenzêşeh, ka Dêrik, ka Mêrdîn û Nîsêbin,
Kani Amed, ka Herzo, mirê Hizan lî kû ye?*

*Kani Stewr, ka Midyat, ka Erzen û Bîşêri,
Ka Aşî û ka Hêtem, ka Gurdilan lî kû ye?*

YURDA ÖZLEM

*Nerede Feridun, Dırefs, nerede Keyan'ın tacı?
Nerede Guhderz ve Rüstem'in diyarı?*

*Nerede Elwend padişahı, nerede Deynür Sultanı?
Nerede Eyüb, Dêsem, hani Merwan nerede?*

*Nerede Baban'daki beyler, nerede Revandiz'in paşası?
Nerede Cizre ile beyi, hani Bedir Han nerede?*

*Hani Behdinan beyi, nerede Hekaran Beyi?
Nerede Zazan beyleri, nerededir Herzo Beyi?*

*Hani Hasankef Beyi, hani Sasunlu Bey?
Mecenkurd beyleri, nerededir Şervanlı Bey?*

*Hani Malatya, Harput, nerede Çermük ve Siverek?
Nerede Urfa, Suruç, Milanlı Bey nerede?*

*Nerede Viranşehir, Derik, Mardin ve Nüseybin?
Hani Diyarbakır, Hezro, Hizanlı Bey nerede?*

*Hani Stevr, nerde Midyat, Erzen ve Bişeri
Nerede Aşit ve Hetem, hani Gurdilan'ın yeri?*

*Ka Bedlis û ka Seirt, kani Mûş û Erzerom,
Kani Qers û Bayezid, ka mirê Wan lî kû ye?*

*Kani Mîks û ka Xesxêr, kani sera Mexinan,
Kani deşta Colemêrg, kani Westan lî kû ye?*

*Ka Şengal û ka Mûsil, kani Zaxo, ka Dihok,
Kani Akire, Amedi, kani Barzan lî kû ye?*

*Ka Êrmiye û Şino, ka Sablax û ka Nehri,
Ka selmas û kani Xoy, ka Erdelan lî kû ye?*

*Ka Hewler û kani Koy, ka Herir û Rewandîz,
Ka ûeqlave, ka Derteng, mirê Soran lî kû ye?*

*Ka Kerkûk û ûehrezor, Ka Helwan û ka Deynor,
Ka Kelos û ka Neşkas, ka Mehrewan lî kû ye?*

*Ka Tenûre, ka Zelem, ka Meşile, kani Loy,
Ka Sîrûçik, ka Alan, ka Duhmuran lî kû ye?*

*Ka Loran û ka Goran, ka Hemrin û ka Sefin,
Ka ew bajar û ew gund, ka Kurdistan lî kû ye?*

*Nerede Bitlis, Siirt, hani Muş ve Erzurum?
Hani Kars ve Beyazıt, Vanlı Bey nerede?*

*Hani Miks, Heshher, hani Mehinan Sarayı?
Hani Hakkari Ovası, Vestan nerede kaldı?*

*Nerede Şengal ve Musul, hani Zağo, Dihok?
Hani Akirli, Diyarbakırlı nerede kaldı Barzanlı?*

*Nerede Urmiye, Şino, hani Sablah ve Nehri?
Nerede Selmas, hani Hoy, nerde kaldı Erdelan?*

*Nerde Hefler, hani Koy, nerededir Herir ve Revanduz?
Nerde Şeklav, nerede Derteng, hani Soran Beyi?*

*Hani Kerkük, Şehrezor, hani Helvan ve Deynor?
Nerede Kelos ve Neşkas, hani Mehrevan nerde kaldı?*

*Nerde Tenüre, nerde Zelem, hani Meşile ve Loy?
Nerde Sirüçik, Alan, Dumihran nerde kaldı?*

*Nerde Loran ve Goran, hani Hemrin, nerde Sefin?
Nerededirler o şehir ve köyler, hani nerede Kürdistan?*

*Nerededir o dağlar ve ovalar, hani çimenlikler ve sular?
Nerede yaylalardaki çadırlar, o keşhur olan yaylalar?*

*Ka ew deşt û ka çiya, ka ew av û ka giya,
Ka ew kon û ka koçer, ka ew zozon li kû ye?*

*Ka ew dengê pezê qer, ka ew gulen sor û zer,
Ka benefş û ka rihan, ka gulistan li kû ye?*

*Ka kovi û ka evor, ka ew deng û qoreqor,
Ka şêrina kewê nêr, ka nêçirvan li kû ye?*

*Ka ew cot û ew cotar, ka ew pez û ka dewar,
Kani berx û kani kar, ka bêrivan li kû ye?*

*Ka ew mêrg û kani deşt, ka ew bax û ka bihuşt,
Kani seyran, kani geşt, ka ew dilan li kû ye?*

*Ka ew xort û ka kurik, ka ew şal û kêrik,
Ka govend û ka keçik, ka zirnevan li kû ye?*

*Ka Dilşad û Gulizer, ka ûêrin û kani Zin,
Kani Eyşê, ka Fatê, ka Perişan li kû ye?*

*Ka ew mêr ka ew jin, ka ew kalê rihmezim,
Ka lêlê û ka lolo, ka ew heyran li kû ye?*

*Ka ew ken û ka geşi, ka şadi û ka xweşi,
Ka sersal û ka nûroj, ka mihrecan li kû ye?*

*Nerde o sürülerin meleyişi, hani sarı ve kırmızı güller?
Menekşe ve reyhan, hani nerede kaldı güzel gül bahçeler?*

*Nerede sürü sürü geyiklerin kükreyen sesleri.
Nerede öten kekeliklerin ve onları avlayan avcılarının nerede?*

*Hani nerede çift ve çiftçin, nerede o koyun sürülerin?
Hani kuzulu pınarlar, ve süt sağan berivanların nerede?*

*Nerde o kokulu ovalar, çeşmeler o cennet gibi bağlar?
Nerde o gezintiler, armağanlar, neşeli şenlikler?*

*Nerde o gençler ve çocuklar oynadıkları oyuncaklar?
Nerde o kızlı halaylar, hani zurna çalan çalgıcı?*

*Nerde Dilşad ile Gülizer, hani Şirin ile Zin?
Hani Ayşe, Fatma, hani Perişan nerede?*

*Nerde o erkek ve kadınlar, o aksakallı ihtiyarlar?
Hani nerde o büyüleyici insanı mest eden türkülerin?*

*Hani o neşeli gülüşler, nerde o mutlu sevinçler?
Nerde yeni yıl Nevroz, hani mehrican nerede?*

*Hani o buz gibi soğuk sular, nerde kavun ve karpuzlar?
Nerde pirinç ve buğdayların, nerededir o bostanların?*

*Ka ew ava sar û xweş, ka gundor û ka zebeş,
Ka birinc û ka genim, ka ew bistan li kû ye?*

*Ka hirmê û ka incas, ka bihok û ka tiri,
Ka ew xox û ka hinar, ka dobelan li kû ye?*

*Ka ew ziv û ka zêr, ka kaniyên gaz û qir,
Ka ew terş û ka talan, ka ew dewran li kû ye?*

*Ka welat me rengin, iro jar û birindar,
Cigerxwino de bigri, kani derman li kû ye?*

Diwana Yekem, 1945

*Hani armut ve incirlerin, ayva ve tatlı üzümünün?
Nerde şeftali ve narın, bal kokan meyvaların nerde?*

*Hani altın ve gümüşün, o zengin petrol kaynakların?
Hani nerede o bolluk bereketlik, o güzel yaşam nerde?*

*Nerde o canlı yurt, şimdi öyle fakir ve yaralı,
Ey Ciğerhun haydi ağla! Kurtuluşun ilacı nerde?*

Birinci Divan, 1945

JI BER DERDÊ EWAN

*Kurdmanc hemi axa û beg û mir û mela ne,
Hikmet ev e, her dem ko belangez û geda ne.*

*Axa û began destê sitem daniye ser wan;
Talanker û diz û keleş û bê ser û pa ne.*

*Şêxan û melan xîşt û def û ayet û enwar,
Wek gurzê giran dane milan, şêrê xuda ne.*

*Dûzek weki mertal e, bîhişt her weki şur e.
Kurdan ji kul û derdê evan qir û emane.*

*Her yek bi hezar rengi dixwin vi miletê dil,
Lê ew bi xwe der bircên belek, xan û sera ne.*

*Zana ne li cem her yeki sed xap û du sed fen,
Kurdmanc reben hov û dewar, dil û bela ne.*

*Ma ez ne ji ber derdê ewan bûme Cigerxwin;
Ev derdê li nav Kurdê weki jan e di cane.*

Diwana Yekem, 1945

ONLARIN DİRDİNDEN

*Kürtlerin molla, bey, mir ve ağalarının elinden
Tüm Kürtler perişan kaldılar bu yüzden.*

*Ağalar ve beyler zulüm pençesini indirmiş kafalarına,
Talancılar, hırsızlar, haramiler ve serseriler.*

*Şeyhler ve mollalar ayet ve envarlarıyla,
Topuz ve şiş gibi kendilerine kalkan ettiler.*

*Cehennemi kalkan, cenneti ise kılıç gibi kullanıyorlar.
Kürtler onlardan yaka silkerek feryat ediyorlar.*

*Her biri binbir yolda sömürür bu tutsak milleti,
Kendileri yaşarlar güzel saray ve köşlerde.*

*Yalan ve dolanlarıyla onlar bilgilidirler,
Ezilen mazlum Kürtler bilgisiz, hakir ve tutsak.*

*Onların dertleriyle yüreğim dağlanmış olmuş kan,
Bu dert, Kürtler arasında acı bir sızıdır yayılan!*

Birinci Divan, 1945

XEWA BIRÇIYAN NAYÊ

*Bırçibûnê serê xwe hilda ev deh sal in
Kurdên reben lı hawir bırçı û bêmal in.*

*Hın dewlemend û têrmal û pır zêr û gund in,
Lê pırên wan belengaz û reben û bê şal in.*

*Kurdên jor bı ser ên jêr de hılweşıyan tên,
Xort û gedek û şirmij û keç û pır û kal in.*

*Dewlemendan kodik xıstiyê nav lingên xwe,
Guh naderın ka belengaz çıma nal-nal in?*

*Lı aliki zarok û şirmij bırçı ne, dıqırın!
Xewa bırçıya nayê, tev zarok û mendal in.*

*Xuya ye Kurd dijminê felekê ye her dem,
Dijminên felekê dı her çax û deman mirdal in.*

*Kes kesi xwedi naki lê talanên hev
Jı çolê dıbın hın Rıstem û hın Zal in.*

-

AÇLAR UYUMAZ

*Açlık baş kaldıralı on yıl oldu,
Dargelirli Kürtler aç ve yurtsuz.*

*Bazısı zengin para, pul, köy sahibi,
Büyük çoğunluk çırıl çıplak, dertli.*

*Egemen Kürtler ezdikçe eziyor alttakileri,
Genç, yaşlı, bebe, kız kızan demeksizin.*

*Zenginler toplamış serveti doldurmuş eteğine,
Aç ve sefillerin feryatları gitmez kulaklarına.*

*Bir yanda çocuk ve süt emen bebelerin haykırırları,
Açların uykusu gelmez, bağırtır çoluk çocuk avaz, avaz.*

*Görünen odur ki Kürtler feleğin düşmanıdır her zaman,
Feleğin düşmanı olan her zaman ezilir, iflah olmaz insan!*

*Kinse kinseyi besleniz, fakat olan ediyolar birbirlerini,
Her biri Zaloğlu Rüstem gibi kendilerine kahraman kesilir.*

*Ji dijminan re egid û comerd û nandar in,
Ji xwe re parsek û bêmirês û pergâl in.*

*Ma ji xwedê rewa ye herkes nanê wan
Bixwin û ew parsek û evdal in.*

*Heçi maldar in, ji xwe bî xaltik û xal in,
Lê heçi bêmal in, ji xwe bê xaltik û xal in.*

*Herkes bî xwendin bûn xwedanê tang û top,
Lê em derwêş in, bî xîşt û xençer û gopal in.*

*Şal û qumaş ji me standine dijmin tev,
Lî cihan desteng in, bê pirtî û pertal in.*

*Cigerxwin, xemhîlgîr e, lî ser we dînalî tîm,
Mal nine, lê xem dî ser dilê wî de qerpal in.*

Diwana Yekem, 1945

*Düşmana karşı misafirperver, yiğit ve oldukça cömertler,
Kendileri için korkak, çekingen birer dilenci gibiler.*

*Tarıdan reva mıdır herkes onların ekmeğini elinden alsın,
Onlar da aç ve perişan olarak kalsın, her zaman ağlasın!..*

*Onların zengini onlara dayı, teyze yakın akrabadır,
Yoksul olanın ise hiç yoktur kimsesi, teyzesi, dayısı.*

*Herkes bilimle oldular tank ve top sahibi emreden,
Biz derviş kaldık bilgisizliğimizle biz bize yabancı!*

*Düşmanlar aldılar elimizden kumaş ve şalı tümden,
Bizi çıplak bıraktılar dünyada yapayalnız...*

*Ciğerhun dert yüklüdür sizler için ağlar, durur,
Malı yok ama onun yüreği dertlerinizle doludur.*

Birinci Divan, 1945

PÎRA TORE

Hilkişi me çûme jorê her du rex min bend û rez,
Min di pirek tê ji Torê ker dî ber de tê bî lez.
Hate nêzik rojbixêrek da û wek min dil bî xem,
Pirebi bû por spi bû, taqi reş bû rû gewez.
Min ji pirê xweş dîpîrsi ey metê tu ji ku ve tê?
Go ji Sêrtê dîçime Bêrtê, xûniya Romê me ez.
Xan û eywan kirne wêran mêr û jin ser jê kîrin.
Mingo pirê qey tu Kurd î? Çûye tilyên xwe bî gez.
-"Belki benda rez bî guh bit dengê xwe pîr hîlmeke,
Pîr dîtîrsun ez ji derbê singûyê Roma teres.-"
-Min dîgot: Axa û beg Wû go:Kurê min guh medê,
Em şivan in sermuyan in dane gur wan çol û pez.
Min kurek tenha heye ew şandi bajêr medresê,
Wi du sê pîrs bo me gotin pê helandin cerg û bez,
Goti dayê em dixwinin wek Cigerxwin gotiye:
"Zû bixwinin hev bibinin biçne Kurdistan bî lez.

Diwana Yekem, 1945

İHTİYAR NİNE

Bağ ve bahçeler arasından kuzeye doğru yürürken
Bir de baktım karşıdan Torlu ihtiyar kadın geliyor,
Önünde eşeği hızlı hızlı yol alıyor.

Bana doğru yaklaşırken üzgün, kırık kalbiyle
İhtiyar kadın selam verdi, ak saçları morarmış
Yanaklarından hüznün ve korku seziliyordu.

Ona sordum: Nereden gelirsin böyle hızla?

O dedi ki: Siirt'ten gelir, Berte gidiyorum.

Rom diyarının felaketzadesiyim, yakıtılar bizi
Kestiler bizi kadın erkek demeksizin hepimizi!

Sordum ona, sen Kürt müsün nine? Isırdı parmaklarımı,
Sağına soluna bakındı; "yerin kulağı var" dedi usulca.

Yavaş konuş biraz, korkuyorum Rom'un süngüsünden!..

Dedim ona: Ağa ve beylerden ne haber?

Nine dedi: OInlara boş ver, kulak asma!

Onlar kırlardaki sürüye saldırdılar kurtları.

Benim biricik oğlum vardı, gönderdim şehire,

Okusun diye, bizden yana birkaç söz söyledi

Onu aldılar işkenceye, vurdular ona ölesiye.

O dedi bana: "Ana Cigerğu'un söylediği gibi"

Çabuk okuyun, görün kendinizi yan yana,

Bilinçlenin, durmayın gidin Kürdistan'a.

Birinci Divan, 1945

KOMA MILETAN

*Welatê Kurda tev xêr û bêr e,
Hemi maden e tev ziv û zêr e,
Lê çî bikim iro maye j'xelkê re.*

*Welatê Kurdan hemî çimen e,
Egid û şêr û piling tê hene,
Hemi heval û pismamê me ne.*

*Pêşî lî dinyê du dewlet hebûn,
Yek jê Faris bû, ew bî xwe bûn,
Tirk û Tazi û Ecem tune bûn.*

*Em ne Tazi ne, ne Tirk û Rom in,
Xwendan paşan e, leşker û kom in,
Îro wêran in bin destê bûm in.*

*Xelkê em kuştin avêtin çeman,
Begler û paşa dî nav me ne man,
Koma miletan eman û eman.*

ULUSLAR TOPLULUĞU

*Kürdistan baştan başa bolluk ve bereketlik,
Toprağı gümüş, altın ve tamamen madenlik,
Ne yapamki bugün kalmış elaleme artık.*

*Kürtlerin yurdu tamamen çayır.
İçinde aslanlar ve kaplanlar barınır,
Tümü de eş, dost, arkadaş, baci kardeş.*

*Dünya kuralalı iki devlet vardı,
Biri biz kedimiz, diğeri Fars'dı.
Türk, Arap ve Acemler sonraları türedi.*

*Biz ne Arap, ne Türk ve ne de Rum,
Paşa ve askerlere sahip bir toplum,
Bugün baykuşlara kalmış bir viranelik.*

*Düşmanlar öldürdü bizi attılar suya,
Bey ve paşalarımız da onlardan yana,
Ey birleşmiş milletler siz neredesiniz!*

*Koma mîletan ma qey tu ker i,
Çavê te kor e tû l'me naneri,
Yaxud dijmin i, tu j'me nageri.*

*Koma mîletan hûn polperest in,
Der heqê me de hûn qewi sist in,
Dijmin bî dosti em iro xistîn.*

*Gunhe me çî ye bo çî dey naki,
Pîrsê jî halê me Kurdan naki,
Em kê m ketîne tû me ranaki.*

*Ev ne huryet e, kotek û zor e,
Lê hûn dîzanî dînya bî dor e,
Çerxek lî jêr e, çerxek lî jor e.*

*Xewa me naye, em qet ranazîn,
Em jî we dîkî hêvi û gazîn,
Em jî heqê xwe her dem dîxwazîn.*

*Te em xapandî civata rengî,
Jî deste te em gîş bûne xemgî,
Ne ez bî tenê tev bûn Cigerxwîn.*

Diwana Yekem, 1945

*Birleşmiş Milletler ne anlamaz şeysin!
Gözlerin kör, bizlere bakmazsın,
Yoksa düşmandan yana mısın?*

*Birleşmiş Milletler! Yoksa paraya mı taparsınız?
Neden bizim için bu kadar vurdum-duymazsınız?
Yahut elini yakamızdan çekmeyen düşman mısın?*

*Günahımız nedir? Niçin bu kadar suskunsunun?
Kürtlerin adını ağzımıza almaya neden yoksunsunuz?
Bizi bu düşer halden neden, tutup kaldırmazsınız?*

*Bu özgürlük değil, dayak ve zorbalıktır,
Siz dünyanın döndüğünü elbet bilirsiniz,
Düşen bir gün olur elbet yukarı kalkar.*

*Uykumuz hiç gelmiyor, biz tedirginiz,
Sizden ümit ederek, dayanışma bekleriz,
Hakkımızdır bizim, özgürlük isteriz...*

*Büyük meclisinle sen altattın bizi,
Verdiğin kararınla ezdirdin bizi,
Bir gönlü yaralı ben değilim ki!..*

Birinci Divan, 1945

SERYWERABÛNA MIRÎŞKAN

Lı welatê me xerza,
Dikek hebû şehreza.
Rabin bêjin mirîşkan
Bes xwe bîdın enîşkan.
Leşker tevde bûne yek,
Hın çeleng û kulek.
 Teyra di ko nagehan,
 Hati leşkerki gıran.
Ew ji lı hev bûne kom,
Yeki rabû gote bûm.
 Rabe ser xwe tu miro,
 Jı bo me bêje iro.
Bûm keni û gote wan:
Ba kın bazê pahlewan.
 Go rabe ey tu bazi,
 ûeh te iro dıxwazi.
Rokê ew çû nav dika,
Jı wan re go hêdika.
 Dik û mirîşk bûne kom,
 Berê xwe dane cem bûm.
Berê xwe dane çolê,
Tevli koç û tev êlê.
 Tevde pırin jı malan,
 Berê xwe dane balan.

TAVUKLARIN DİRİLİŞİ

Bizim memleketimiz Herza'da
Uygar bir horoz yaşırdı orda.
Tavuklarla oyalanarak
Zamanını geçiriyordu.

Askerlerin yiğidi, sakatı
Tümü bir araya gelip birleşti.
Kuşlar gördüler aniden
Bir askerin ağır gelişini.

Tümü bir araya toplandı,
Biri baykuşa yaklaşıp dedi:
Ey beyimiz ayağa kalk,
Bugün bizi idare et.

Baykuş gülerek dedi:
Pehlivan Baz'ı çağırın!
Dedi ey Baz, sen kalk
Şah seni istiyor bugün.

Bir gün o gitti horozların içine,
Onlara yanaşarak yavaşça dedi.
Horoz ve tavuklar toplandı,
Tümü de yüzlerini baykuşa çevirdi.
Yönlerini verdiler çöle,
Katıldılar göç kervanına.
Birlikte evden kalkarak,
Göğe doğru yükseldiler.

Ey padişahê teyran,
 Wey ser bilindê Tûran.
 Ev leşkerê bê jimar,
 Gelo heye jê zerar.
 Hudhud rabû serefraz;
 Wi çû bı lez gote baz:
 Baz çu cem şeh lı bani,
 Destên xwe l'ser hev dani.
 Go ey xwendekarê min,
 Zû lı min ke barê min.
 Bazi rabû weke şêr,
 Firek da xwe hate jêr.
 Destê wi girt û hêjand,
 Nitqek jê re dirijand.
 "sizin burda ne işiniz var?"
 Dik xeyidi lê da dar.
 Go bı zor û bı gazın,
 Em heqê xwe dixwazın.
 Ez ım paşa, ez ım mir,
 Ez ım şahê cihangir.
 Tevan go paşa û mir,
 Kesi ne got, ez wezir.
 Bazi rabû çû bani,
 Lı ber destên bûm dani,
 Ev hatıne ji mala xwe,
 Divên istıqlala xwe,
 Go tev paşa û mir ın,

*Ey kuşların padişahı,
Ey Turan'ın serdengeçtisi!
O sayısızca askerden
Acaba varmı zarar?
Hudhud kuşu kalkıp korkusuzca
Gidip Baz'a söyledi hızlıca.
Baz gitti gökteki şahın yanına,
Ellerini birleştirerek durdu divana.
Dedi ey benim üstadım,
Çabuk yükle yükümü.
Baz aslan gibi ayağa kalktı,
Bir uçuşla gökten yere idi.
Onun elini tutup salladı,
Ona söyleyeceklerini aktardı.
"Burda işiniz nedir?"
Horoz darılarak yanıladı.
Sitemle sana diyoruz,
Senden hakkımızı istiyoruz.
Bey de, paşa da benim,
Ben dünyanın da en büyüğüyüm.
Tümü bey ve paşa biziz dediler,
Hiç kimse vezirliğe yaklaşmadılar.
Baz kalktı yükseldi yine göğe,
Sundu aldığı emri baykuşun önüne.
Onlar evlerinden çıkıp gelmişler,
Tümü de özgür olmak istiyorlar.
Bakansız ve mebusuz olarak,*

Bê wezir û gızir in.
 Go bı taca serê mın,
 Kes nine hemberê mın.
 Hatın teyrên dubırak,
 Ba kırım kund û qırak.
 Dika xwe da enişka,
 Bû qırqira mırışka.
 ê ko kuştın ê ko man,
 Hatın gundan bê goman.
 Elek û tûtık û qaz,
 Tev de bûne belengaz.
 Bûm gote bazê xwinxwar:
 Bı lez rabe here xwar.
 Bazê teri bı rêşi,
 Hate cem dikê pêşi.
 "Olan sen nerelisin?"
 Go em xelkê Bedlis in.
 Bazi şehda xwe ani,
 Dik ji darê xwe dani.
 Baz go ki ye serleşker?
 Go tu nızani ey ker?
 Bazi çû çem dikê din,
 Di ko ew ji weki wi.
 Nefer bûne yûzbaşi,
 Heta giha ê paşi.
 Tilûr tev lê bûne kom,
 'Qale ya ey-yûhel qewm.'

Tüm paşa ve beyler yineledi.
Benim başımdaki tacdan dolayı
Hiç kimse karşımda duramayacak.
Güzel uçan kuşlar geldiler,
Baykuşun yanına yaklaşılar.
Horozlar etrafa dehşet saldı,
Tavuklar ise çığlıkla bağırdı.
Kimisi ölüp, kimisi geriye kaldı,
Hepisi gelip yine köylere dağıldı.
Bu arada birçok kuşlar yine,
Mutsuz, zavallı kaldılar.
Baykuş, yırtıcı Baz'a seslendi:
"Çabuk kalk git aşağıya" dedi.
Baz küçülerek uzaklaşır,
Sonunda horoza ulaşır.
Kuro tu ji kû yi? "Ey genç nerelisin?"
Dediki biz Bitlisliyiz.
Baz, tanığını getirdi,
Horoz da sopasını indirdi.
Baz dedi, kimdir komutan?
Dedi, nasıl olur da bilmezsini?
Baz diğer horoza gitti,
Gördü ki o da öbürü gibi.
Erlere olmuş birer yüzbaşı,
En küçüğünden büyüğüne değin.
Tilür kuşları etrafına toplandılar

....

*Bûm got bazê dilawer,
Gelo ki ye serleşker.*

*Bûm hêdi rabû ser xwe,
Taca xwe da serê xwe.*

*Rabîn wek pehlewana,
Dê em herin ser wana.*

*Go hon werin binêrin,
Ka em iro çî mêr in.*

*Go fermana we rabû,
Koma wa j'hev bela bû.*

*Wan ji weke me Kurdan,
Destê xwe j'ber xwe berdan.*

*Tevda ketin koxê reş,
Çiroka me ji we re xweş.*

*Wek seydayê Cigerxwin,
Hemi bûne dilbirin.*

Diwana Yekem, 1945

*Baykuş, yiğit Baz'a dedi:
"Acaba kimdir sizi yöneten?"
Baykuş ayağa kalktı,
Tacını başına taktı.*

*Pehlivanlar gibi kalkalım,
Onların üstüne saldıralım.
Dedi, siz gelin, görün,
Bugün ne yiğidiz biz!
Dedi, artık fermanınız verildi,
Topluluğunuz birbirinden dağıtıldı.
Onlar da biz Kürtler gibi,
Elleri önlerine düştü.
Siyah kümese birlikte girdiler,
Öykümüz de sizi epeyce eğlendirdi.
Üstat Ciğerhun gibi öyle olalı,
Onların da tümü gönülden yaralı.*

Birinci Divan, 1945

DI BIRANINA QADÎ MIHEMED

*Xaki Kurdistan bî qurban pîr ciwan û poqiji,
Xwin rijandin pîr kurên te wa lî her alî rîjî.
Miletê Kurd ta ku saxê ew jî rê venagerî.*

Aferî, aferî

Qadî Mihemed aferî!

*Ev ne şerme têne kuştin em di rêça pêşketin,
Da Tiroman zanîbî em xweş nijad û milletin.
Dê bikin em tim bî wî re dijminahî, hemberî.*

Aferî, aferî

Qadî Mihemed aferî!

*Qembera zerra atomî zerreyek nabîn jî dil,
Ser xwe najî milletê Kurd ta ku ev zencîr lî mil
Kes bî lavlav û bî dilek vî berî nabîn serî.*

KADI MUHAMMED'İN ANISINA (1)

*Kurban olduğum Kürdistan toprağı çok genç ve güzelsin.
Her karış toprağına evlatların çok kan döktüler.
Kürt ulusu sağ kaldıkça da bu yoldan dönmeyecek.*

Yaşa, yaşa

Kadı Muhammed çok yaşa!

*Kurtuluşun yolunda ölmek ayıp değil, büyük şereftir,
Truman (2) bilsinki biz de yaşayan bir ırk ve ulusuz.
Ona karşı olacağız, onun kararına karşı duracağız.*

Yaşa, yaşa

Kadı Muhammed çok yaşa!

*Atom silahları dahi yüreğimizde bir parça koparamaz,
Bu zincirler boyunda durdukça Kürt ulusu özgür olmaz,
Yalvarmayla, yakarmayla davasına hiç kimse ulaşamaz.*

Aferi, aferi

Qadi Mihemed aferi!

Ey Tiroman kuştina Qadi Mihemed ka ji çiyê?

Qey edalet tim wisa ye, hukmê dimuqratiye

Lê bî kuştin û zindan mîletê Kurd namîri.

Aferi, aferi

Qadi Mihemed aferi!

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954

Yaşa, yaşa

Kadı Muhammed çok yaşa!

Ey Truman, neden Kadı Muhammed'i katlettin,

Demokrasi dediğin bu mu, bu mudur adaletin?

Ama katletmekle, zindanla yok olmaz Kürt milleti!...

Yaşa, yaşa

Kadı Muhammed çok yaşa!

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

(1) Kadı Muhammed: 22 Ocak 1946 tarihinde İran Kürdistan'ında ilan edilen Mahabad Kürt Cumhuriyetinin ilk cumhurbaşkanının adı. Kadı Muhammed, 31 Mart 1947 tarihinde İran'ı destekleyen emperyalist devletlerin de yardımıyla idam edildi.

(2) Truman : Harry Truman (1884-1972) ABD'nin 1945-1948 yılları arasında başkanlık yapmış olan 33. başkanıdır.

HEVAL POL ROBSON

*Ey heval Robson dengbêjê cihan
Paşmêrê selam zana û insan
Gernas û rênas, dijminê Dalas
Dı ser ava re, dı ser çıya re
Rengê teyê reş tê ber çavê me
Dengê teyê xweş, xweş tê guhê me
Ev xebata te dide me hêrzan
Kêfarata te dide me lêrzan
Ev tevgera te ji bona insan
Pır jê dıtırsın axa û dehqan
Xvedi sermiyan ji te dıtırsın
Hemi xanedan ji hev dıpırsın
Dibêjin reşık çawa şıyar bûn?
Destê hev girtın lı ber me rabûn
Dalas dıtırsi weki Makarsi
Dı ber piyan çûn pır tac û kursi
Xwedi sermiyan serê xwe hıldan*

POL ROBSON ARKADAŞ! (1)

*Ey Robson arkadaş, büyük ozan,
Barışın koruyucusu, bilge insan!
Bilinçli, yol bilen, Dallas düşmanı
Suların üstünden, dağların üzerinden,
Senin Siyah rengin gözlerimizin önünden,
Güzel sesinin ahengi halen kulaklarımızda.
Bize heyecan verir uğraşın, haksızlığa karşı
İnsanlık içindir yaptıkların, haklı kavgan!
Ağa ve derebeyleri korkutan,
Parababalarının yüreğini hoplatan,
Nasıl da uyandı kara derili insan!
Elele tutuşarak başkaldırdılar..
Makarti gibi Dallası'da korkuttular.
Birçok tacla taht sürüklendi ayaklar altında,
Kaldırdı başlarını sermaye sahibi olanlar,
Koşuyorlar, titriyorlar, toplanıp kaçıyorlar*

*Dibezın, dilerzın, dıçıvın, direvın
Jı meydan.*

Ey heval Robson

*Ne tenê reşik ketın bın destan
Em ji spine mane perişan
Reben, belengaz, bındest, çarereş
Bırçi û tazi, tev jar û nexweş
Gunê me çıye, ne suc ne sebab
Ketın bın destan ev Kurd û Ereb
Zenci û Hindi em hemi perişan
Nizam, nizam!..*

*Nizama hovan ev nizama xwar
Nizama faşist em xıstın bın dar
Xwedi sermiyan, dezge, koledar
Em kırım bêçar em kırım bın bar
Kırım tar û mar.*

Ey heval Robson

*Derdê mın û te, ev derdê gıran
Zordestiya ku hate nav cihan
Hın mezin, bilınd, dehqan, xanedan
Hın reben, bındest, mane perişan
Jı vi derdê me Markıs û İngıls
Bûne du rêzan, bûne du hozan
Lenin, Sitalin rê şani me dan
Pale şıyar bûn, xebat û lebat*

Meydanlardan!..

Ey Robson arkadaş!

Yalnız kara derili insanlar değil bir boyundurukta olan,

Beyaz renkliz ne fark eder, kalmışız biz de perişan:

Mazlum, biçare, bilgisiz, kara bahıllı çilekeşiz,

Aç ve çıplak. kasta ve açlıktan çöpe dönmüş cılız

Nedir günahımız, suçsuz, sebebsiz birer mahkumuz.

Düştü boyunduruğa Kürtler, Araplar,

Zenciler, Hintliler ve tüm perişan insanlar.

Düzen, düzen!..

Vahşilerin düzeni olan eğri düzen,

Faşisi düzendir bizleri hep ezen!

Sermayedarlar bizi köle yaptılar!

Çaresiz koyarak aldılar yük altına.

İnsanlık adına perişan olduk.

Ey Robson arkadaş!

Benim ile senin derdin, dertlerin en ağırı,

Egemenlik başlıya!; dünyada

Kimi insanlar derebey, hanedan oldular,

Kısmi de yoksul, perişan, boyundurukta.

Marx ile Engels dertlerimize derman oldu,

İki bilge insan işçi sınıfına önder oldu.

Onların ölümsüzdürler, bize yol gösterdiler,

Onların yolunda kavga verilince uyandı işçiler.

Gün doğdu... Gün doğdu,

Roj hîlat... roj hîlat
Xelas bû Rojhîlat
Roja sor, roja zer
Jî Mosko hate der
Tava xwe da Balqan, da Elman
Xwe berdaye ser Çin, Çin
Çina mezin, Çina giran
Şewka xwe da Hind
Tev dagirt cihan, cihan.

Ey heval Robson
Karker û rençber, cotar şiyar bûn
Reben, perişan bî hev re rabûn
Bî tanq û bî top dîşin şer û ceng
Lî her der qirin, lî her der hewar
Lî hawir bû deng
Dixwazim azadî, serbestî, wekhevi
Narevin...narevin...
Lê dijmin ditirsi, direvi, direvi
Çî reşîk, çî spi, belengaz bûn heval
Dikujim koledar, xwedi gund, xwedi mal
Berpaş direvin bayloz, xancedan
Maiê wan, malê wan bû bela serê wan
Tarix... tarix xiste nav singê wan
Dilê wan, çavê wan
Ev kelem, ev mix...
Dicivim, dikevin, dî şer da direvin

Doğu boyunduruktan kurtuldu,
Kızıl güneş, sarı güneş
Çıktı yola Moskova'dan,
Serpti ışığını Balkanlara,
Almanya'dan uzandı ta Çin'e.
Büyük Çin, güzel güçlü Çin
Şavkını vurdu doğunun Hindine
Dağıldı, yayıldı dünyanın tümüne.

Ey Robson arkadaş!
Uyandı köylüler, işçiler, emekçiler,
Elele tutuşup kalktılar tüm ezilenler.
Tanklarıyla, topılarıyla gidiyorlar savaşa,
Yükseldi sesleri, her yerde haykırıyorlar,
Onlar eşitlik, barış, özgürlük istiyorlar.
Onlar artık kaçmıyor, hiç de kaçmayacaklar!..
Şimdi artık düşman kaçıyor, korkudan ölecekler!
Zenciler, beyazlar ve türnden dünyada ezilenler
Oldular arkadaş, onlar oldular candan yoldaş.
Egemen güçlerin zulümleri kalkıyor yavaş, yavaş.
Artık kaçıyorlar her yerde soylu henedanlar,
Onların malları artık onların başlarına bela!
Tarih zulümleriyle birlikte saplandı göğüslerine,
Gözlerine vurdu, oradan da acımasız yüreklerine
Çalı ve dikenler doldu, acımasız taş yüreklerine.
Yeniliyorlar, kaçışıyorlar savaş alanlarında.
Durmayın, kovalayın, bırakmayın onların peşini.

Pey kevin... pey kevin...

Ey heval Robson

Me divê dinyaki ko her kes dewlemend

Dinya bû bîhişt, çî bajar, çî gund

Jî bo her kesi fersend û mecal

Xwenda û zana hozan û delal

Qesra me bilind, bexçe xweş û rind

Em tevda dîlxweş, lî nav de dîneşin

Tîlûr dîqîşin, cabar dîxuşin

Çuqlî dîhejin, pelîk dîweşin

Çîya pîr bilind, dirêj, girover

Têrêjê rojê xwe berdane ser

Dinya maye muşt jî jin, jî evin

Xweşi tev dagirt

Her kes, her tîşt, her der...

Ey heval Robson

Fermo em herin

Serbest bigerin

Bixwinin, binêrin,

Bibinin, bîpîrsin

Zorker nemaye jî kê bitîrsin

Sinor nemane çî b'kin pasaport

Dîlxweş û rugeş hemî keç û xort

Lî vir xurîni bikin hingivin

Lî Mosko taştê, firavî lî Çîn

Ey Robson arkadaş!

*Herkesin insanca yaşadığı bir dünya,
Cennet gibi köy ve şehirler, tüm olanaklar
Açılsın herkese eşitlik kapıları,
Okuyanı, bilgini, ozanıyla dolsun dünya.
Yüce köşklerle güzel bahçeli evlerde.
Yaşasınlar, dolaşsınlar içlerinde gönüllerince
Akan suların, cıvıldaayan kuşlar arasında.
Göğe uzanan yüce zirvelerden süzülen
Güneş ışınları altında mutlu, umutlu
Yaşasın herkes özgürce...*

Ey Robson arkadaş!

*Buyururü gidelim, serbestçe dolaşalım,
Birlikte okuyup, birlikte görelim, soralım,
Zorbaların olmadığı bir dünyada kimden korkulsun?
Sınırlar kalkınca nidelim pasaportu!
Kız, kızarı gönülleri hoş birer ozan!
Burada kahvaltı edelim bal ile,
Moskova'da öğle, Çin'de ikindi yemeğiyle;
Newyork'ta akşam, Londra'da yatsıyla.
Siyah derililer ile beyaz derililer kirve olalım,
Beraber kanailanalım uçalım Merih gezegenine
Şirin ile Zeliha ile elele tutuşalım.(2)
Yanağında bir öpücükle seni emzirsin,
Bağrındaki susuzluğu senden gidersin!..*

Lı NiwYorkê şiv lı London paşiv
Çı reşik, çı spi tev bîbın kıriv
Firek bîdın xwe em herın Merix
Destê xwe bîdın Şêrin û Zelix
Zika rîwê te maçki bîmiji
Tina dilê xwe bî te bîkuji
Bêje ezbeni, bêje ezbeni,
Jola dîkeni, Zika dîkeni...
Dengê tey xweş her kes d: xwazi
Wê dengê şêrin
Bêje ey hevalê delal
Bî saz, bî qêrin...
Bîmri koledar, bîmri zordesti
Bîji azadi, bîji serbesti...

Ey heval Robson
Ev cihana xweş
Besi teva ye, çı spi, çı reş
Divê derbaskın rû bî ken û geş
Dewlemend, serbîınd,
Tev bî hevra rînd...
Neminın sêwi, bîrçi û tazi
Ne kuştın, ne şer, ne qir, ne gazi
Bî hevra herın tev kar û xebat
Heşt seet, çar seet, du seet
Pîr xweşe xebat
Bo mulet û welat,

Söyle aziz dost söyle, türkü söyle,
Herkes güzel sesini dinlesin,
Dinlesin de kendinden geçsin...
Ey arkadaş söyle, aziz dost,
Sazlı, sözlü çöşkuyla söyle.
Kahr olsun kölecülük,
Yıkılsın zorbalık!
Yaşasın özgürlük!
Yaşasın bağımsızlık!..

Ey Robson arkadaş!
Bu güzelim dünyaya yeter hepimize,
Siyah veya beyaz deri neyimize!
Karru tok, aklı açık, güler yüz
Yaşamalı insanca tümümüz.
Ne aç kalsın, ne şplak,
Ve ne de öksüz;
Ne ölen, ne öldüren, ne bağıran, ne çağıran
Bitsin artık insanlığı yok eden savaşlar!..
Çalışalım birlikte, işe gidelim yoldaşça,
Sekiz saat, dört saat, ya da iki...
Çalışmak çok güzeldir, birbirini ezmeden,
Haik için, yurt için gece gündüz demeden!
Her şeyi: sahibi olalım,
Donatalım kafuruzı bilgiyle.
Tüm kışkırtılıklar yok olur,
Herkes eşit, kardeşçesine yaşar,

*Ku bîbin em bî bînc, bî xwarin
Bî xarî bî ronî xwenda û şiyar
Lî ber hev nanêrin
Bûn heval, bûne dost, bûne yar
Hovîti nemaye.
Tev xwenda, tev zana, tev şiyar
Ev kevoka selam pîr xweşik, pîr ciwan
Baweşin, baweşin biki ew lî ser me insan
Tev evin, tev de jin
Ax..... Cigerxwin
Pîr xweşe ev cihan...*

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954

Vahşilik tamamen ortadan kalkar.
Birlikte bilgili, hep beraber bilinçli.
Uçurtalım barış güvercinini yücelsin,
Yelpaze gibi kanatlarıyla bizi serinletsin.
Birlikte paylaşalım sevgiyi, yaşamı,
Ah Ciğerhun,
Bahsettiğin dünya
Çok güzel bir dünya!...

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

(1) Pol Robson : 1976 yılında Amerikada ölen zenci büyük şair.

(2) Şirin ve Zeliha : Halk arasında çeşitli efsanelere sahne olmuş iki yıldızın adı.

TA KENGÎ EMÊ KARKER

Ô

COTKARÊ BEGA BIN

Ev rengê birati me nevê ger tiri wa bin,

Hevsar me girêdayi bi kurtanê kera bin.

Ew begler û axa û emê jar û geda bin.

Ew rexbêrê dijmin û emê rexbêrê wa bin.

Ey karker û cotkar bes e, dem hatiye rabin!

Ta kengi emê karkerê axa û bega bin,

Ta kengi emê hestiyê ber limgê sega bin!

Ta kengi emê kole û riswa û ebia bin,

Bindestê mirovên weki Bayor û Seid bin.

Ta kengi li sinora weki birc û kiid bin.

Ta kengi ji hev re hemi mêrxas û egid bin.

Ey karker û cotkar bes e, dem hatiye rabin!

NE GÜNE KADAR BEYLERİN İŞÇİLERİ VE KÖYLÜLERİ OLACAĞIZ

*Kardeşlik denen şey buysa istemiyoruz böylesini,
Bizlere insanca davranılmadıkça lanetleriz öylesini.
Onlar her zaman bey ve ağa bizler ise hizmetçi ve köle.
Onlar düşmanın çiftçisi, biz de onların çiftçisi olacağız!
Ey işçiler, köylüler yeter artık tam zamanıdır kalkın!...*

*Daha hangi güne kadar bey ve ağaların işçisi olacağız?
Onların ayakları altında kemik gibi daha ezileceğiz!*

*Daha hangi güne kadar kul ve köle olacağız?
Bayar ve Seid gibi insanların tutsağı (1)
Hangi güne kadar sınırlar kilitli olacak?
Daha hangi güne kadar birbirinize karşı duracağız?*

*Ta kengi emê karkerê axa û bega bîn,
Ta kengi emê hestiyê ber lingê sega bîn!*

*Çawa ko dizanîm tu tim şerker û mêr î,
Deng daye di şerqê de, bî xwe fêris û şêr î.
Îro tu çîma wer bûyi tirsok û newêr î?
Perda gidiya ser xwe ve da, da xwe veşêrî,
Ey karker û cotkar bes e, dem hatiye rabîn!
Ta kengi emê karkerê axa û bega bîn,
Ta kengi emê hestiyê ber lingê sega bîn!*

*Perda gidiya carekê xweş rake hiline,
Çavê xwe veke gulî bide hawar û qirin e.
Lingê teresan zu tu ji axa xwe derine.
Îdi tu metirs hemdemê cebbarê te Çîn e.
Ey karker û cotkar bes e, dem hatiye rabîn!
Ta kengi emê karkerê axa û bega bîn,
Ta kengi emê hestiyê ber lingê sega bîn!*

*Pîr şerm e, ko em deh seri milyonê nûfus in.
Pîr şerm e, ko em abîdê dinar û filos in.
Pîr şerm e, ko em birçî û hê mad û mirûr in.
Heyf e ji me re hemdem û hemxakê Urûs in.
Ey karker û cotkar bes e, dem hatiye rabîn!
Ta kengi emê karkerê axa û bega bîn,
Ta kengi emê hestiyê ber lingê sega bîn!*

Ey işçiler, köylüler yeter artık tam zamanıdır kalkın!...

*Daha hangi güne kadar bey ve ağaların işçisi olacağız?
Onların ayakları altında kemik gibi daha ezileceğiz!*

*Dünya kurulumu bilirim ki hep yiğit ve savaşçılığınla
Nam vermişsin her yana, adın yayılmış aslanlar gibi.
Bugün sana ne oldu, suskun, puskun korkaklar gibi?
Başını eğmiş, köleler gibi saklanıp durursun?
Ey işçiler, köylüler yeter artık tam zamanıdır kalkın!...*

*Daha hangi güne kadar bey ve ağaların işçisi olacağız?
Onların ayakları altında kemik gibi daha ezileceğiz!*

*Atıver bir kez güzelce şu teslimiyet perdesini!
Gözünü aç, kulak ver yükselen insan feryatlarına,
Sömürgecileri çıkar toprağında onları at bir yana.
Korkma göreceksin koşacaklar dünya halkları yanına.
Ey işçiler, köylüler yeter artık tam zamanıdır kalkın!..*

*Daha hangi güne kadar bey ve ağaların işçisi olacağız?
Onların ayakları altında kemik gibi daha ezileceğiz!*

*Çok ayıptır on milyon nüfusu olan bir ulusuz. (2)
Çok ayıptır ki dinar ile filusa tutsak olmuşuz. (3)
Çok ayıptır ki aç, sefil, yoksul olarak yaşarız.
Yazıklar olsun bize ki Sovyetle:in komşusuyuz.*

*Ta kengi dı zındana bıbın hepsi û girti?
Dara lı ser û lingê medın begçi û şirti.
Ta kengi bixun ev beg û axa me bı xurti?
Ta kengi emê dey lı we kın her we bı sırti?
Ey karker û cotkar bes e, dem hatiye rabın!
Ta kengi emê karkerê axa û bega bın,
Ta kengi emê hestiyê ber lingê sega bın!?*

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

Ey işçiler, köylüler yeter artık tam zamanıdır kalkın!..

*Daha hangi güne kadar bey ve ağaların işçisi olacağız?
Onların ayakları altında kemik gibi daha ezileceğiz!*

*Daha hangi güne kadar hapishanelerde tutsak kalacağız?
Gardiyan ve polislerin copları altında dövüleceğiz!
Daha hangi güne kadar ağa ve beylere talan olacağız?
Daha ne zamana değin böyle feryatla sizleri çağıracağız?
Ey işçiler, köylüler yeter artık tam zamanıdır kalkın!..*

*Daha hangi güne kadar bey ve ağaların işçisi olacağız?
Onların ayakları altında kemik gibi daha ezileceğiz!*

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954-

(1) Bayar: Türkiye cumhurbaşkanı olan Celal Bayar'ın adı.

(2) Seid: Irak'ın o dönemdeki başkanı N. Seid'in adı.

(3) Siirin yazıldığı 1954 yıllarında dört parçadaki Kürlerin nüfusu 10 milyon idi. Bugün bu rakam 25 milyon olarak hesaplanılmaktadır.

(5) Dinar ve Filus: Birer para birimidir.

DÏYAN-BÏYAN -FU

*Diyân-biyan-fu, Diyan-biyan-fu!
Lingê koledar ji ser te rabû.
Karên te gernas xwe dane kuştin,
Navêk pîr bilind ji bo te hiştin.
Tipên azadi kuştin koledar,
Nosican bi, te xwîna wi vexwar
Dema ko serê koledar dîşki
Nizanîm çima Dalas dîpîşki?
Ci lê reng dîbi, gurê dev bi xwin
Serê wi dêşî divê espirin!..*

*Diyân-biyan-fu, Diyan-biyan-fu!
Hewre koledar ji hev bela bû
Ewi hewrê kirêt tev reş û tari,
Zor û birçibûn tun jê dibari.
Bâyê azadi, sewra Oktobir
Ev hevrê tari ji hev bela kir.
Dengê Hoşî-Mîn pîr xurt û hîner
Wayê lê dîdi seeta sefer
Dilê te dagirt, tesir li te kir,
Li dijîmin lûyi hêtûna agir.
Dil û perişan tipê koledar,*

DIYAN-BIYAN-FU (1)

*Diyan-Biyan-Fu, Diyan-Biyan-Fu!
Sömürgecilerin çizmesi üzerinde kalktı.
Kahraman evlatların kendilerini feda etti.
Senin için unutulmaz bir nam bıraktılar,
Özgürlük bekçilerin sömürgecileri attılar.
Helal olsun sana onların akan kanları,
Onların kırılınca başları,
Bilmem neden Dallas hapşırır?
Kudurmuş kurt gibi dünyası daralır,
Daraldıkça da ilaca sarılır!*

*Diyan-Biyan-Fu, Diyan-Biyan-Fu!
Sömürgecilik bulutları dağıldı.
Kapkara bulutlar artık açıldı,
Açlık ve sefalet hep onlardı.
Büyük Ekim Devrimi, özgürlük rüzgarı,
Önüne katıp götürdü kara bulutları!
Hoşimin" in güçlü ve etkileyici sesi (2)
Zaferin geldiği saati gösteriyordu.
Seni etkiliyerek, yüreğini doldurdu
O heyecanla sen düşmana saldırdın,
Düşman kaçacak delik bulamadı!*

Lı ser singa te mane birindar.

Diyan-biyan-fu, Diyan-biyan -fu!

Lı koledaran te barand tıfû.

Dema tu girtın tîpên azadi

Azadixwaza teva kır şadi.

Çepık dikutan bı deng û qêrin

Teva dıgotın biji Hoşi-Min!

Serxweşi dan hev hemi koledar,

Gerek bıxeydın Seid û Bayar.

Jı xwe şıyar bûn, koja me hılat

A wan çû ava, dema me va hat.

Pırani em ın, jı xwe em xurt ın,

Çerxa tarixê nayête girtın.

Ey sermayedar! Bê ol û wijdan,

Dı bın lingê we dikeli volqan.

Çıye ev kuştın, çıye xwinxwari?

Lı her der tıfû lı we dıbari...

Bıdın destê me heqqê me tamam,

Em şer naxwazın me divê selam.

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954

Düşmanın yenilmez dediği askeri
Yenilerek, perişan oldu sana tutsak!

Diyan-Biyan-Fu, Diyan-Biyan-Fu!

Sömürgeçilerek lanet yağdırdım,

Onların birliklerini dağıttın.

Sevindiler özgürlük savaşçıların.

Alkış tutup, sevinç naraları atarak

Yaşa, Hoşimin diye bağıarak!..

Sömürgeciler dilediler birbirlerine

Başın sağolsun diye biri diğerine!

Bayar ve Seid gibiler kızsın yine.

Gün doğdu bize, uyandık uykudan,

Onların güneşi battı, doğdu bizimki,

Çoğunluk biziz, biz, bizi yöneteceğiz.

Tarihin gidişi durdurulamaz.

Ey dinsiz, imansız sermayedarlar!

Ayaklarınızın altında kaynıyor volkanlar!

Nedir bu katliamlar, nedir bu kan emiş!

Her yerde tükürükler yağıyor yüzünüze,

Tüm haklarımızı isteriz, verin bize!

Savaştan yana değil, barıştan yanayız.

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

(1) *Diyan-Biyan-Fu* : Vietnam halkının Amerika Birleşik Devletleri emperyalistlerine karşı verdikleri kahramanca savaşta şehit olan adsız kahramanların anısına yazılmış bir şiir.

(2) *Ho-Şi-Min* : Emperyalizme karşı Vietnam halkını zafere götüren büyük ölümsüz önder.

PEMBÛWÊ ME YE LÊ EM TAZÎ NE

*Te av didin ey pembû! Bî hêstirê çavê xwe
Te xweş dikin, geş dikin, bî van dest û gavên xwe.*

*Xebat hemî lî ser me dî dest me de tevr û bêr,
Bî zar em te pêk tînî paşê dighe xwedi zêr.*

*Tu pembûwe erdê me yi, lê em rût û tazi ne!...
Yek jî sedi dighê me hê jî em pê razi ne.*

*Hevqas giranbiha yi qedrê te em nîzan in,
Bê xwendin û gundi ne lewra em jî xîzan in.*

*Ëv kaniyên hemî zêr jî rex gundên me tîn der,
Zend û bendên me pîr xurt em tev cotar û karker.*

*Dixebitî şev û roj şerm ehê jî birçî ne,
Welat lî ser navê me lê em tê de bê ci ne!..*

PAMUK BİZİM ÇIPLAK OLAN DA BİZİZ

*Ey pamuk, seni gözyaşlarımızla sularız!
Seni güzelleştiren sana atılan adımlar, dokunan ellerdir.*

*Elimizde kazma, kürek, seni yeşertip, büyüten emek,
Hep bizdedir, lakin sana sahip olan da zenginler.*

*Sen topraklarımızda yetişen pamuk, biz ise çıplak,
Sana verdiğimiz emeğin yüzde biri geçer elimize ancak!*

*Bu kadar yüce değerini biz anlamayız,
Okumamış, cahil ve köylü olduğumuzdan perişanız.*

*Bu altın kaynaklar köyümüzün yanı başında doğar,
Kol ve bilekleri güçlü olan çiftçi ve işçiyiz.*

*Gece, gündüz çalışan biz, yine aç kalan da biziz,
Vatan bizim adımızı taşır, yeri, yurdu olmayan yine biz!*

*Dewlemendên polperest tim tim dixwin malê me,
Paşdemayi belengaz, tev bê xwedi dixwin ew.*

*Xebata me kara wan, em rençberên dıza ne,
Bêrên rezan dixwin ew, em payvanê reza ne...*

*Ev xwedana milên me tê, ji wan re diki zêr.
Heta şiyar nebîn tim ew lî jor û em lî jêr.*

*Şiyar dibin hin bî hin em bî zorê dibin yek,
Hindik maye bişkênin serê axê serê beg.*

*Jî bo me re bîmênin ev qas gund û dexl û av,
Kes nikari xelas bi bî gotin û lavelav.*

*Divê hînik dijwari divê rê de bîmênin,
Yani em çî biçênin, em ê wi zû hilênin.*

*Hevalên me lî her der, jî xwe gelek dan kuştin,
Heta ax û av û mal hemi jî bo xwe hiştin.*

*Dî vê rê de em nebîn weke şêr û weke mêr,
Ev pembû û ev genim jî bo we re dibin zêr.*

*Gundên me jî xweş dibin, dibin qesr û ronahi,
Xwendegah û sinema, hemi av û şinahi...*

*Emeğimizi yiyip gaspedenler, paraya tapanlar,
Halimize acımayan imansız ve vicdansız patronlardır.*

*Nasırlı ellerimizin emeğini sormadan yiyenler,
Allahtan korkmayan bizi a ve çıplak bırakanlardır.*

*Onlar ki her eyimizi utanmadan yerler,
Bizleri a, perişan, geri bırakırlar.*

*Çalışma bizim, kazanç, çiftçisi olduğumuz hırsızların,
Yine biz bağ bekçisi, onlar ise meyveleri yiyenler.*

*Alın terimiz olan emeğimiz onlara altın olur, akar,
Bilinçlenip eşit olmadıkça, onlar hep zengin, biz fakir.*

*Zor da olsa bilinçlenerek uyanıyoruz artık,
Bey ve ağaların saltanatlarını başlarına alacağız.*

*Bu kadar köy, tahıl ve suyun size kalması için,
Mutlaka çalışmalısınız, boş lafla kurtuluş olmaz.*

*Başarmak için bu yolda güçlükler de olacak,
Neyi ekersen, ekilen tezden biçilecek.*

*Bu yolda her ülke sayısız yoldaş can verdi bilerek,
Ta ki sahibi oldukları toprak, su ve servete kavuşuncaya dek.*

*Ev hasın û terekto te de dibın malê me,
İdi nabın gêj û kor pır xweş dibi halê me.*

*Bı serbesti, dılxweşi bıkm kar û barê xwe
Mêr û jın û keş û kur rûgeş herın karê xwe.*

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

*Bu yolda aslan ve kahramanlar gibi kalkın,
O zaman ektiğimiz buğday ve pamuk bize olur altın.*

*Güzelleşir köylerimiz, saray gibi aydınlanır,
Okul, sinema, su ve yeşilliklerle donanır.*

*Bu aletler, traktörler tümünden olur malımız,
Kör ve sersem kalmaz, düzelecek bizim halimiz.*

*Serbestçe, gönlünüzce koşun iş ve gücünüze,
Erkek ve kadın, kız ve oğlan neşeyle gidin işinize.*

*Artık ne gözyaşı, ne ağlama, ne ölüm, ne de yağma,
Kardeş gibi olun, bolluk ve bilgi içinde yaşayın.*

*Kalmasın aramazda ne bey, ne de ağa,
Elele verelim, her şeyde birleşelim.*

*Alkış ve sevinç sesleriyle hep beraber,
Haykırım, deyin: Yaşasın, yaşasın birlik!..*

- İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

XWEDÎ SERMIYAN

*Xwediyê sermiyan zani, dibêni,
Çawa ew didi çilo ew têni.
Tenê ew pera hınık datêni,
Hasın diçêni hasın hiltêni.
Pale dadıgri pale hiltêni,
Pale hıldıgri pale datêni.
Pale êm diki pale dıdoşi,
Pale pêk têni pale dıfroşi.
Lı ser masa xwe pera distêni,
Dıxi qasa xwe, hısab dibêni.
Tıştêki hındık heqdestê xebat,
Sermiyanê wi dimêni çend qat.
Bı vi karê xwe nızani bı ci,
Pale û karker dimênın birçi.*

-Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

SERMAYE SAHİBİ

Sermayedarlar bilir, görür
Nasıl vereceğini, ne kadar alacağını!
Yalnız o az parayla çok kazanır,
Makina ile eker, makina ile biçer.
Irgat doldurur, ırgat yükler,
Irgat taşır, ırgat indirir.
Irgat otarır, ırgat satar,
O, masa başında hesap tutar.
Kasasına ancak o para atar,
El emeğine çok az ayırır, fakat
Onun sermayesi olur kaç kat,
Emeğinin karşılığını almayan üretici
Aç kalır ırgat ve işçi.

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

MIHRECANA BERLINÊ

*Sê milyon ciwan ji her şop û der
Dîşin Berlinê ser gora Hêtler.
Hêtlerê merkuj, Hêtlerê zorker
Ji bo haşiti ev çûn û tevger.*

*Hey xortên ciwan, hey keçên ciwan!
Xêrxwazên cihan herin mihrecan.*

*Herin mihrecana bibênin Berlin,
Ew bircên belek çawa hilweşin?
Diwar û kavil hemî reş û xwin,
Da wîm tev bibin dîlgir û xemgin.*

*Hey keçên ciwan, hey xortên ciwan!
Xêrxwazên cihan herin herin mihrecan.*

*Carek bîpîrsin ji xortên Quri,
Ka ber dînasi gîrsi û hûri!
Lî ber firokan çî tîşte dûri,
Dî şer de her dem xwîne dîfûri.*

BERLİN FESTİVALİ

*Üç milyon genç dünyanın dört bir yanından
Hitler'e mezar olan yere gidiyorlar şu an.
Milyonların canına kıyan zorba faşiste
Lanet okuyarak, barışı yayacaklar.*

*Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,
Ey dünyayı koruyanlar gidin Berlin'e!
Gidin festivale, görün Berlin'i,
O yıkılmaz denen yerin halini!
Görün duvarlardaki kan izlerini.
İbretle anımsayın o savaş anını.*

*Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,
Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!
Koreli gençlere bir kez sorun, unutmayın emi?
Hiç küçük-büyük diye mermiler seçer mi?
Uzaklık nedir ki bugünkü uçaklar dinler mi?
Unutmayın ki savaşta kaynayan hep kandır!..
Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,*

Hey xortên cıwan, hey keçên cıwan!
 Xêrxwazên cıhan herin mihrecan.
 Herin mihrecan, mihrecana xweş,
 Destê hev bigrın cıwan û keleş.
 Hindi û Çini, Ereb û Hebeş,
 Hemi bîbın yek çı gewr û çı reş.
 Hey keçên cıwan, hey xortên cıwan!
 Xêrxwazên cıhan herin mihrecan.
 Ji hev re bêjın derd û kulên xwe
 Bıkın yek hemi bir û dilên xwe.
 Barê haşiti huldın milê xwe
 Guh medın reng û deng û cilên xwe.
 Hey xortên cıwan, hey keçên cıwan!
 Xerxwazên cıhan herin mihrecan.
 Piroz bi piroz mihrecana we,
 Mihrecana xweş ew cıwana we.
 Cıwanparêzi tım ramana we,
 Remza haşiti her nişana we.
 Hey keçên cıwan, hey xortên cıwan!
 Xêrxwazên cıhan herin mihrecan.
 Tev de bîbın yek hemberê zorker,
 Bêjın Tiroman bêjın Makarser.
 Bibêjın ûuman, bibêjın Çerçel.
 Mebın wek Hêtler, em naxwazın şer.
 Hey xortên cıwan, hey keçên cıwan!
 Xêrxwazên cıhan herin mihrecan.
 Zorker nehiştın em ji bên, heval!

*Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!
Gidin festivale, güzel, şanlı festivale,
Genç görkemliler verin coşkuyla elele,
Arap, Habeş, Çinli ve Hintlilerle.
Siyah, beyaz derili demeden birleşin.*

*Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,
Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!
Açın dertlerinizi birbirinize ne varsa,
Atılsın içinizdeki tüm dert ve tasa.*

*Alın sırtınıza barış yükünü, gidin ileriye
Kulak asmayın hiç renk, dil ve elbiseye!*

*Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,
Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!
Kutlu olsun, kutlu olsun festivaliniz!
O güzel festival, o güzel toplantımız.
Dünyayı sevmek olsun hep düşünceniz,
Barışın sembolü olsun nişanınız.*

*Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,
Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!
Zorbalara karşı hepiniz birleşin,
Truman ve Makarti'ye söyleyin, deyin (1)
Şuman ile Çörçil'e bir ağızdan haykırın (2)
Biz savaş istemiyoruz, birer Hitler olmayın, deyin!..*

*Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,
Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!
Zorba sömürgeciler bırakmadılar biz de gelek,
O güzelim yüzlerinizi bir kez de biz görek.*

Bibênin carek wan ruwên delal,
Ey keçên çeleng, ey xortên şepal!
Nadi me djmîn fersend û mecal.

Hey keçên ciwan, hey xortên ciwan!

Xêrxwazên cihan herin mihrecan.

Birca Tiroman xurt û ateşi
Divê bî destê xortan hilweşi.

Jî ser me rabîn ev zor û reşi,
ûuna wan bigrîm şadi û xweşi.

Hey xortên ciwan, hey keçên ciwan!

Xêrxwazên cihan herin mihrecan.

Bibîn yek hemî zana û reben,
Bişkênin qeyd û zencir û kepen.

Herin dil bî kul, werin rû biken,
Ey wefdê selam, ey wefdê weten.

Hey keçên ciwan, hey xortên ciwan!

Xêrxwazên cihan herin mihrecan.

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

*Ey güzel kızlar, ey yakışıklı delikanlılar!
Vermiyorlar bize bu olanağı pis düşmanlar.*

Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,

Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!

Truman'ın güçlü ve ateşli sarayını

Gençler ellerinizle onun başına yıkın!

Kalksın üzerimizdeki zorbalık, kâbus,

Yerlerini neşe, sevinç ve çoşku alsın!

Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,

Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!

Birleşin tüm aydınlar ve tüm ezilenler!

Kırım zincirleri, kalksın prangalar.

Yaralı gönlünüzle gidin, sevinçle dönün,

Ey barış temsilcileri, ey vatan heyetleri.

Ey genç delikanlılar, ey genç kızlar,

Ey dünyayı koruyanlar, gidin Berlin'e!

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954-

(1) Truman: II. Dünya Savaşı döneminde Amerika Birleşik Devletlerinin başkanı, Makarti (MacArthur Douglas) ise savaşı yöneten generalin adı.

(2) Şuman (Robert Schuman) Fransız, Çörçil ise İngilizlerin o dönem politikacıları.

GULFIROŞ

*Ez ji xew rabûm, gulfiroşek di,
Pir gelek şa bûm, gul bî dil dîdi,
Gul bî dil dîdi.*

*Hebû me yek dil, tev jan û kul bû
Ne bûme bawer, gul bî dil bîdi.
Gul bî dil bîdi.*

*Bazar me kîr go: "Ser bî ser nadim.
E gulperest bi, can û dil dîdi,
Can û dil dîdi."*

*Mî go: Ki dîdi, can û dil bî gul?
Go: "Ev bazar e, dil bî kul dîdi,
Dil bî kul dîdi."*

*Mî can û dil dan, dil kîrye qêrin.
Go: "Ho Cigerxwin, dil bî gul dîdi,
Dil bî gul dîdi."*

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

ÇİÇEKÇİ

Uyandığında bir gül satıcısı gördüm,
Gülü, gönüle değiştireceğine sevindim,
Gülü gönüle değiştireceğine.

Acı dolu yaralı bir kalbim vardı,
Gülü gönüle değiştireceğine inanamadım,
Gülü gönüle değiştireceğine.

Pazarlık ettik, o dedi: Başabaş satamam,
Güle tapan, can ile gönlünü verir,
Can ile gönlünü verir.

Ben dedim: Kim verir gönül ile canı bir güle,
O dedi: Bu pazarlıktır, gönülü derde verir,
Gönülü derde verir.

Can ile gönlü verdim, gönül feryat eyledi,
Dedi: Ey Ciğerhun, gönülü güle veriyorsun,
Gönülü güle veriyorsun.

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

GIRYANIM BES E

*Em ji xew rabûn welatim ez bî qurbanım bes e.
Tev de rabûn Rojhilatım sebr û samanım bes e.
Umrê min çû tev dî vê rê, roj û şev nal û giri,
Das û çakûç wa me hildan, qir û gıryan ım bes e*

*Ev dema serbestiye, bîndesti idi çû nema,
Şad û dîlxweş û bîlînd bım, heps û zıندانım bese.
Em hemî dost û bira bın da bibi baxû bîhişt,
Mın ji nav baxê cihanê, bax û bustanım bes e.*

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

AĞLADIĞIM YETER

*Ey yurdum, uyandık uykudan, kurbanım olam yeter!
Tüm doğu halkları uyandı, benim uyuduğum yeter!
Bu yolda ömrüm tükendi; gece, gündüz inleyerek,
Orak ve çekici kaldırdık, ağlamam, sızlamam yeter artık.
Bu çağ özgürlük çağıdır, kalmadı kölelik yeter,
Neşeli, gönlü hoş olmalıyım artık yattığım hapis yeter!
Hepimiz dost ve arkadaş olalım, donatalım her yanı,
Dünyanın cenneti içinde memleketim bana yeter.*

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

KEVJALNIKARIN BIFIRIN

Baz hulfiri çûye jor
Çend kevjalên xwe da dor.
Gava bû toz û duman,
Wan kevjalan xwe berdan
Dıl bı tırs û ah û zar
Jı bani ve hatın xwar.
Ew kevjalên bê seri
Ketın golek tev heri.
Dexsa bazê pehlewın,
Jı nû kete dilêwan.
Berê xwe dane efraz,
Da ko tıfkın rıwê baz.
Bazi bılınd dıfırı,
Tıf lı wana veğeri.
Ev kevjalên ne kirkêr
Berê xwe dane cem şêr.
Go: "Ey şêrê serfıraz!
Em hatıne gilyê baz.
Tuyi şahê bej û av,
Wi jı ber te gırtınav!

YENGEÇLER UÇAMAZ

Şahin kuşu kanat çırpıp yükseldi,
Etrafına birkaç yengeç birikti.
Toz-duman olduğunda
Yengeçler kendilerini aşağıya bıraktı.
Yüreklere korku ve feryatla dolu
Yukardan aşağıya indiler.
Bu başsız yengeçler
Bir bataklık göle düştüler.
Onlar imrendiler kuvvetli şahine,
Şahinin gücü girdi kalplerine.
Başlarını göğe yöneldiler,
Şahinin yüzüne tükürelere.
Şahin yücelerde uçardı,
Tükürükleri yüzlerine döndü.
Hiç bir şey yapamayınca yengeçler
Hep birlikte aslanın yanına gittiler.
Dediler, ey yüce aslan!
Sana şahini şikayete geldik,
Sen ki tüm hayvanların kralısın.
O, senin adını almış bilesin,

*Lı her derê digeri,
 Çıma tu ji nafiri?"*
Şêrê hovê kevnepir
Go: "Ka bêjin çi tedbir?"
Em ji herin ser çıyan,
Paşê bıbın pehlewan.
Çûne serê lat û gaz
Din hêlina teyrê baz.
Şêr go: "Bazê terırım
Ezê çawa bıfırım?"
Go: "Ezbeni du sê car,
Xwe ji jor de berde xwar,
Wan kevjalên lı pey xwe,
Têxe nava lepê xwe
Gava ji jor ve tê xwe
Da ko nebi tar û mar."
Ew kevjalên bê seri,
Zor dane qir û giri:
"Em nıkarın bıfırın."
ûêrê kevnê sermezın,
Go: "Hun çıma digazın?"
Çıne ev lat û zınar?"
Emê niha herin xwar."
Ketın nava lepê şêr.
Go: "Xwe bıgrın weke mêr."
Wan dıl bı ku! û derdan
Jı bani ve xwe berdan.

Her tarafta dolaşarak

Neden sen de uçamıyorsun, diyerek.

İhtiyar aslan dedi, öneriniz nedir?

Yengeçler biz de uçalım dağlara,

Gidip dolaşalım korkusuzca.

Çıktılar kaya ve tepelere,

Vardılar şahinin yuvasına.

Aslan dedi: Ey uzun kuyruklu şahin

Ben de senin gibi nasıl uçabilirim?

Şahin dedi: Efendim iki, üç defa

Kendini yukardan bırak aşağıya

O yengeçleri de al pençelerine

Yukardan aşağıya inerken

Paramparça olmayasınız!

O kafasız yengeçler bunu duyunca

Başladılar ağlamaya, bağıra çağıra.

Biz uçamayız ki, dediler

Kocaman kafalı ihtiyar aslan

Dedi: Neden ağlayıp sızlıyorsunuz?

Bu taş ve kayalıklar nedir ki?

Hep birlikte uçacağız şimdi.

Girdiler aslanın pençesine.

Aslan dedi: iyice tutunun erkek gibi,

Gam ve tasanızla birlikte.

Yukardan kendilerini bıraktılar,

Döne, döne çark gibi

Yere çakılıp geberdiler.

*Dı ser hevre weke çerx;
Ketın xwarê bûne kerx.*

*Teyr û tîlûrên goştıxwer,
Bı nıkulan ketın ser.*

*Ev kevjalên belengaz,
Çawa karın bıbın baz?*

*Xwina xelkê dımıjın,
Şêra bı xwe re dıkujın.*

*Ey dilreşê çavnebar!
Bı şêra re mebe yar.*

*Bê xurtiya dıl û baz
Tucar nabi serfıraz.*

*Bı wi dilê kul û kor
Nabi heri ber bı jor.*

*Çannebar û bê daxwaz,
Eger tıfki rıwê baz.*

*Tıfa te ey dıl gemar!
Lı ser çavên te tê xwar.*

*Ev gotına Cigerxwin
Rast e, mebên bûye din.*

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

*Et yiyici kuşlar uçuştular,
Gagalarıyla vurup yediler
O zavallı yengeçler
Nasıl şahin olabilirler?
Halkın kanını emerler,
Beraberlerinde aslanları öldürürler!
Ey taş yürekli, kıskanç kişi,
Bırak aslanla arkadaşlığı,
Şahinin şüreği yoksa sende,
Hiç bir zaman kurtulamazsın
O korkar, yaralı yüreğinle!
Yükseklere onunla çıkamazsın,
Kıskançlık ve isteksizce uçamazsın!
Eğer şahinin yüzüne tükürürsen,
O pis yüreğinle başaramazsın!
Tükürüğün gerisin geri gelir sana.
Ciğerhun'un bu sözleri doğrudur deyin,
Sakın O'na deli olmuş demeyin!..*

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

COTKAR Û ZEVÎ

*Mêr û jinê gundê me
Çûn û hatin kurt û pîst
Tev digerin dil nexweş
Destê tevan lî kar sist
Hin gotinên hişk û tel
Mêr jî hevre dibêjin
Destê jîna lî ber rû
Bes hîştira dirêjin:
"Bere xwedê nehêli
Xwedi gund û terekto
Hoxen me tev ajotin
Ev tev mane bê ebor."
Kalek rabû gote wan
"Rabin barkin hemî zû"*

ÇİFTÇİ VE TARLA

*Köyümüzün erkek ve kadınları
Gidip ve geliyorlar neşesiz,
Birlikte dolaşırlar gönülsüz!
Elleri iş görürken isteksiz,
Birbirleriyle konuşurken
Acı ve sert söylerler.
Erkekler aralarında söyler,
Kadınların elleri yüzlerinde
Sadece gözyaşları yağdırırlar:
"Önce allah bırakmasın
Köy ve traktör sahibi
Sürdü topraklarımızı,
Yıktı ekonomimizi!..
İhtiyar biri onlara dedi:*

*Fatê go: "Bes kalê din
Emê barkın herın ku
Lı her derê wiloye
Xwedi hesın, xwedi gund
Erdan nema bıdın me
Jı vır ta bıçi Hind
Ev zarokên pır û hûr
Hemi tazi û bırçı
Eger nebın xwedi gund
Hemi dimênın bê ci."
Hemo gote Fatê bes
Fata pısa ser bı rışk
Mala me tev xera kır
Va gotınê teyê hışk
Gundê bav ú kalê wan
Niha karın berdın me
Ew ko erdê xwe bajon
Bere xeltêk nedın me
Ma qey çavê te lêye
Ko em hevdû bikujın?
Mihami û jendirme
Xwina me tev bımijın
Bere xwedê nehêli
Emê çıbkın nıkarın
Çıqas ko em bırçı bın
Guneh lı wan dıbarın.
Fatê gote: " Hemo bes*

"Kalkın erkenden göç edin."
Fatma dedi: "Ey deli ihtiyar!
Biz nereye göçüp gideceğiz?
Her gidilen yerde ezileceğiz.
Köy ve mal sahipleri vermez
Bir karış toprak ta buradan
Tutun Hindistan'a değin!..
Bu küçücük çocuklar
Aç ve perişanlar,
Eğer onlar köy sahibi
Olmazsalar kalırlar
Yersiz ve yurtsuz."
Hemo dedi Fatma'ya yeter,
Başı bitli pis kadın,
Bu sözlerle evimizi yıktın.
Onların atalardan kalan köyleri
Hiç bırakırlar mı bize serseri!
Elbet onlar topraklarını sürerler;
Bize bir dönüm dahi vermeyecekler.
Senin arzun yoksa birbirmizi mi öldürelim?
Hakim ve jandarmalar
Bizi ezerler onlar!
Allah önce korusun,
Biz ne yapsak olmaz...
Ne kadar da aç olsak,
Onlara yağar günahımız!
Fatma dedi: "Yeter artık Hemo!"

Xweli'l serê we bi lo
Bere hoxê we bajon
Hun sê sed û ew didû
Tev rahêjin darê xwe
Emê hemi herin cot
Bere em bêne kuştin
Ser sera bê Melkemot."
Soro rabû weke şêr
Gote: "Fatê aferim
Ev gotinê te rastin
Bı Laleş û bı êlın
Heta neyêne kuştin
Em ji nabin xwedi gund
Destê xwe em nedın hev
Tu car nabin ser bilınd
Tev rahêjin darê xwe
Rabin weke pehlewan
Kes lı malê memênın
Weke şêra herin wan.
Serê wa em bişkênın
Ya bişkênın terektor
Em her kesek hoxê xwe
Divê bajon tev bı zor.
Rabûn tev de mêr û jin
Zû bezine darê xwe
Lı meydanê bûne kom
Kırın kar û barê xwe

Sizlere yazıklar olsun!
Sürsünler tarlalarımızı.
Siz üçyüz , onlar yalnız iki,
Birlikte sallayın ağaçlarımızı,
Tümümüz çifte gideriz,
Önce biz ölürüz, gelsin
Ezrail başımız üstüne. "
Soro aslanlar gibi kalktı,
Dedi: "Aferin sana Fatma,
Dediklerin hepten doğru,
Ziyaretlerin hakkı için,
Onlar ölmeyene değin,
onlar ölmeyene değin,
Hiç bir köye sahip
Olamayız biz...
Elele vermezsek biz,
Başımız dikelemez.
Çekin sopalarımızı,
Davranın pehlivancasına
Kalmasın evde hiç kimse,
Aslanlar gibi saldırın.
Başlarını kıralım,
Traktörlerini alalım,
Herkes sürsün tarlasını.
Zorla alalım hakkımızı. "
Erkek, kadın birlikte
Sarıldılar ağaçlarına,

*Bı qêrin û bı hawar
Lı wê navê gıhan hev
Rojê xwe berdabû war
Bı ser wan de hati şev
Kalo hawir gote wan:
"Lı vi mili, wi mili
Ne raste em herın wan
Divê em herın gılı
Eger yeki bikujın
Xwedê neki em jı wan
Emê tev bêne girtın
Dı zındana perişan
Jın û zarok dimênın
Tazi, bırçı, berdiwar
Eger bı a mın dıkın
Hê nebûye dema dar."
Vegeriyan mala xwe
Tevan darê xwe danin
Disa lı hev bûne kom
Teva perê xwe anin
Jı xwe çendek bijartın
Dane wana du sed zer
Sibê rabûn dil bı tırs
Berê xwe dane bajêr
Dan pey kalê rispi
Kum û şaşık tev gemar
Hatın mala dostê wi*

Kazma, kürek saplarına!
Hepisi toplandılar alana,
Hazırlıklarını yaptılar,
Kavga naralarını atarak,
Birikteler bir araya,
Güneş yanaşmıştı batmaya,
Daha sonra karanlık oldu,
İhtiyar adam onlara dedi:
"Bu yanda, o yanda,
Onlara saldırmak doğru değil,
Şikayet etmeliyiz onları.
Şayet birisini öldürürsek
Allah nasip etmesin,
Tümden tutuklanırsınız,
Zindanlarda çürürüz.
Kadın ve çocuklar
Bizden sonra aç, perişan
Kalırlar duvar diplerinde.
Eğer beni dinlerseniz,
Daha o güne zaman var!.."
Hepisi döndüler evlerine,
İndirdiler ellerindekileri,
Toplanıp dinlediler birbirlerini.
Parası olan yokladılar cebini,
Verdiler seçtikleri temsilcilere.
Toplamışlardı ikiyüz altını.
Sabahtan erken kalktılar,

Devlemendê dikandir
Dostê kalo`perê wan:
"Dostê minê mihami
Mihamiki pehlewan
Dil paqij û dılovan
Gelek baş û gelek rınd
Mehek naçi hunê tev
Bê şer bıbın xwedi gund."
Sibê da pêşiya wan
Çûn mekteba mihami
Her sê bûne dostê hev:
"Pis û hov û herami
Perê wana sitandın
Wekaleta xwe çêkir
Sibe bı wan perê wa
Wi xaniyê xwe lê kır
Vegeriya mala xwe."
Go: "Mızgina me lı we
Da ko bê kuştın
Ev gund hemi gıha me."
Mihami ê dılovan
Carek`hekim ani gund
Dilê nezana xweş kır
Pehlewanê serbılınd.
Çend kaxezek dane wi
Bı hevre saz kırım iş
Sibê çawiş hate gund

Şehirin yolunu tuttular.
Önde aksakallı ihtiyar,
Diğerleri yırtık giysilerle
Gittiler ihtiyarın dostuna,
Dükkan sahibinin evine.
Verdiler parayı ona, o dedi:
"Benim savcı dostum,
Mert bir savcıdır,
Gönlü temiz hoş sohbetlidir.
Çok iyi ve çok güzel,
Bir engelle karşılanmaksızın
Kavgasız, gürültüsüz hepiniz
Köyün sahibi olacaksınız."
Sabah oldu, ihtiyar düştü öne,
Gittiler birlikte mahkemeye.
Üçü birlikte oldular arkadaş:
"Vurguncular gibi sessizce
Bölüştüler paraları gizlice.
Vekaleti yaptırıldılar.
Savcı yoluna koydu işini,
İnşaya başladı evini...
Dedi : "Sizlere müjde!
Öldürme olayı olmadan
Köy sahibi oldunuz."
Hoş sohbetli savcı
Bir de köye hakim kaldırdı.
Köylüleri daha iyice kandırdı.

Pê re hatın çend nefer
Çelpandine gundiya
Bê tirs û pîrs, kete ber
Tevde lî hev kîrîn kom
Pîştê dijûn û lêdan
Ew dan ber singa hespa
Destê wa tev girêdan
Tev de diçûn ser nixûn
Wan dîzi gote hev:
"Dî dest me de çî maye
Ne paşketin ne jî rev
Ta ko hebîn ew axa
Emê hemî pêxwas bîn
Bere em bêne kuştin
Jî vî hali xelas bîn."
Ew êvarê lî nuqtê
Tev hungavtî bî lêdan
Sibê anîne bajêr
Ew danîne dî zîndan
Dostê wan ê dewlemend
E hemparê mîhamî
Gotê wan: "Hî perê dî
Dîvê ko em bîdîn wî."
Bî wî rengê perê wan
Heçî hebûn hemî çûn
Derd û kul û xemê wan
Dî zîndanê zêde bûn

Birkaç kağıt ona verrerek,
İşlerini yoluna koydular.
Ertesi gün çavuşu köye gönderdiler,
Beraberinde vardı jandarmalar.
Başladılar sorgusuz, suvalsiz
Köylüleri bir araya toplamaya.
Küfür faslından sonra dövülme,
Hırpalanarak ellerini bağladılar,
Jandarmalar, atların önüne kattılar.
Her şey çok ters gitti dediler,
Birbirlerinin kulaklarına fısıldadılar!
Elimizde ne kaldı ki?
Ne cayalım, ne de kaçalım!
Bu ağalar olduğu sürece
Ayaklarımız hep yalın ayak,
Önce biz ölelim, mutlaka
Bu kötü yaşamdan kurtulalım."
O gece karakolda
Epeyce dövüldüler
Ertesi gün şehire yolladılar,
Tümünü de hapse koydular.
Savcının arkadaşı olan zengin
Onlara dedi: "Biraz para daha verin!
Ben yine onlara parayı vermeliyim."
Böylece köylülerin paraları
Suyunu çekip tükendi.
Dert ve tasaları

Bı vi rengi biwartın
Dı zıdanê du, sê meh
Lı gund tiştık neçadın
Ne genım û ne ji ceh.
Pere lı wan xelas bûn
Tev de mane perişan.
Soro rabû serbılind
Bı Kurıncı gote wan:
"Bere wılo lı me bi
Herkes bı me bıkeni
Em hatıne xapandın
Bı vi kalê devgeni
A rast eve ko em tev
Xwe kar bıkın ji bo şer
Eger cendırme ji bên
Emê wan ji bıdın ser
Dı dest me da çı mayê?
Nema cot û nema kar
Dıvê idi weke mêr
Bıdın destê xwe em dar
Dı vê rê de hemi em
Bêne kuştın serbılind
Qene zar û zêçên me
Bıbın xwedi erd û gund."
Tevan bextê xwe dan hev
Xwe kar kırın ji bo şer
Çend roj dı ser wan re çûn

Gittikçe çoğaldı!
Bu şekilde onlar
Zindanda iki, üç ay kaldılar.
Köyde bir avuç şey ekemediler.
Ne buğday, ne de arpa ekildi,
Paraları da tamamen bitti...
Perişanlık canlarına yetti.
Soro, başı dik, onlara
Kürtçe olarak başladı konuşmaya:
"Bizlere yazıklar olsun!
Herkes bize mi gülsün?
Biz kandırıldık,
Bu pis ihtiyarca!
Doğru olan odur ki
Kendimiz savaşmalıyız;
Jandarmalar gelseler de
Onları da ağalardan sayalım.
Kaybedilecek neyimiz var?
Ne çift kaldı, ne de iş,
Artık mertçe birleşip
Kazma ve kürek sapı alıp
Davamız uğruna savaşalım,
Ölsek de başı dik ölelim.
Bizden sonra çocuklarımız
Sahip olsun topraklarına."
Tümü kader birliği yapıp
Aynı konuda birleştiler.

Jı zıندانê çûne der
Neçûne cem dostê xwe
Dostê pis û derewin
Dijûn kırım mihami
Gurê harê dev bı xwin
Berê xwe dane rê
Zû derketın çûne gund
Soro disa gote wan
Şêrê sorê serbılind:
"Divê ko em netırsın
Sûnda mezin bıxun em
Ko gund bıgrın bı lêdan."
Tevan kırım qire qir
Lı hev kom bûn weke mêr
Dı dest wan da dar û bêr
Çûne axê weke şêr
Axa kete makine
Revi weke pehlewan
Gundi çûne terektor
Lê ûofêra gote wan:
"Geli bıra rawestın
Hun ne din û ne gêjin
Bihêlin ko du pırsan
Em ji ji bo we bêjin
Divê ko hun bızanın
Em û hun tev birane
Heta niha nebiûn yek

*Aradan birkaç gün geçince
Hapisten seliverildiler.*

*Gitmediler pis yalancının yanına,
Anladılarsavcının iki yüzlülüğünü,
Ağzı salyalı bir kurt olduğunu!..*

*Yola koyuldular erkenden,
Köylerine ulaştılar.*

Aslan, yiğit soru, dedi:

*"Korkmaya hiç gerek yok,
Büyük yemin yapmalıyız,
Mutlaka köyümüzü almalıyız.*

Birlikte yemin ettiler,

Erkekçesine sözleştiler

Ellerinde sopa, kürekle

Ağanın üzerine yürüdüler.

Ağa, arabasına binerek

Kaçtı korkudan giderek.

Köylüler yürüdüler traktöre!

Bakın hele bir de şoföre:

"Ey emekçi kardeşler, durun!

Ne deli ve ne de divanesiniz,

Dinleyin beni sakince,

Size bir çift sözüm var.

"Şunu bilmelisiniz ki

Biz ile siz kardeşiz.

Bugüne değin birleşmedik,

Zorbaların elinden ezildik.

Dı bin destê gurane
Ev hesin û avani
Kare destê meye tev
Divê ko em bistênin
Tê de bibin weke hev
Mal û gund û av û dar
Lı hev par û leva kın
Vê nizama faşisti
Bı zor ji ser xwe rakın
Dı nav me de nemênin
Ne axa û ne ji beg
Nizam bibi azadi
Em tev de bibin yek."
Soro gote hevala:
"Raste ev ji hevalın
Karê axê dikın lê
Tev birçi û bê malın."
Çend gotinê xweş û rınd
Teva ji hev re gotın
Terektor ji bû ê wan
Hoxê xwe pê ajotın
Hê ew lı ser erdane
Axê cendirme anin
Lê karker û çotkara
Lı ber wa dest hılanin
Lı ser qadê bûye ceng
Serê axê şikandın

Bu gördüğünüz aletler
Tümü bizim emeğimize.
Biz, onlara sahip olmalıyız.
Onlardan birlikte yararlanıp,
Mal, köy, su ve ne varsa
Eşitçe bölüşüp paylaşalım,
Bu faşist düzeni
Üzerimizden atalım.
Aramızda kalmasın
Ne ağa, ne de bey.
Özgürlük düzeni kıralım,
Hepinimiz bir olalım."
Soro, dedi ey yoldaşlar!
"Dediği doğrudur, ağaya çalışsalar da
Aç, sefil, yurtsuz ve perişandır onlar da!..
Birkaç güzel ve tatlı sözle
Kaynaştılar birbirleriyle.
Traktörler de onların oldu,
Tarlalar onunla sürüldü.
Daha bitmemişti sürüm işi
Ağa ile jandarmalar yetişti.
Çiftçilerle işçiler birleştiler,
Ağa ve jandarmalara baş kaldırarak
Kendi hakları için savaştılar.
Kırdılar ağanın başını,
Jandarmalar seyrettiler o anı.
Sonra onlar da yiğitçe

*Cendirme mane bê deng
Wa ji teva gote hev
Ew ji weke mêrê çê
Bûn hevalê cotkara
Rabûne çawişê xwe
Lı wan gundê dora wan
Bû hewar û bû gazi
Teva girtin darê xwe
Hatın serqot û tazi
Lı nav welêt bûye ceng
Axa ji gunda revin
Tevi zar û zêçên xwe
Lı bajara tev civin
Gund û hesin sitandin
Wan gundiya weke şêr
Paşê kırım qire qir
Bere xwe dane bajêr
Wan bajar ji bı zor girt
Girtin dost û mihami
Bı hevre daleqandin
Ew xwinmij û herami
Dı nav xwe de nehiştin
Ne axa û xwedi mal
Welat kete destê wan
Tev bira û tev heval
Soro rabû gote wan:
"Nizam bûye azadi*

Çiftçi ve işçilerle birleşti.
Çavuşlerini dinlemediler,
Halkla birleştiler!..
Savaş naraları yükseldi her yanda,
Ellerine aldılar sopaları,
Çıplak, başları açık olarak
Yürüdüler ardarda, savaş meydanlarında.
Ağalar köyleri bırakıp kaçtılar.
Ev, barlarını yanalarına alarak
Şehirlere doğru yöneldiler,
Köyleri, aletleri ele geçirdiler.
Aslan gibi olan köylüler
Şehirlere yürüdüler.
Şehirleri zorla ele geçirdiler,
Savcı ile işbirlikçileri
Yakalayıp astılar.
O kan emen çeteleri
Temizleyip yendiler
Kendilerini ezenleri!..
Ne ağa, ne de servet sahibi
Emekçiler ele geçirdiler
Kendilerine ait olan her şeyi.
Memleketi kurtardılar,
Kardeş gibi yaşadılar.
Soro, kalktı, onlara dedi:
"Düzen oldu özgürlük düzeni,
Herkes artık dağılsın evlerine,

*Herkes herin mala xwe
Tev de bijin bî şadi."
Bî govend û bî dilan
Tev de jî hev bela bûn
Herses hate gundê xwe şa bûn
Soro bûye sermiyan
Welat kîre wek bîhişt
Zor û zîlm û koletî
Dî nav wan de qet nehîşt
Ew tev bûne wekê hev
Serbest bûne mêr û jin
Tevan dengê xwe hîldan:
"Bîjî Fata sermezîm."*

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

*Birlikte neşe içinde yaşayın."
Oynayarak, halay çekerek yeniden
Ayrıldılar birbirlerinden...
Sevinerek köylerine döndüler,
Soro'yu kendilerine önder yaptılar.
Memleket oldu cennet gibi,
Zorbalık ve kölelik kalktı,
Kötülüklerin sonunu kazdı.
Ne ezen, ne ezilen, herkes özgür,
Kadın ve erkek farkı gözetmeden.
Hep bir ağızdan seslerini yükselttiler:
"Yaşasın Kahraman Fatma!..."*

İkinci Divan, Özgürlük Devrimi, 1954

İLHAM JI ŞAIREKI ERMEN

Ev rıya dirêj me hinek kın kır xweş bı çûna xwe
Lı şûna esfilt me em rê raxist tev bı xûna xwe
Ev rıya Markıs ev rıya Lenin me ji daye ser
Ey nesyê hê bê, ji bo te me hişt çend şop û eser
Îlham dane me kuştına Qeyzer, kuştına Hêtler...
Bı zor em gıhan rêza mêrên çê, pale û karker.
Îlhama mezin (Sewra Oktobır) inqılaba sor,
Deng daye dinya hişyar kırım ker bı çav kırım kor
Perda bındesti bı xebata xwe me zû hılani
Himê azadi me bı rıka xwe ji bo te dani.
Em çên û dıçın divê em herın ta dawıya rê,
Enıya me bılınd dilê me pır xurt guh nedın zorê...
Me şev derbas kır ew şeva tari tiji zılm û zor
Şefeş xwe hılda lı bakur û jor ew şefeş sor.
Em çûn û dıçın, nayê guhertın tucari ev rê
Pıra ji mêra ava bûye em ketın wê pırê

BİR ERMENİ OZANINDAN ESİNLEME

Uzun yolu kısalttık güzel yürümemizle,
Asfalt diye serdiğimiz akın kanlarımız!
Bu yol Marks ve Lenin'in yoludur...
Ey gelecek nesil bu yapıt sizin için.
Çar ve Hitler'in ölümünden esinlendik,
Zorla eriştik ırgat ve işçilerin saflarına.
Büyük esinlenme (Ekim Devrimi), kızıl devrim
Tüm dünyaya yayıldı, körü duyar, çağırı işitir kıldı.
Kölelik perdesini savaş ve uğraşımızla kaldırdık,
Özgürlük temelini kinimizle senin için attık!
Gidiyoruz, gideceğiz bu yolun sonuna değin,
Alnımız açık, yüreğimiz korkusuz, zora aldırılmayın!...
Zulüm ve zorbalık dolu karanlık geceyi aştık,
Tanyeri ağardı, kuzeyi kızıl şafak sardı.
Biz gittik, biz gidiyoruz bu değişmez yola,
Bize köprü kuruldu, yürüyeceğiz kol, kola.

Da insanîyet bî serbestî xweş tê re derbas bî
Jî zor û zilmê jî koledaran zû zû xelas bî
Bî agirê dîl dîlî, koletî bî şewitênî,
Dînya nû çêkî dînya kevnare bîqewitênî...
Dînya ko hêstîr tucarî tê de neyêne dîtî
Dengê sêwîyan tucarî tê de neyê bîhistî
Dînya ko tê de nebî birçî bûn, nebî qet rîya
Herkes rû bî ken pîr xweşe dînya, xweşe ev dînya
Jî bovê dînyê em mane bê kar em mane bê mal
Jî jor me revî hevalên kevnar ew qelseheval!...
Lê em her dîçî serê me bîlînd çavn me lî jor
Têrêj dane me şefeqa ronak wê şefeqa sor.
Şefeqa bakur, şefeqa Markîs, şefeqa Lenin,
Şewqa xwe da Kurd, bîjî...

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

Üzerinde insanlar özgürce geçsin, yürüsünler,
Zulüm ve kölelikten çabuk kurtulsunlar,
Köleliği yüreklerinde tutuşan ateşle yaksınlar,
Eski dünyanın yerine, yenisini yapsınlar!..
Öyle bir dünya olsun ki ağlayanı olmasın,
Öksüzlerin sesi neşeyle dolsun, duyulsun,
Bir dünya kurulsun ki yalan ve açlıktan uzak olsun.
Bu dünya çok güzel ve güler yüzlü insanlarla dolsun.
Böyle bir dünya kurulsun diye işsiz ve mal-mülkten olduk,
Bu dar günlerde eski dönem arkadaşlar saflarımızdan ayrıldı,
Başımız dik, gözümüz ilerde yürüyoruz kararlıca,
Tanyeri aydınlattı bizi, sardı üzerimize kızıl şafağı,
Kuzeyin şafağı, Marks'ın şafağı, Lenin'in şafağı
Aydınlattı Kürtleri, yaşasın, çok yaşasın....

İkinci Divan, "Sewra Azadi" Özgürlük Devrimi, 1954

SITEM DIMRÎ BI HUKMÊ DEM

*Bese paçik ji guh derxe çî hewar û çî qêrine
Xwe rapêçe ji bo cengê bî zor heqqê xwe bistine,*

*Dîzi û cîrm û bêş û zor, bese millet lî te şerme!
Dema tang û firoka ye, çî xîşt û def û tîzbîne.*

*Bîxwîne da tu serbest bî, bî xurtî bîghê doza xwe
Bînêr her tîşt lî dînya yê wekî cenga Fîlestîne.*

*Cihan bûye du bend îro, ko maldar û belengazîn,
Dî ber hev re şerîpanîn ji Çînê ta bîçî Çîne.*

*Belengazan serî hîldan, sîtem îdî qebûl nakîn,
Jî destê sermeyandaran gelek zor û sîtem dîne.*

*Dîlovanî dîgel zorê, her û her ceng û lêdane,
Çîya û deşt û av û bej, jî sertirên sîtem xwîne.*

*Cegerxwîn tûm dîkî qêrîn, sîtem dîmrî bî hîkmê dem,
Jî mîn bawer ke ey mîlet nebê dîne ne bê dîne!...*

Diwana Duwemin, Sewra Azadi, 1954-

ZULÜM CAN ÇEKİŞİYOR ÇAĞIN YARGISIYLA

*Dinle çığlıkları, yeter kulaklarındaki çaputu çıkar!
Hakkını almak için giyin, kuşan, savaşa hazırlan.*

*Hırsızlık, haraç ve zulüm yeter, ayıptır ey millet!
Tank ve uçak devridir, nedir bu şiş ve tesbih?*

*Oku, özgür olasın, güçlenerek davayı kazanasın
Bak, dünyada her şey Filistin savaşı gibi...*

*Bugün dünya ikiye bölünmüş: Zenginler ve fakirler
Bu kıyasıya bir mücadeledir, dövüşüyorlar.*

*Yoksullar artık baş kaldırdı, zulmü kabul etmiyorlar,
Onlar zenginlerden az mı zorbalık ve zulüm gördüler?*

*İyilikle zorbalık hep dövüşürler birbirini yenmek için,
Dağ ve ova, çöl ve sular kanlıdır zulmün oklarıyla.*

*Hep haykırırsın Ciğerhun, zulüm can çekişiyor çağın yargısıyla.
Ey millet inan bana, deli demeyin, deli demeyin!...*

İkinci Divan "Sewra Azadi" Özgürlük Devrimi, 1954

EY KARKER BIBIN YEK

*Karkerê Kurd tev li karin.
Dest bî dar û tevr û bêr
Wek xebatkarê cihan ew
Tev di cengê mêr û şêr
Ev cihan qada me ye.
Ev cihan qada me ye.
Her divê bibne yek
Wek bira bin wek bira.*

*Ta kengi kole bin em?
Pi di bend û mîl di nir
Tîm li benda koledaran
Wer bimênin destegir.
Ev dema azadi ye.
Ev dema azadi ye.
Ger bî kuştin wer bî hiştin.
Yan xweşi û yan reşi,
Her divê em bibne yek.
Her divê em bibne yek.
Wek bira bin wek bira.*

EY İŞÇİLER BİRLEŞİNİZ

*Birlikte çalışıyor Kürt işçileri,
Ellerinde sopa, kazma ve kürekleri.
Tüm dünya işçileri gibi çalışıyor,
Hep beraber yiğitçe kavga veriyor!
Bu dünyada meydan bizim.
Bu dünyada meydan bizim.
Hep beraber birleşiniz,
Çünkü hepimiz kardeşiz.*

*Ne güne değin köle kalacağız,
Ellerimizde kelepçe, boyunda boyunduruk,
Her zaman köle, böyle boyunları bükük,
Elleri bağlı kalacağız?..
Bu çağ özgürlük çağıdır.
Bu çağ özgürlük çağıdır.
Ya ölmek, ya da dirilmek,
Ya özgür olmak, ya da köle kalmak!
Hep beraber birleşelim.
Hep beraber birleşelim.
Birleşin, kardeş gibi.*

Tev mirovin em bı carek.

Gewr û sor û reş çıye?

Sed tıf û sed tıf bıbarın,

Zor û diktatori ye,

Ev setemkari çıye?

Ev setemkari çıye?

Ger bı kuştın wer bı hıştın.

Yan xweşi û yan reşi,

Her divê em bıbne yek.

Her divê em bıbne yek.

Wek bıra bıw wek bıra.

Diwana Sêhemîn, Kime Ez, 1973-

*Bir kez hepimiz insan doğmuşuz.
Beyaz, kızıl ve siyah ayırımı niye?
Yüzlerce, yüzlerce tükürük yağsın
Zulüm ve diktatörlerin pis yüzüne*

Bu zulüm neden?

Bu zulüm neden?

Ya ölmek, ya da dirilmek,

Ya özgür olmak, ya da köle kalmak!

Hep beraber birleşelim.

Hep beraber birleşelim.

Birleşelim, kardeş gibi.

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973-

GULA ROJHILAT IM

Gula baxê bîhiştâ rojhilatim.

Dı tarixa şevê rojim hılatım.

Jı nav singa demê pijkime iro,

Dı tarixê fireh hatım, Feratım.

Hemi jinım, dixwazım xweş vejınım,

Hezar û nehsedi şin bûme katım.

Bıruskım, pır çırûsk û hewr û tavan

Bı hımhım têm, jı ezmanê welatım,

Lehime ez dı ser hev re diborım.

Dixwazım nû bıkıım rêz û civatım.

Bırusk û pêt û ar û kevne sojim,

Jı pût û lat û lahût re şewatım.

Disojım lê dıkım ronı şeva reş

Çıra kora ye ev kar û xebatım,

Dı vê rê de ez dıçım lê seg dıqorım.

Fıdakarım, lı ser rêça felatım.

Dixwazım ez dı ser hev re bıfûrım,

Xebatım, şorişım, xweş kêferatım.

Cıhan tev de weki pingav û derya

Tenê jê re weki cok û qenatım.

Bı daxwazım ko serbesti dixwazım serbilındi.

Jı milet re dı vê şabatê hatım.

Diwana Sêhemin, Kime Ez, 1973-

DOĞU'NUN GÜLÜYÜM

Doğu cennet bağının gülüyüm.

Güneşim, aydınlattım gecenin karanlığını,

Fıskırmışım çağın sinesinden!

Ezelden geldim, adım Fırat.

Hayat doluyum, daha da güzel yaşamak hakkım.

Bin dokuz yüzlerin yeşeren bir ekiniyim.

Yıldırım, parıldayan şimşek ve fırtına,

Yurdumdan gelen görkemli bir ses getiriyorum.

Coşkun sel gibi dalgalarla çağlar giderim.

Toplumumu çağıdaş düzeye kavuşturmak isterim.

Yıldırım, kıvılcım, ateş gibi yakarım.

Yangınım put ve putperestler için.

Hem yakar, hem aydınlatırım karanlık geceleri,

Gözü görmeyenler için ışık, kavga ve savaşım.

Bu yolda yürür, köpeklerin havlamasına aldırmadan,

Fedakarım, kurtuluşun yolunu izler akarım,

Kaynarım, kabına sığmadan çoşarım,

Kavgayım, devrimim, güzel uğraşım,

Göl ve deniz gibi dünyanın tümü için,

Bir kanal gibi, bir yol gibiyim derim,

Özgürlük ve bağımsızlık isterim!..

Yurdum için, halkım için doluyum,

Bu özlemlerle yükümlüyüm...

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973-

KÏME EZÛ

Kime ezÛ

Kurdê Kurdistan

Tev şoreş û volqan

Tev dinamêtım,

Agır û pêtım.

Sorım wek etûn,

Agır gıha qepsûn.

Gava biteqın

Dınya diheji.

Ev pêt û ağır

Dijmın dikuji.

Kime ezÛ

Ez rojhılat,

Tev birc û kelat.

Tev bajar û gund,

Tev zınar û lat.

Jı destê dijmin:

Dijminê xwinxwar,

KİMİM BEN

Kimim ben?

*Kürdistanlı Kürt,
Tümden devrim ve volkan,
Dinamit deposu gibi
Ateş ve kıvılcımım.*

*Kırmızıyım, yakut gibi,
Ateş kapsule yaklaştı!
Patlayacağım zaman
Tüm dünya sallanır.*

*Bu kıvılcım ve ateş
Öldürecek düşmanı.*

Kimim ben?

*Ben gün doğusuyum.
Tüm burç ve kale,
Tüm şehir ve köy,
Tüm kaya ve uçurum!
Düşmanın elinden:*

Xurt û koledar.

*Jı Rom, jı Fireng,
Dı rojên pır teng,
Bı kuştın û ceng.*

*Parast, parast
Parast mın ev rojhilat
Kime ezê*

*Rojhulatê nêzik,
Rojhulatê navi,
Ev bajar û gund,
Ev bej û avi,
Ket bın destê mın,
Pi da ser dijmin,
Mın bı ceng û şer
Zanin û hiner
Pısta wi şıkand,
Seri lê gerand!
Ez bûm padişah,
Xurt û serbılind
Ketın destê mın ta sinorê Hind.
Kime ezê*

*Kimi ezê
Kurde serfiraz
Dijminê dijmin
Dostê Haştixwaz.*

*Kan döken düşmanın
Zorbaca sömürenin.*

*Rom'dan, Frenk'ten
Çok dar günlerden
Ölüm ve savaşıla*

*Korudu, korudu,
Korudum gün doğusunu!...
Kimim ben?*

*Yakın doğu,
Orta doğu...
Bu şehir ve köyler,
Bu ova ve kırlar,
Geçtiler düşmanın eline,
Düşman hükmetti hepsine.*

*Kavga ve savaşıla,
Bilgi ve ustalıkla
Kırdım onun belini,
Çevirdim onun başını!
Padişah oldum,
Güçlenerek yüceldim,
Büyüdüm Hint sınırına değin.
Kimim ben?*

*Kimim ben?
Onurlu Kürdüm.
Düşmanın düşmanı,*

Ez xweş mirovim,
Ne hırç û hovim!
Le çibkım bê şer
Dijmın naçi der.
Bav û kalê mın
Dijin tev serbest,
Naxwazım bijim
Ta ebed bındest.
Kime ez?

Divê ez derkevım
Dijmınê xwinxwar,
ûahê efyûnkêş,
Jontırkê dijwar,
Serbest bijim ez
Wek hevçaxê xwe.
Dılxeş bixum ez,
Rez û baxê xwe.
Çekan hılgırım derkevım meydan,
Rêçek nû çêkım ji boyi insan.
Kime ez?

Ezım ê şıkand leşkerê Rêşar,
Mın bı xwına xwe parasti ev war.
Disinga dijmın ez bûme kelem,
Xwe dan ber sıya mın Turk û Ecem.
Lı ser serê mın

Barişseverlerin dostuyum.

Uygar insanım,

Ne ilkelim, ne de yabani!...

Ne yapsam savaşsız olmuyor.

Düşman memleketimden çıkmıyor.

Benim atalarım

Hep özgür yaşadılar.

Köle olmak istemiyorum

Sonsuza değin!...

Kimim ben?

Mutlaka barbar düşmanın

Tümünü söküp atmalıyım,

Afyon içen şahı,

Irkeçi olan faşistleri...

Özgür yaşamalıyım ben

Çağımın insanı gibi...

Gönlümce içip yemeliyim

Bağ ve bahçelerimin meyvesini.

Silahlarımı kuşanıp, meydana çıkmalıyım,

Yeni bir düzen kurmalıyım insanlar için.

Kimim ben?

Benim Rêřarın askerlerini yenen (1)

Kanımla korudum bu toprakları ben!

Düşmanın göğsüne çalı oldum,

Türkler ile Acemleri gölgemde korudum.

Sınbıl û kulah,
Serê hespê min
Dıgirt padişah!
Ezım ew gernas,
Ew Selahıdin
Bı pırs ji dimyat,
Bı pırs ji Hetin,
Kime ez?

Ezım Erdeşir,
Ew Noşirewan,
Kesrayê mezin.
Bê tac û eywan,
Dostê kevnare
Ko bûne dijmin,
Ser dı tewandin,
Ber agirê min.
Ezım ew qelaş xurt û penlewan,
Xerac min distand ji Hind û Yewnan!
Kime ez?

Ezım ev gernas, ezım ev mêrxas,
Belê ezım Kurd
Îro ez mame
Bindest û zıgurd!
Ew tac û eywan
Tev çûn û rızın,

Benim başımda
Sünbüllü başlıkdı,
Atımın yularını
Padişahlar tutardı!

O kahraman benim!
O, Selahaddin Eyübi...
Tarihte varım ben de
Adım ve şanımla!...

Kimim ben?

Erdeşir'im ben
O, Nüşirevan,
O büyük Kesra.

Taçsız ve saraysız,
Eskinin dostları
Şimdi düşman oldular
Başlarını eğenler
Ateşimin önünden.

Benim işte o yiğit, güçlü pehlivan,
Bana vergiler verirlerdi Yunan ile Hindistan.
Kimim ben?

Benim o kahraman, benim o cesur,
Evet benim Kürt!

Bugün kalmışım ben
Boyunduruk altında ezilen.
O tac ve saraylar
Hep bitip çürüdüler.

Dijmın nav û deng

Tev ji min dızin!...

*Xistın laşê min mikrobên teres,
Ta bûm perişan, bê nav û nekes.*

Kime ez!

*Ezım ew Kurdê ser hışk û hesın,
İro ji dijmin ji min ditırsın!...*

Bina barûdê

Kete pozê min.

Dıxwazım hawır,

Biteqım ji bın,

Disa wek mêra,

Bıkevın çıya.

Naxwazım bımrım,

Dıxwazım bıgrım.

Kurdıstana xwe

Axa Midiya,

Kime ez!

Kawey hesınker bav û kalê min,

Perçıqand serê zehakê dijmin.

Jı gerdena Kurd

Wi şıkand zencir,

Serê me parast,

Jı bırın û şûr!

Roja hat kuştın xwinmijê dısoz,

Goya dibêjin: -Ew roje nûroz...

Düşman, şan ve şöretimi

Çalıp, alıp götürdü.

Saldılar canıma kemirgen mikropları,

Beni yoksul kıldılar, perişan bıraktılar!

Kimim ben?

Benim o başı demir gibi olan Kürt!

Benim halen düşmanların korktukları Kürt!

Yine barutun kokusu

Girdi burnuma.

Coşmak isterim,

Kokusundan patlayacağım.

Yine erkekler gibi olun,

Dağların yolunu tutun.

Ölmek istemiyorum,

Almak istiyorum

Kürdistanı mı,

Medler'in toprağını!

Kimim ben?

Demirci Kawa benim atam,

Dehak'ın başını parçlayan adam!

Kürtler'in boynundaki zinciri

Koparıp attı halkaları,

Başımızı korudu

Kılıç darbelerinden.

O zalim adam öldürüldüğü gün

Derler ki: O gün Newroz'dur.

Zivîstan dîçi,
Ew rojên ne xweş
Parêz dîbi Kurd,
Jî dêwê zergeş.
Wesan dibêji Zerdeştê rêzan,
Ehreman dîşkê Hîrnîz tê meydan!
Kime ez?

Ezîm ê çêkir ev cejn û nûroz,
Dîvê bistênîm,
Wîlo nemênîm,
Bîgrîm tol û doz
Fermendar bîm ez,
Lî ser Kurdistan,
Bo min bîmênîm
Ev bax û bustan.
Ev şax û ev deşt,
Rez û şînahî
Bîgîrîm destê xwe,
Dîl xoş û şahî.
Zan a û xwenda,
Dezgevanên xurt
Vî wari bîgrîm,
Bîkîm ronahî,
Kime ez?

Ezîm ew Kardox Xaldêwê kevînar,

Kış gider,
O acılı günlerden
Kürtler kurtulur
O kan içen devden.
Yol bilen, bilge insan Zerdeşt der ki:
"Ehreman kırılır, Hürmüz meydana çıkar."
Kimim ben?

Benim Newroz'u bayram yapan,
Ona sahip olmalıyım,
Böyle artık kalmamalı,
Davaşa sahip çıkmalı!..
Devlet olmalıyım
Kürdistan topraklarında!
Benim için kalmalı
Bu bağ ve bostanlar.
Bu dağ ve bu ovaları,
Bu bağ ve bu yeşillikleri
Sevinç ve coşkuyla hepsini
Yine elime geçirmeliyim.
Bilgili ve okumuşlar
Tüm kaynakları kullanmalı,
Bu yurdu almalı,
Onun ışıklarla donatmalı.
Kimim ben?

Benim o Kardoh, eskiden kalan,

Ezım ew Mitan, Nayri û Sobar.

Ezım ew Lolo,

Kardox û Kudi,

Ezım Mad û Goş,

Hori û Gudi.

Ezım Kurmanc û Kelhor, Lor û Gor,

Ezım, ez Kurdım lı jêr û jor.

Çend hezar salın

Kurdistanana mın

Perçe perçe ma

Bındestê dijmin!

Kime ez?

İro jı Lor û Kelhor û Kurmanc

Jı dest xwe berdan ew text û ew tac,

Bûne olperest,

Bı tızbi û xışt.

Ta dijmin şıkand

Lı me ser û pışt.

Me dan bın lıngan dewlet û hebûn,

Bûn dijminê hev perçe perçe bûn.

Ta ko Kurdistan,

Ta ko Kurdistan

Jar û perişan

Kete bın dêstan!

Kime ez?

Benim o Mitan, Nayri û Sobar,

Benin o Lolo,

Kardoh ve Kudi,

Benim Mad ve Goş,

Hori ve Gudi.

Benim Kurmanc ve Kelhor, Lor ve Gor ()*

Benimi, ben Kürdüm aşağıda ve yukarıda.

Birkaç bin yıl

Benim Kürdistan'ım

Parça, parça oldu

Düşmanın elinden!

Kimim ben?

Bugün Lor, Kelhor ve Kurmanc'dan

Taht ve taclarını ellerinden bırakan,

Dindar oldular

Tesbih ve şişler ile

Düşman kırdı bunlarla

Baş ve sırtımızı...

Biz ayaklar altına aldık varlık ve devleti,

Birbirimize düşman kesilerek bölündük.

Ta ki Kürdistan

Ta ki Kürdistan,

Fakir ve perişan

Boyunduruk altında kalan!

Kimim ben?

*Ezım ev milet, ezım ejdeha,
Jı xewa dili şıyar bûm nıha.*

Dıxwazım wek mêr

Dıxwazım wek şêr

Serê xwe hıldım,

Çı ser bılındım.

Bı cıhan carek

Ez bıdım zanin,

Rêçika Markis,

Rêçika Lenin.

Kurê Guhderz û Ferhad û Rustem,

Kurê Salar û ûêrgoh û Deysem.

Bejın bılındım,

Wek dêw bılındım.

Ez dest dirêjim,

Serbest dibêjim.

Dıxwazım bı lez

Gavan bavêjim!..

Kime ez?

Ne xwinxwarım ez haşti xwazım ez,

Serdarê meye gernas û nebez.

Em şer naxwazım,

Divên wekhevi,

Em paşve naçın,

Dijmın direvi!...

*Benim o ulus, benim o güçlü olan,
Uyandım şimdi kölelik uykusundan.*

*Erkekler gibi,
Aslanlar gibi
Başımı kaldırırm,
Yücelere yükseltirim.
Dünyaya bir kez
Öğreteyim ben
Marksizmi,
Leninizmi...*

*Guhderzin oğlu, Ferhat ve Rüstem,
Salar'ın oğlu, Şêrgoh ve Deysem.*

*Uzun boyluyum
Kocaman dev gibi,
Kollarım uzun,
Korkusuzca konuşurum.
Hızlıca isterim ki
Adımlar atam!
Kimim ben?*

*Kan dökmeyi sevmem, barış severim,
Önderimizdir ölümsüz olan kahraman!..
Biz savaş istemeyiz,
Eşitlikten yanayız.
Biz geriye çekilmeyiz.*

*Jı bo mirovan em tev dost û yar
Biji Kurdistan, bımri koledar!*

Kime ezê

-Diwana Sêhemin, Kime Ez, 1973-

-
- (1) *Kawey Hesinkar, Kawayê Hesinkar, Kawa: Mesleği demircilik olan, Kürt halkını özgürlüğe kavuşturan, ulusal newroz bayramının önderi olan Kürt halk kahramanı.*
- (2) *Zehak, Dehak: Kawa (Kava) 'nın önderliğinde Kürt halkının baş kaldırarak öldürüp özgürlüğe kavuştukları zalim hükümdarın adı.*
- (3) *Kardox, Mitan, Nayri, Subar, Lolo, Kudi, Mad, Goş, Hori, Gudi, Kurmanc, Kelhor, Lor, Gor, Kurd: Tarihte Kürtlere verilen ad.*
- (4) *Kürdistan'da kurulan tarihi devlet ve beyliklerin günümüze kadar gelen çeşitli kaynaklarda kullanılan adları.*
- (5) *Rêçika Markis: Marksizm*
- (6) *Rêçika Lenin: Leninizm*
- (7) *Guhderz, Ferhad, Rustem (Zaloğlu Rüstem), Salar, ûêrgoh, Deysem: Adları çeşitli tarihi kahramanlık destanlarında kullanılan ünlü Kürt kahramanlarından bazıları.*
- (8) *Rêşar : Büyük haçlı seferlerinin başkomutanı Aslan Yürekli Rişard. Anadolu'yu geçerek Eyübi devletine saldırıp yenilerek orduları dağılan komutan. Eyübiler müslüman Kürtlerdi. Başında ise büyük Kürt kahramanı Selahaddin Eyübi bulunuyordu.*
- (9) *Erdeşir, Nüşirevan, Büyük Kesra, Kürt beyliklerinin tanınmış yöneticilerinden bazılarının adları.*

Kaçan düşmanın kendisi.

*Tüm insanlar için dost ve kardeşiz her zaman,
Kahrolsun sömürgecilik, yaşasın Kürdistan!..
Kimim ben?*

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973

WEKHEVÎ

*Divên em rûmet, gerdenezadi
Serbest bijin em dîlxweş û şadi
Ta kengi bîndest, ta kengi em jarê
Bîndestê dijmin-dijmunê dijwarê
Şiyar bûn çotar, şiyar bûn reben
Bızor me çirand, zencir û kepen
Serên xwe hildan bî deng qêrin
Cihan me hejand ji Çin ta bî Çin
Lı Korê bînêr, kûre tev agir
Dijmîn şikandın gernasên bakur
Tipê Maw-Si-Tong, ên xurt û ciwan
Şikand leşkerê Mêster-Tiroman
Tipên azadi, pêşve dîçin her
Serê xwe şikand, Jenral - Marerser
Ey Celal-Bayar, Mêster Tiroman
Xortên Kurdistan we kîrın qurban
Raste te sitand ey Celal - bayar
Xwina xortên Kurd, sed mîlyon dolarê*

EŞİTLİK

Şeref ve şanla kurtuluşumuza kavşalım.
Sevinç ve neşeyle özgür olalım.
Ne güne değin bu boyunduruk, bu yoksulluk?
Düşmanın azgın baskısında dalıa ne kadar?
Uyandılar çiftçiler, uyandılar ezilenler,
Parçalandı kuvvetimizle zincir ve prangalar!
Başlarını kaldırıp tüm gücüyle haykırıp,
Dünyayı biz titrettik Çin'den Çin'e değin.
Bak bir kez Kore'ye her taraf ateş gibi, onlar
Düşmanı yenip tepelediler Kuzey Koreli kahramanlar.
Mao'nun güçlü askeri birlikleri (1)
Darmadağın etti Truman'ın askerini. (2)
Her tarafta ilerliyor özgürlük birlikleri,
General Makartur, kafasını yardı, yenildi. (3)
Ey Celal Bayar, ey Mister Truman!(4)
Kürdistan gençlerini ettiniz kurban! (5)

*Cotkar û karker şiyar bûne tev
Zorker şikestin, karê waye rev
Destên xwe dane hev, em tev bûne heval
Çavên we birjin, Celal û Iqbal
Ma ki naxwazi, bî heq azadi?
Ma ki naxwazi, xweşi, dilşadi?
Em tev mirovin, pismam û dotmam
Bî me nexweş tîn ev rist û nizam
Serê me dişke bî dar û qamçi
Bîndest û reben, pêxwas û birçi
Îdi bitîrsin va roja me hat
Bîmri koledar, bîji ev welat
Bîji Kurdistan, bîji serbesti
Bîmri koledar, bîmri zordesti.*

Diwana Sêhemîn, Kîme Ez, 1973-

Kürt gençleri kanına karşılık yüz milyon dolar
Doğru mudur aldığımız, ey Celal Bayar?
Birlikte uyandılar çiftçiler ve işçiler,
Zorbalar yenilerek hep kaçtılar!
Bizler elele vererek arkadaş olduk.
Gözünüz çıksın sizin gibi zorbaların!
Kim istemez gerçek özgürlüğü?
Kim istemez iyiyi ve sevinci?
Akraba ve hısımlar, tümünden insanız,
Bize ters gelir bu kötü düzen,
Kafamız yarılır kamçı ve sopalarla
Ezilen yoksullar, çıplak ve açlar.
Gün bizim günümüz, onlar korksunlar!
Kahrolsun sömürgecilik, yaşasın vatan!
Yaşasın özgürlük, yaşasın Kürdistan!
Kahrolsun sömürgecilik, kahrolsun zorbalık!

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973-

(1) Mao'nun önderliğinde Japon ve emperyalistlere karşı Çinli'lerin vermiş oldukları devrim mücadelesi.

(2) Truman A.B.D'nin II. Dünya Savaşı dönemindeki başkanı.

(3) Makarti, Truman'ın başkanlığı döneminde II. Dünya Savaşını yöneten Amerikan generali.

(4) Celal Bayar, Kore savaşı döneminde T.C.'nin reisicumhuru.

(5) 100 milyon dolar, Kore savaşına gönderilen ve ölenler için verilen Amerikan yardımı; savaşta ölenlerin çoğu Kürt genci idi.

RENCBERÊ BI RÛMET

*Kalek hebû lı bajêr
Kulfet lı ser bûne deh.
Dilê mirov bı wana
Dışewiti, wey guneh.*

*Kurê kalo ê mezin
Dibêjine wê Salar
Tu kar nema, nekırye
Heta dawı bû cotar.*

*Pışti ewqas zehmeti
Bû ajıwê terektor.
Kınc û nan û çigare
Nû derdıxi, ew bı zor.*

*Geh ew lı cem axê ye,
Geh ji lı cem çelesi
Paşê hate cem yeki
Dewlemend û Helebi.*

ŞEREFLİ ÇİFTÇİ

*Bir ihtiyar vardı şehirde,
On kadar da çocuğu.
İnsanın yüreği onlara
Acıyordu insan zavallılıklara.*

*İhtiyarın büyük oğlu Salar'dı
O her işi yapmış, çok çalışmış,
Nerde bir iş bulsa oraya koşardı.
En sonunda çiftçiliğe karar kıldı.*

*Bunca zahmetten sonra sonunda
Traktör sürücüsü de oldu.
Elbise, ekmek ve sigarasının parasını
Güçlükler içerisinde zor bela çıkarıyordu.*

*Bazen ağanın yanında,
Bazen çelebinin,
En sonunda yerleşti
Bir Halepli'nin yanında.*

*Xew bî çavan nakevi,
Ne bî roj û ne bî şev
Diki naki nikari
Nanê kuflet bîdi hev.*

*Dî gel çend hevalên xwe
Lî cem Zoro rawestan.
Mûçî wi bû sed kaxet
Belki derxi mafê nan?*

*Hero, hero, dibêjin
Jî axê re, ka pera!
Axa dibê : "Ser çava
Ezê bîdîm ser sera."*

*Pîştî hatin mala xwe
Dîl bî derd û dîl bî kul
Salar, sûnda mezin xwar.
Îdi naçim ser şuxul.*

*Hersê mehên payizê
Ma bê kar û ma tîral
Lê jî tîrsa bavê xwe
Nema bî roj dîçî mal.*

Uyku gözlerine girmiyordu,
Ne gece, ne de gündüz,
Tüm uğraşılara rağmen
Çıkaramıyordu nafakasını.

Birkaç arkadaşıyla birlikte
Zoro'nun yanında girdi işe.
Onun maaşı yüz liraydı,
Belki nafakasını çıkaracaktı!

Hergün ağaya sorarak
Ver paramızı artık,
Ağa der: "Gözüm üstüne,
Başım üstüne vereceğim."

Eli boş evlerine döndüler,
Yürekleri yaralı oldular.
Salar, büyük yemin içti
Bir daha çalışmayacağına!

Her üç sonbahar ayında
İşsiz kaldı, boş gezdi.
Gündüz bazen orda, burda
Eve gitmezdi baba korkusundan!...

*Tım lı qehwê rûdını
Geh vexwarın, geh qumar
Heta deynê Qaweci
Lı ser pışti bûne bar.*

*Kalê bavê nexweş ket
Çav lı rıya Melkemot
Xuşka bıçuk diya wê
Şande qehwê jêre got.*

*Dıl bı kul û dıl bı xem
Jıwerabû hate mal
Lı cem bavê xwe rûnişt
Awır danê bavê kal.*

*Hê nû hate bira wi
Ko bareki pır mezın
Barê vi kufletê hûr
Jı nû ket ser milê mın.*

*Salar, çavê xwe gerand
Lı xani û lı diwêr
Kela dilê wi rabû
Dı çavan re hate jêr.*

Bazen oyun, bazen kumar
Kahvecinin borcu çoğaldı,
Hep borca içip oynadı,
Yükü gittikçe ağırlaştı.

İhtiyar baba hasta düştü,
Gözü Ezrail'in yolundaydı.
Ana, küçük kızını yolladı,
Kahvede büyük oğlanı çağırdı.

Oğlan gönlü yaralı kalkıp
Koştu hasta babasına,
Yaklaştı başucuna,
Baktı dikkatlice ona.

Aniden hatırladı,
Yükü oldukça ağırdı.
Tüm küçük kardeşleri
Artık o besleyecekti.

Salar, göz gezdirdi eve,
Baktı duvarlara aniden
Gönlü kabardı, rengi sarardı,
Gözlerindeki hüznün gittikçe arttı!

*Eni bû qermişok
Herdû birû gihan hev,
Dinya lı ber tari bû.
Zû gotinek hate dev.*

*Xwezi ko ez nebûma,
Lı vê dinya pır teres
Paşê lı xwe vegerand
Go: "Ma tenê gelo ez?"*

*Siba bavê min dımri
Ezê çawa veşêrım?
Riwê dost û neyaran
Ezê çawan binêrım?*

*Çawa vi kufletê ha
Bı serbesti xwedikım?
Riwê xwe û riwê wan
Lı nav xelkê sıpikım?*

*Em têr nan û dew naxun
Dixebitın roj û şev
Xwedye qesra sê tebeq
Çawan zêran dıdın hev?*

*Alnı kırıştı,
Kaşları çatıldı,
Dünyası karardı, o an
Geldi ağzına bir lakırdı.*

*Keşke olmasaydım,
Bu kalles dünyada.
Sonra kendi kendine
Dedi: "Sanki sadece ben mi?.."*

*Yarım babam ölürse
Onu nasıl gömeceğim?
Dost ve düşmanın yüzüne
Ben nasıl bakacağım?..*

*Bu kadar çok çocuğu
Nasıl geçindireceğim?
Yüzlerini nasıl ağartacağım
El-aleme karşı aç bırakmadan?*

*Gecesini gündüzüne katarak çalışırız,
Doyasıya ayran ile ekme yiyemeyiz!
Nasıl olur da üç katlı ev sahipleri
Biriktirirler bu kadar servet ve altınları?*

*Salar, kete gomanan.
Kalê bavê lê nêri,
Lê naxwazi kurê xwe
Ji nişka hulbidêri.*

*Kalo destê wi zû girt
Go: "Xem mexwe kurê min,
Jina min tev wisa çû,
Kes nîzani sirê min."*

*Xalê te yê dikandar
Siba her cem xalê xwe
Bere kefan bîdi te
Lê ji helal mal xwe.*

*Apê te ji xerate
Pîr silavên min lêke.
Wê tabûta min bê heq
Ew ji kisê xwe çêke.*

*Kurê min ev dînya ha
Her wesaye, guh medê
Ev kufletê hûr û pîr
Rîzqê wan ji lî xwedê.*

*Salar, daldı düşüncelere,
İhtiyar babası ona baktı,
Birden ürkütmek istemedi,
Biraz düşünsün de dedi...*

*Sonra ihtiyar elinden tuttu.
Dedi: " Üzülme be oğul!..
Ömrüm hep böyle geçti,
Derdimi kimse bilmedi!"*

*Unutma dükkancı dayına
Yarın var onun yanına,
Biçsin bir güzel kefen
Şöyle helalinden...*

*Amcan da marangozdur,
Benden kedisine selam söyle,
Tabutu da o parasız, puluz
Kendi kesesinden yaptırın.*

*Bu dünya böyledir oğul!
Kulak asma sen ona.
Küçüklere de aldırma,
Onları bırak Allahıma!*

Tenê divê şiyar bi,
Xebatkar û dilovan
Divê ko qet netirsi
Da ko bibi pehlewan.

Welatê xwe bîparêz
Bî serbesti weke mêr
Ev kevîrên derê te
Hemi dîbîn dir û zêr.

Rast û dîrist bî rê de
Here weke bavê xwe
Qet lî malê feqîran
Megerine çavê xwe.

Gelek hene weki te.
Destên xwe win bîdîn hev
Şerê sermayedaran
Tev de bîkî, roj û şev.

Hîşê Salar hate ser
Wi lî bavê xwe nêri
Lêvên kald gîhan hev
Zîman idi hew geri.

*Yalnız emekçiler uyanmalı,
Cesurca da çalışmalı.
Gözünü kırpmadan
Davalarına sahip olmalı!*

*Erkekler gibi özgürce
Yurdunu güzel korursan
Kapının önündeki taşların
Tümü olur inci ve altın.*

*Korkma, doğru yolda yürü,
Baban gibi, doğru ve mert ol,
Fakirin malına hiç yan bakma,
Onu koru kendi malın gibi...*

*Senin gibi çok insan var,
Onla birbirlerine el atsalar,
Zenginlere karşı savaşılar,
Sömürenlerin ödleri kopar!*

*Salar, babasına şöyle baktı,
Düşüncelerini bir noktada topladı.
İhtiyarın dudakları yavaşça yapıştı,
Dili de artık birbirine dolaştı!..*

*Salar, serê xwe hejand
Cavên xwe wi ziwa kir,
Go: Ev kalê bavê min
Çima hat û çima çû?*

*Idi çare nemaye
Çû cem xalê dikandar
Kefen ji cem wi ani,
Bê gotin û bê bazar.*

*Tabût ji cem apê xwe
Ani, kalo veşartin.
Bî wan derd û kulên xwe
Salar, çend meh qedandin.*

*Rokê xalê dey lê kir.
Go: "Ev kalê bavê min
Xalo, heqe cawê çî?
Ha, kefenê bavê min?"*

*Baş e, ser her dû çavan,
Xalo, ezê bîdîm te
Dil kul ji cem daye rê,
Berê xwe da apê xwe.*

*Salar, başını salladı,
Yaşaran gözlerini kuruladı.
Acaba, bu yaşlı babam neden
Gelip ve neden sesizce gitti?*

*Artık hiç bir çare kalmamıştı.
Kalktı, dükkancı dayısına gitti.
Pazarlıksız olarak işi bitirdi,
Kefeni alıp eve cabucak getirdi.*

*Tabutu da amcasından getirdi,
Böylece yaşlı ihtiyar gömüldü.
O dertli haliyle birkaç ayı
Öyle başı boş dolaşarak geçirdi.*

*Birgün dayısı onu çağırdı,
Dedi: "hani borcun nerede?"
Ha, o babamın kefeni mi?
Sahi onun fiyatı neydi?*

*Peki, her iki gözüm üstüne,
Onu sana tezelden vereceğim.
Üzgün olarak dayısının yanından
Kalkıp amcasına yöneldi ordan.*

*Apo go: "Ha, tu hati?
Ser çavan bê, bîrazi.
Xwedye textan heqe xwe
Ev bû deh car dîxwazi!*

*Apo, heqê textên çi?
Ê tabûta bavê min?
Belê deynê bavê te,
Divê niha bîdi min.*

*Salar, zebeşek kiri
Dema taştê hate mal
Zarok lî ser bûne kom,
Lê mexabîn derket kal.*

*Tevan girtin nanê xwe,
Pêrê xwarin tev qaşil.
Salar, lî wan dinêri,
Dilê wi ma tiji kul.*

*Lî ser min deyn bûne kom,
Ezê çibkîm, nine kar
Ev zarokê cî bixun?
Heqê mine, intihar!*

*Amcası dedi: "Sen mi geldin?
İyiki geldin, hoş gelesin!
En az on kez tahta sahibi benden
Gelip ister parasını durmadan!..*

*Amca, hangi tahta parasından bahsedersin?
Yoksa sen o babamın tabutundan mı bahsedersin?
Evet, evet babanımı borcu,
Şimdi ver bana sen onu.*

*Salar, bir karpuz satın alarak
Kahvaltı zamanı eve koşarak
Çocukları etrafına topladı,
O karpuz da ham çıktı!..*

*Herkes ekmeğine yapışmıştı,
Birbirinden kabukları kapıştı.
Salar, onlara şöyle bir baktı,
Yaralı gönlünü bir kez daha yaktı!..*

*Üstümde artık borç birikti,
İşsizlik de canıma yetti.
Bu çocuklar ne yiyecekler, nitmeli?
En iyisi mi gidip intihar etmeli!..*

*Heta kengi ezê van
Kul û derdan hulênim?
Vê kufletê hûr û pîr,
Bı vi hali bibênim?*

*Ezê xwe bavêjim çem,
Ne gili û ne gazın,
Bere xal û apê mın
Deynê xwe tım nexwazın.*

*Hate ser qıraxa çem.
Çav lı seri firch bûn.
Seri kete gomanan,
Hınek hatın, hınek çûn.*

*Paşê hatın bira wi
Ew gotinên bavê kal
"Gelek hene weki te"
Rabû bı lez hate mal.*

*Hate rıwê diya xwe,
Dev bı ken û dilovan
Divê deynê ap û xal
Bı carekê bıdım wan.*

*Hangi güne değin duracağım,
Bu çekilmez dertleri taşıyacağım?
Bu çocuklar hep böyle mi olacaklar?
Daha ne kadar aç ve perişan kalacaklar?*

*Gidiş kendimi ırmağa atmalı,
O zaman ne şikayet, ne de deriler,
Ne dayı, ne amca artık gel demezler,
Böylece borçlarını da istemezler.*

*Irmağın kenarına yaklaştı derken,
Gözleri büyüdü aniden!
Düşünmeye başladı hemen,
Aklını başına topladı birden!*

*Sonra aklına geldi,
Babasının öğüdü.
"Senin gibi çok insan var."
Kalkıp hemen eve döndü.*

*Annesinin yüzünü öptü.
Mutlu ve güler yüzlüydü!
Amca ve dayımın borcunu
Ödemeliyim onun tümünü.*

*Dîya pîra kevnejin
Bî awîran lê neri,
Go: "De here, kurê min,
Here, Salar, aferin!"*

*Wi zû destb`dîya xwe
Berdan, hate nav bajêr.
Pîrsî, yekî dewlemend
Xwedi mal û gund û zêr.*

*Di û çû mekteba wi,
Sîlav kîr û jê re got:
"Ez dixwazim begê min
Bême cem te, herim cot."*

*Ewi kalê delemend
Berê xwe qet neda wi,
Berê xwe`wi nedayê
Da ko bixwi keda wi.*

*Destê xwe da ser zengîl,
Di ko xortek hate xwar.
Go: " Vi xortî bişênin
Bere lî gund bîki cot.*

*İhtiyar kadın baktı oğluna,
Şaşırđı onun o anki haline.
Dedi: "Git oğul, uğurlar olsun,
Aferin Salar, yolun açık olsun!"*

*Çabucak bıraktı annesinin elini,
Şehirin yolunu tuttu koşarak,
Sordu mal ve para sahibi birini,
Çalışıp kazanacaktı emeğini...*

*Sordu, buldu böyle birini,
Selam verdi, döktü derdini.
"Yanında çalışmak isterim,
Hem de güzel çift sürerim." dedi.*

*Yaşlı zengin adam
Ona hiç bakmadan,
Onu sömürmek için
Dinledi, emrine hazırladı.*

*Elini ziline götürdü,
Karşıda bir genç gözüktü.
Dedi: "Bu genci köye gönderin,
Orada kendisine çift sürsün."*

Çend qurûşek dane wi,
Bı lez derket, hate mal.
Dane destê dıya xwe.
Go: " Ev deynê ap û xal. "

Çû ser cotê terektor,
Şev û ro lê bûne yek.
Belê Salar, weke mêr
Karê xwe kır weke şêr.

Pışti nema dema kar,
Kalo idi berdayê
Dewlemendê mal geni
Mafê wi ji nedayê.

Gava derket ji cem wi
Di ko weke xwe ye mal,
Disan lı ber diwaran
Ma betal û ma tıral.

Dı gel çend hevalên xwe
Ên ko karê wan nema
Pışti şivê hev girtın
Tevde çûne Sinema.

*Birkaç kuruş verdiler ona,
O hızla döndü kendi evine,
Parayı koydu anasının avucuna.
Dedi: "Olsun bu amca ve dayı borcuna."*

*Traktörle çift sürmeye gitti,
Gecesini gündüzüne kattı.
Salar, işi yapıyordu mertçe,
Aslan gibi çalışıyordu yiğitçe.*

*Çalışma mevsimi bitti,
Zengin adam onu da
Diğerleri gibi kovdu,
Onu da başından savdı.*

*Oradan ayrılıp eve geldi.
Her şey bıraktığı gibiydi.
Yine işsiz, güçsüz, perişandı,
Duvar dibinde boş dolaşandı.*

*Bir gün birkaç arkadaşıyla
Akşam üstü buluştu onlarla.
Hep birlikte yemekten sonra
Birlikte sinemaya gittiler.*

*Bextê wan pîr sîpi bû,
Fîlm, Sewra Oktobîr
Ew karkerên sinema
Hemi bûne wek agir.*

*Pîştî ko hatin malê
Lî hev gerin weke şêr,
Destê xwe dane hev
Nû çêkîrîm benda jêr.*

*Hemi karker bûne yek,
Dest pê kîrîm sergêji
Salar, di nav wan de xweş
Tîm gotinan dibêji.*

*Divê karker bibin yek,
Da em bibin bî rîşmet.
Vê rîstîkê bigorin,
Em ji bibin bî dewlet.*

*Ev karker û cotar
Divê bibin tev heval,
Da bişkênînin serê van
Dewlemendên xwedî mal.*

Şansları vardı onların
Filmin adı "Büyük Ekstör" dı.
Sinemada çalışan işçiler
Tümü ateş kestiler!..

Sonra eve döndüler,
Aslanlar gibi birleştiler.
Elele vererek örgütlendiler.
Temelde çalışmaya koyuldular...

Tüm işçiler birleşti,
Birbirleriyle kenetlendi.
Onlar arasında Salar' dı konuşan
Onları güzel sözlerle coşturan.

İşçiler mutlaka birleşmeli!
Hakkımıza er-geç kavuşmalı.
Bu çizgiden gidersek elbet
Biz de oluruz bir devlet.

Tüm işçiler ve çiftçiler
Dost ve arkadaşça birleşmeliler.
Sömürenlerin çarkını durdurmalı,
Zorbaların kafalarını kırmalı!..

*Geh bî dar û bî lêdan
Geh bî qir û bî halan.
Lê pîr neçû, welat tev
Rejim kete destê wan.*

*Jî nû hatin guhertin,
Kincê wan ê bî qelêr,
Ew gemara milê wan
Tev bûne sîrme û zêr.*

*Bî rasti û paqîjî
Ew xebitîn roj û şev.
Hefsar xistin destê xwe,
Tevda bûne wekê hev.*

*Tevda ketin destê wan
Mal û gung û hemî tîşt.
Welat xweş û ava bû,
Jî tevan re bû bihişt.*

*Kesek nema jar û mest.
Kesek nema dîlbin.
Ev çil salin lî ser hev
Ev e, doza Cigerxwin.*

Diwana Sêhemîn, Kîme Ez, 1973-

*Derken bazen sopayla,
Bazen bağıрма ve döğüşle,
Çok geçmeden böyle
Geçirdiler yurdu ele.*

*Onların yırtık, kirli giysileri
Değıştirildi, verildi yenileri.
Omuzlarındaki kir ve pas yeri
Altın sırmalarla donandı gayrı.*

*Gönüllüce ve hep yürekten onlar
Gece, gündüz çalıştılar.
Ele geçirdiler düzeni,
Paylaştılar emeklerini.*

*Onların eline geçti
Mal, köy ve her şey!
Memleket gelişerek donandı,
Artık her ey onlarındı!..
Fakir ve güçsüzler azaldı,
Gönlü yaralı kimse kaımadı.
Kırk yıl birbirine ekleneli
İşte size Ciğerhun'un hali!..*

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973-

DIREVIM

*Hevalê hêja megri çiya cihê şêra ne,
Diwarên rûmetê ji serê xurte mêra ne.
Bilindi ava bûye bî xurti, kotek, zor
Berjêr meçe, bîndesti ye, fermû, em herin jor!
Eywana serbesti, gelek bilind û gelek bala ye,
Cihê serê min û te tenê têde niha vala ye.
Xencera min zingar girtiye ji qerêja bîndesti,
Ne bî xwinê bi kesek carek naghê serbesti.
Lî newalên di kûr razi xewnên xerab dibêni,
Cılıka gidiya bîdi serê xwe, xemnak dimêni.
Zinhar, nebi ji doza xwe ve bi ta her û her saxi,
Ma ne şerme, em sax û gernas û dijmin bixwin vi baxi?*

Diwana Sêhemîn, Kime Ez, 1973

KAÇIYORUM

*Değerli yoldaş ağlama, aslanlar yatağıdır dağlar,
Kurtuluşun duvarları yiğitlerin kelleleriyle örülür.
Dayaktan, zorbalıktan kurtulup yücelmek gerek.
Aşağı gitme köleliktir, buyur yücelere çıkalım!
Özgürlük sarayına kavuşmak ise çok yücelerde,
Benim ile senin kellen için yer var orda!
Hançerim pas tutmuş köleliğin pisliğinden,
Kurtuluş yoktur hiç kan dökülmeden!
Derin vadilerde korkulu rüyalar görülür,
Korkaklık örtüsü başa çekilse de nafile...
Sakın davanda dönmeyesin yaşadığın süreyle,
Ayıp değil mi biz sağken düşman yesin bağı tümüyle!*

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973-

HEY PALE

*Hey pale, pale
Das limalê betale.
Paleya genmê sore
Patozan qore, qore
Palan hawirda dore,
Çavê maldaran kore.*

*Hey pale, pale, pale
Das lı malê betale.*

*Paleya genmê şine,
Patozan tev çinine.
Pale lı hawir cıvine
Zarok lı mal birçine.*

*Hey pale, pale, pale
Das lı malê betale.*

EY PALE (1)

Ey pale, ey pale

Orak evde işsiz.

Kırmızı buğdayı dererler,

Ses çıkarıyor döğer-biçerler.

Irgatlar toplandılar etrafına,

Kördür zenginlerin gözleri...

Ey pale, pale, pale

Orak evde işsiz.

Yeşil buğdayı dererler,

Biçti tümünü döğer-biçerler.

Etrafına toplandılar ırgatlar.

Çoluk-çocuk ise evde aç bekler.

Ey pale, pale, pale

Orak evde işsiz.

Sarı buğdayı dererler,

Güzel derer döğer-biçerler.

*Paleyê genmê zere,
Patozan xweş da bere.
Pale çibkî ji xwere,
Kar nemaye ji were!..*

*Hey pale, pale, pale
Das li malê betale.*

*Genmê reşê tilyani,
Patozan tev hîlani.
Zarok li mal birçine
Dîkî qêrî : "Ka nani!"*

*Hey pale, pale, pale
Das li malê betale.*

*Genimê sorê qendare,
Patoz hatî ser kare.
Tîşteke nema ji palara
Divê em bigrî dare.*

*Hey pale, pale, pale
Das li malê betale.*

*Divê em hev bibênin.
Mêrani dest hilênin.*

Kendilerine, ne iş görse ırgatlar?
Sizlere artık iş kalmadı!

Ey pale, pale, pale
Orak evde işsiz.

Esmer buğdayı biçerler,
Tümünü kaldırdı döğer-biçerler.
Çocuklar evde aç bekler, yok yemek.
Bağırırılar: "Hani nerededir ekmek!"

Ey pale, pale, pale
Orak evde işsiz.

Kızıl buğdayı dererler,
İşe girişti döğer-biçerler.
Kalmadı iş, artık boş ırgatlar,
Artık alalım elimize çalışsın sopalar!

Ey pale, pale, pale
Orak evde işsiz.

Artık birbirimizi görmeliyiz,
İğitçe silkinip isyan etmeliyiz.
Mal sahiplerinin başını kıralım,
Döğer-biçerleri kendimize çalıştıralım.

Ey pale, pale, pale
Orak evde işsiz.

Artık hep birlikte kalkalım,

*Serê maldar bişkênin,
Patoz jî mer dimênin.*

*Hey pale, pale, pale
Das li malê betale.*

*Divê em tevda rabîn,
Zevî li me bela bîn.
Zorker jî ser me rabîn,
Em tev weki bîra bîn.*

*Hey pale, pale, pale
Das li malê betale.*

Diwana Sêhemin, Kime Ez, 197

ırlaları kendimize dağıtalım.
ırbaları üstümüzden kovalım,
'z tümümüz kardeş gibi olalım.
Ey pale, pale, pale
Orak evde işsiz.

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973

*Pale: Yazın orak ve tırpanla ekinleri belirli bir ücret karşılığında
n köylülere verilen ad, ırgat.*

MARŞA XORTÊN DEMUQRAT

*Em ciwanên welatın, haşiti tim divê bo cihan
Tev pilingê xebatın, kirne yek zor û zilmên giran.*

*Tevde xortê ciwanın,
Serbilindê cihanın.*

Rabın bı bên

Deng û qirên

Awazê xweş

Rabın !..

Lı her deri xoşxwan dibêjin ciwan

Her xebat, her weha...

Da cihan tev zanibın em ejderha,

Ejderha !..

Em ji bir nakın tu cari, xwina gemasê xwey ser bilind.

Em gihan hevdi neçari, tev birane xort û rınd

Bo bilindi herne pêş !

Xurt ê rındi herne pêş !

Şêrên welat,

DEMOKRAT GENÇLER MARŞI

*Biz memleketin gençleriyiz, dünya için barış isteriz.
Zulüm ve zorbalığa karşı kaplanlar gibi çalışırız.*

*Tümden genç delikanlılarız,
Dünyanın açık alınlı yiğitleriyiz.*

Kalkın artık

Naralar atarak

Sesinizi yükselterek

Kalkın!..

Her yerde gençler derler

Çalışmak gerek, yine de çalışmalı...

*Tümden dünya bilmeli ne kahraman olduğumuzu,
Kahraman!..*

*Hiç bir zaman unutmayız dökülen kahramanlarımızın kanını,
Tümden bizi bir araya getirenleri unutmayız, kardeşiz biz.*

Yükselmek için ilerleyin!

Kızlar, gençler ilerleyin!

*Rabın xebat !
Tev ser bîlînd
Rabın !..*

*Pêşve naçîn tu caran pêşveçûn her divê bo xebat,
Naşkênin tu sozan distirênin jî bona welat.*

*Bixne bîn pê zorkeran,
Bidne ber pê şerkeran !
Xortên cîwan,
Bîgrîm cihan !
Saxbîn bîra,
Sax bîn !*

*Lî her cîhî xoşxwan dibêjin cîwan,
Her xebat her weha...
Da cihan tev zanibîn em ejderha,
Ejderha !..*

*Em cîwanîn ev cihan tevde qada me ye.
Lî her cîhî xoşxwan dibêjin cîwan.
Da cihan tev zanibîn em ejderha,
Ejderha, ejderha !..*

Diwana Sêhemîn, Kîme Ez, 1973

Memleketin aslanları,

Kalkın çalışın!

Birlikte başınızı yükseltin

Kalkın!..

Çalışmadan hiç bir zaman ilerlenmez,

Memleket için marşlar söyleyiniz.

Zorbaları ayaklarımız altında ezin,

Savaş çığırtkanları tekmeleyin!

Genç delikanlılar,

Geçirin dünyayı elinize!

Çok yaşayın kardeşler,

Çok yaşayın!

Her yerde gençler derler,

Çalışmak gerek, yine de çalışmalı...

Tümden dünya bilmeli ne kahraman olduğumuzu,

Kahraman!...

Bu dünya tümden biz gençlerin emeği.

Her yerde gençler derler,

Tümden dünya bilmeli ne kahraman olduğumuzu,

Kahraman, kahraman!..

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973-

EM JI RÊ DERNAKEVIN

*Em ji rê dernakevin cendan bibênin zilm û zor
Lewleb û cerxa cihanê, geh lî jêrîn geh lî jor.
Lê bîdîn, dora we ye ey koledar û zorkeran,
Ev pikole em ji hawir we dikin çavên we kor.
Nivê karker dar bî destin, êdi her dem kêferat,
Va nêzik bûye dema me, karê dinya tîm bî dor.
Wîl lî Çîn û rojhilatê mêzekin, xweş mêzekin.
Tev di vê rê de dibazîn wek pîlîngan qore qor.
Her çîqa zorê bîkîn, wîl me dajon ber bî pêş.
Pîr nêzîke sewre rabi, leşgerê Kurdi û sor.*

Diwana Sêhemîn, Kîme Ez, 1973

BİZ ŞAŞMAYIZ YOLUMUZDAN

*Ne kadar zulüm ve zorbalık görsek de şaşmayız yolumuzdan,
Dünyanın çarkı bazen aşağıda ve bazen da yukardadır.
Ey sömürgeciler, ey zorbalar bugün sizin gününüzdür,
Vurun, yıkın, yarın gün bizim günümüz olacak,
İşçilerin yarısı artık işlerinin bilincinde,
Günümüz yaklaştı, dünyanın çarkı sırayla.
Bakın bir kez Çin'e ve uzak-doğuya iyi bakın.
Tümü bu yolda kaplanlar gibi yapıyorlar akın.
Bizi ne kadar ezseniz, bizi artık durduramazsınız.
Kızıl Kürt Ordusunun devrimi çok yakındır, yakın...
Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973*

XABÛRÊ

Ey Xabûr, Xabûr, ey Xabûr, Xabûr !..

Wek daxwaza min, pîr dirêj û kûr.

Kêferata te, xum û lew, lew

Nayên bira te, ne razân, ne xew.

Her dem dînali, bî qirin, gazi

Lê kes nuzani ka çî dixwazi?

Armanca te ye, xrti, pêşveçûn

Cihê te tenge, divê firehbûn.

Pêlan didi xwe, qir û firyadi,

Tu ji weki min divê azadi.

Singa vê erdê te çirand bî zor

Nizanim çira tu naçî berjor?

Ev çende xurti, bê daxwaz û vin

Dikevi singa Derya bê evin.

Xwezka min bî te, bê derd û bê kul

Diji bî şadi, bê meji û dîl.

Tu ji weki min, ger bibûna Kurd,

Ev xurtiya te dibû kul û derd.

Diwana Sêhemîn, Kîme Ez, 1973

EY HABUR

*Ey Habur, Habur; ey Habur, Habur! (1)
Benim uzun ve derin dileğim gibisin...
Bu iniltinle gürültün uzun sürdü,
Uyuma ve dinlemeyi sana unutturdu.
Her zaman gümbürtüyle inilersin,
Hiç kimse bilmezki ne istersin!
Amacın güçlenerek ilerlemek,
Yerin dar, yatağını genişletmek gerek.
Dalgalanarak çevrende yankılanırsın,
Benim gibi "Özgürlük!" diye bağırsın!
Bu toprağın bağrını yırttın zorunla bilesin,
Bilmemki neden yukarıya doğru akamazsın?
Bu kadar gücünü isteksizce boşa erdirirsin,
Sevgini denizin bağrına hoşnutsuzca gömemezsin!
İsterdimki seninle hiç bir derdimiz olmadan
Coşkuyla birlikte yaşasaydık sonsuza değin...
Sen de benim gibi bir Kürt olsaydın
Hep dert ve tasalarla dolardın*

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973

(1) Xabur (Çabur), Habur: Türkiye Kürdistan'ında kıkıp güneye doğru akan Fırat ve Dicle nehirleri (Dicle nehirinin kolu) ile birleşerek Basra Körfezine dökülen bir akarsuyun adı.

LEHIYA SOR

*Ey lehiya sor, ey lehiya xurt !
Ev deşt û newal, hemî te dagirt.*

*Dema ku tê xwar, bî peşk û dilop
Lî jor çênaki, ne rêç û ne şop.*

*Lê ko dibi yek, her kes dîl bî tîrs
Dîdi ber lîngan, çî hûr û çî gîrs.*

*Lî kê tu rast bê, dîşkêni tavîl
Bajar û gundan, tev dîki kavîl.*

*Dijmîn dîrevî, bê çek û bê dar,
Jî ber te dîşkên, bî qîr û hawar.*

*Seyda kî ye, ko ev ders daye te ?
Yekîti jî ku wer gîhaye te ?*

KIZIL SEL

*Ey kızıl sel, güçlü sel
Bu ova ve dereleri sen kapladın.*

*Damla ve sızıntılarla inince sen
Balangıçta varlığını dahi hissettiremezsin.*

*Bir de birleştin mi yüreklere korku salarsın,
Küçük-büyük demeden teper, yıkar geçersin.*

*Neye çarpsan hemen kırarsın,
Şehir ve köyleri tümünden yıkarsın.*

*Düşman senin önünden feryatla kaçıtır,
Eli boş ve silahsız yerlere yıkılır.*

*Em ji herin cem, dersê bistênin,
Destên hev bigrin, hevdi bibênin.*

*Wek te bibin yek, daxwaza me tev
Dijmûn jî ber me zû dîşkê bî rev.*

*Bî hev re êriş, bî qir û gazi
Dil bî kul, bîmrin ev borcawazi.*

*Bixin bin lîngan weke serê mar,
Serê dewlemend, serê koledar.*

*Ne wek te bêbext, bê ol û fersend,
Dijmûnê mîlet, dostê dewlemend.*

*Te dane ber xwe, weza û reben,
Bî kul te gorand, ew şadi û ken.*

*Ev kelpîç û dar, ev text û şirik
Kumîşin serhev, bûne wek pîrik.*

*Wek Ayzenhawîr, wek Teymûrê Leng
Dilê te pîr hîşk, tîm dixwazi şer.*

*Bere ev sêwi, jar û belengaz,
Lî ber diwaran bîkî, gaze-gaz.*

*Hangi önderden böyle ders almışsın?
Nereden bu birliğe ulaşmışsın?*

*Biz de gidip onun yanında ders alalım,
Elele tutuşup birbirimizi görelim.*

*Arzumuz odurki senin gibi birleşelim,
Önümüzde düşmanı kırıp, tepip geçelim.*

*Burjuvazinin yüreğine korkuyu salalım,
Naralar atarak birlikte saldıralım.*

*Zengin ve sömürgecilerin başlarını eğelim,
Ayaklarımızın altında yılanın başı gibi ezelim.*

*Sen milletin düşmanı, zenginlerin dostusun,
Hiç kimse senin gibi dinsiz, imansız olmasın.*

*Bu yoksul ve ezilenleri önüne kattın,
Sevinç ve gülmelerini kursaklarında bıraktın.*

*Bu kerpiç ve ağaçlar, bu tahta ve oluklar
Üst üste yığılıp birer köprü oldular.*

*Kara dewlemend, dî ceng û dî şer
Zıyan tım para cotar û karker...*

*Bınc û pembû, te dane maldar,
Lê te talan kır, karker û cotar.*

*Bela te lı me, kara te lı wan,
Tu ji lı ser me bûyi pehlewani.*

*Roja, ko dema me ji wek te hat,
Em dest bîdın hev bıkar û xebat.*

*Serê te ji wek serê xwedi mal
Jı hev bela kın, bıkın tev qenal.*

*Her cıhi bı te bıkın şihahi,
Rıwê vê qadê, bıkın ronahi.*

*Kengê me maldar, hevalê te kuşt
Cıhan xweş bıkın, bı te wek bıhişt.*

*İdi nahêlm, ne şer û ne ceng,
Bıbın wek bıra, em hemi bê deng.*

*Jı ber me rabın ev sinor û xet
Berxwedar bıjin, em hemi milet.*

*Sen, Ayzınhover ve Timurlenk gibi katı yürekli (1)
Neden anlamsız olarak savaş istersin sürekli?*

*Bu fakir ve kimsesiz yetimler
Duvar diplerinde bağırışırlar.*

*Savaşlar her zaman zenginlere kâr getirir,
Çeker zararı hep işçi, köylü ve fakir...*

*Sen verirsin pamuk ile pirinci zengine,
İşçi ve köylüleri ise talan edercesine!..*

*Senin belan bize, kârın ise onlara,
Başımıza musallat olmuşsun dönmüşsün pehlivanlara!*

*Bu günün onlara, yarın doğarsa bizim günümüz,
Elele verdiğimizde işte o günü görürsünüz!*

*Senin akışını zenginlerin başı gibi dağıtacağız,
Seni kanallarla donatıp toprağa akıtacağız...*

*Her yer artık seninle yeşersin,
Toprağın yüzü aydınlanarak gülsün.*

*Têxin destên xwe hevsarê hesin
Candar hemi em hevdi bî nasin.*

*Raseri xo bên, kulma lî ser xîn,
Tîştên veşarti dî nav de derxîn.*

*Wê çaxê ava paqij û delal !
Jî bo her kesi dîbi milk û mal.*

*Setem û zora te qet namêni,
Tê xurtêmêran, hingi bibêni.*

*Tu jî xweş dîbi, weke dilê me
Kulên me dîçim, şên tên gulê me.*

*Şopa te dîbi tev belor û cam,
Dîbim xaliçe, kolan û şeqam.*

*Herkes rû bî ken, dîl xoş û şadi,
Bê bend û zencir, gerdenazadi.*

*Hemi bî rûmet, çî mêr û çî jin
Tenê ceng xo bî xurti dî kîn.*

*Payiz, zivistan, bihar û havin
Bî te bî zerre her der bîkîm şîn.*

*Ne zaman arkadaşın zenginleri öldürürsek,
O an dünya cennet gibi daha da güzelleşecek.*

*Savaşlara artık olanak verilmeyecek,
Herkes esenlikle, kardeşesine yaşayacak.*

*Bu taht ve sınırlar aradan kalkacak,
Tüm uluslar birlikte özgürce yaşayacak.*

*Böylece demire egemen olacağız ancak,
Tüm canlılar birbirlerini tanıyacak.*

*Toprağı sürüp işletelim,
İçinde saklı ne varsa çıkartalım.*

*İşte o zaman herkese temiz ve güzel su,
Sahip olur insan mal, mülk ve ambar dolusu!*

*Böylece sitem ve zorbalık kalkacak,
O zaman yiğitlik nedir anlaşılacak!*

*Gönlümüzce güzelleşsin her yan donansın,
Dertlerimiz bitsin, güllerimiz yeşersin..*

*Nema tu kari bişkêni dara
Qet kes namêni lî ber diwara.*

*Navê zorkeran, jî dinya dîçi,
Tenê tu xweş reng dimêni lî ci.*

*Bes, jî bir meke ava Kurdistan!
Lî ser singa mîn, bîke gulistan!*

*Belki zû bımırım, gelek nemênım,
We dema pır xweş wek te nebênım.*

*Qet nebi, bera ev laşê têr kul
Jî xwe şin biki, hın sosın û gul.*

*Bawer dıkım ez ey lehiya din!
Tê bî xuş heri, wek dengê Şêrin.*

*Dema xort û keç xweş ristan bêjin,
Ew gul û gıya, wê xweş bihejin.*

*Ey lehiya din, ey ava şêrin,
Em û tu tev de veşartiyên jin.*

*Qenci, neqenci weke roj û şev
Çıma zordesti em bıkın lî hev?*

*Suyun cam gibi berrak arı olarak aksın,
Kolların bir halı gibi açılsın.*

*Herkes güleç yüzlü, neşeli, günlü hoş olsun,
Zincirsiz ve prangasız olarak özgürce yaşasın.*

*İnsanlar eşit, kadın ve erkek farkı olmasın,
Tüm emekçiler kendileri için istekli çalışsın.*

*Sonbahar, kış, ilkbahar ve yaz gelecek,
Her yerde çekirdekler seninle yeşerecek.*

*Ağaçları devirip, önüne katarak sürüklemeyeceksin,
İnsanların evini yıkıp duvar dibinde bırakmayacaksın!*

*Zorbaların adları dünyadan silinecek,
Her yerde senin güzel rengin esescek.*

*Ey Kürdistan suyu, unutma yürü ileri!
Göğert göğsümde gül bahçeleri...*

*Çok yaşamadan erken şayet ölürsem,
O güzel anı yazık olur görmezsem!*

*Bımri zordesti, tev zor û setem,
Biji wekhevi her gav û her dem.*

*Ev mada insan pak û durbin,
Çıma nabın yek, ez bûm Cigerxwin.*

Diwana Sêhemin, Kime Ez, 1973

*Bari hiç olmazsa bu yaş tenin
Faydası gül ve sümbülleri yeşertsin...*

*Ey deli kızıl sel, inanıyorum ki akacaksın
Şirin'in sesi gibi güzel çağlayacaksın!*

*Genç kız ve oğlanlar coşturucu deyişler söyleseler,
Daha güzel sallanır güller ve yemyeşil çimenler.*

*Ey deli sel, ey tatlı güzel su!
Ben ile sen yaşamın gizli sırrıyız!...*

*İyilik ve kötülük, gece ile gündüz gibi iz ize
Neden zorbalık yapalım birbirimize?*

*Kahrolsun zorbalık, ölsün zulmeden insan!
Yaşasın eşitlik he zaman ve her an...*

*Temiz, karakterli uzağı gören ilerici insanlar
Neden birleşemezler, ey yüreği yaralı Ciğerhun!*

Üçüncü Divan, Kimim Ben, 1973-

*(1vö21) Ayzınhover (Eisenhower, D. David) A.B.D'nin askeri komutanı
ve 1952-1960 dönemi başkanlık yapmış önemli bir kişi. Timur-Leng (Ti-
murlenk, 1336-1405) Moğol hükümdarı.*

HAWAR HEWAR

*Hawar hewar
Hawar hewar !*

*Van dijmanan
Qada me xwar.*

*Hawar dikim
Gernas û mêr
Kurdên dî şer
De rengê şêr
Eriş bîkîm
Tev wek pîling
Jî nav xwe der-
Xin wan bî ceng.*

*Hawar hewar
Hawar hewar !
Van çûçikan
Genmê me xwar.*

*Talan bîrîm
Wan dextl û pez
Çeper çîrandîm
Ketne rez.*

ÇAĞRI

*Aman, yaman
Aman, yaman!*

*Bu düşmanlardır
Emeğimizi yiyen.*

*Size seslenirim
Ey kahraman yiğitler!
Savaşta dövüşen Kürtler,
Aslanlar gibi saldırın,
Kaplanlar gibi daldırın,
Bu pis düşmanları içinizden atın.*

*Aman, yaman
Aman, yaman!
Bu kuşlardır
Buğdayımızı yiyen!*

*Yağma ettiler onlar,
Bizim mal ve tahılı,
Duvarı yıkarak
Girdiler bağa.*

*Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijminan
Oada me xwar !*

*Hawar dikim
Ranabi kes
Şêx ê mela
Û pir ê qes
Bı xaç û xışt
Û mızgevt û dêr
Em xistine
Tora neyêr.*

*Hawar hewar
Hawar hewar !
Van çûçikan
Dexlê me xwar.
Sed cami û
Dêr û kenışt
Naqos û bang
Û tir û xışt
Sed lek ji
Tipên Lemterew
Bikêr me nayên
Tev derew.*

Aman, yaman

Aman, yaman!

Bu düşmanlardır

Emeğimizi yiyen!

Çağırırım herkese,

Yerinden kalkmaz hiç kimse,

Şeyh ve mollalar,

Ve halkı dolandıranlar

Yalan ve dolanlarla

Bizleri almışlar ağa,

Düşürmüşler tuzağa.

Aman, yaman

Aman, yaman!

Bu düşmanlardır

Emeğimizi yiyen!

Yüzlerce cami

Ve kilise yapılan

İnsanları çağıran,

Oklarla şişler,

Yalanlı ermişler

Tümü de bizi kandıramaz

O yalanlara kimseler kanmaz.

*Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijminan
Qada me xwar!*

*Bı dest tiving
Em herne şer
Bışki neyar
Em bidne ser.*

*Hawar hewar
Hawar hewar !
Van qumbilan
Genmê me xwar.*

*Şerme, kurê
Mitan û lor
Qada me bigrin
Em bı zor
Navdare ko
Gernase Kurd
Îro çıman
Mayin zigurd ?*

*Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijminan
Qada me xwar!*

*Aman, yaman
Aman, yaman!
Bu düşmanlardır
Emeğimizi yiyen!*

*Elde tüfekele
Gidelim savaşa elele,
Vuralım düşmanı yenile,
Katalım önümüze bir hele...*

*Aman, yaman
Aman, yaman!
Bu çekirgelerdir
Buğdayımızı yiyenler.*

*Ayıptır, bir bakın
Mitan ve Lorların evlatları,
Zorla da olsa uğraşın,
Emeğimizi alın.
Neden bugün böyle
Kürt evlatları
Kalsın züğürt!*

*Aman, yaman
Aman, yaman!
Bu düşmanlardır
Emeğimizi yiyen!*

Hawar dikim
Gund û eşir
Bajari û
Mir û gizir
Dijmın ne xur-
Te herne wa
Êriş bikim
Sêncê ewa.

Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijminan
Qada me xwar.

Dijmın bı zor
Û serbılind
Jı ber me girtın
Şar û gund
Ne nan heye
Ne war, ne ci
Namûs nema
Apê Heci!

Hawar hewar
Hawar hewar !

Çağırırım
Köylüye,
Şehirliye,
Beylerle beyzadeye,
Düşmanlar kuvvetli değil,
Korkmadan hücum edin,
Siperlerini başlarına devirin.

Aman, yaman
Aman, yaman!
Bu düşmanlardır
Emeğimizi yiyen!

Düşman zorbalıkla,
Hile ve aldatmayla
Şehir ve köyleri
Elimizden aldılar.
Ne ekmek var,
Ne yer, ne yurt,
Namus kalmadı
Ey Hacı Amca!

Aman, yaman
Aman, yaman!

*Van dijmanan
Qada me xwar!*

*Em tevde rabin
Mıl bı mıl
Êriş bıkın
Dijmın jı dıl
Destên bı paki
Bıdne hev
Welat bıhêlın
Bo xwe tev.*

*Hawar hewar
Hawar hewar !
Van dijmanan
Qada me xwar!*

*Em tev bira
Ol, ya xwedê
Cotê xwe
Bıghê ser sedê
Em binde pêy
Gernas û mêr
Tev herne dijman
Rengê şêr.*

*Hawar hewar
Hawar hewar !*

*Bu düşmanlardır
Emeğimizi yiyen!*

Hep beraber kalkın!

Omuz omuza, aynı safta

Saldırın düşmana, ileri

Gönülden kenetleyin elleri.

Onlar yurdumuzu böylece ancak

Arkasına bakmadan bırakıp kaçacak.

Aman, yaman

Aman, yaman!

Bu düşmanlardır

Emeğimizi yiyen!

Din, ya da Allah

Fark yok, hep kardeşiz.

Çiftini sür birlikte,

Çalışın beraber,

Cesur ve mertçe,

Aslan gibi yiğitçe

Düşmana dalalım sertçe.

Aman, yaman

Aman, yaman!

Bu düşmanlardır

Emeğimizi yiyen!

*Van dijminan
Qada me xwar!*

*Em pêkve wek
Şêr û piling
Lı ser çıyan
Em bidne deng
Xweş bidne ser
Pişte neyar
Bişki û bımri
Koledar!*

*Hawar hewar
Hawar hewar!
Van çûçikan
Genmê me xwar!*

*Seyda ciger
Tev bûye xwin
Disa lı mın
Derbûn birin
Bişki tımi
Sermeyadar
Dıl xweş bijin
Em peyadar.*

.....

Diwana 4'a Ronak, 1980

*Biz hep birlikte diyelim,
Aslan ve kaplan gibi
Gürleyelim,
Dağlarda!
Hücum, hücum üstüne,
Kıralım düşmanbelini.
Kahrolsun, yıkılsın
Koparalım kölelik zincirini!*

*Aman, yaman
Aman, yaman!
Bu kuşlardır
Buğdayımızı yiyen!*

*Seyda'nın cigeri (1)
Tümden dağlanmış
Kanayan yaralarım
Deşildi akıyor kanlarım.
Yıkılsın sömürenler,
Mutlu yaşayalım
Sonsuza değin.*

.....

Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

() Seyda: Hürmete layık kimse.*

EZ NIZANIM ÇI BÊJIM

*Heval, ez bilûrvanım,
Dengê saza hozanım,
Jı we ez dılgıranım,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ez bilûra Marksım,
Dengê rısta bêkesım,
Jı hêviyan avısım,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ez daxwaza Xani me,
Rewşa neqşê Mani me,
Dı ristê de kani me,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Arê dilê Cıziri,
Tava tora Heriri,
Ez nûjenım bı piri,
Ez nızanım çı bêjim.*

BİLMEMKİ NE DİYEM

*Arkadaş kavalcıyım,
Ozanın sazının sesiyim.
Sanmayınki kırırk kalpliyim,
Ben bilmemki ne diyem?*

*Ben Marks'ın kavalıyım,
Ezilenlerin feryadıyım.
Umutlarla gebeyim!
Ben bilmemki ne diyem?*

*Ben Hani'nin dileğiyim, (1)
Mani'nin resimlerinin deseniyyim. (2)
Düzenin bilinen tek kaynağyyım.
Ben bilmemki ne diyem?*

*Cızri'nin yüreğinin ateşi, (3)
Heriri'nin dizeleriyle eşim,
Bu ihtiyarlığyyımla çağdaşyyım.
Ben bilmemki ne diyem?*

*Nakım dengê saza mın,
Guh nadın awaza mın,
Yan nızanım raza mın,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ez Mûsayê Hesarım,
Jı we tevan dilsarım,
Lê ez bı we nıkarım,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Çıman hemi nabın yek,
Leşker nakın lek bı lek,
Kanin ew bircên belek,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Hırç ketine nava rez,
Gur jı hawir têne pez,
Jı xew rabın em bı lez,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Çıne ev êl û eşir,
Ne beg maye neji mir,
Jı dijmin re bûn gizir.
Ez nızanım çı bêjim.*

*Şêxên bı cibe û şaş,
Xwe jı olê dane paş,*

*Sazımın sesini dinleyen yok,
Feryatlarıma kulak asan yok,
Ya da uykumdan anlayan yok,
Ben bilmemki ned diyem?*

*Ben Hasarlı Musayım, (4)
Dediklerimin sahibiyim.
Siz anlamazsanız ne yapam?
Ben bilmemki ne diyem?*

*Neden hepsi birleşmez?
Bölük, bölük düzülmez?
Sarp kaleler oluşturmaz?
Ben bilmemki ne diyem?*

*Bağa ayılar dalmış,
Sürüye kurtlar salmış,
Artık tez uyanın!
Ben bilmemki ne diyem?*

*Nedir bu boy ve soy?
Artık ne bey, ne de mir,
Onlar düşmana olmuş vezir!
Ben bilmemki ne diyem!*

*Cübbeli şaşkın şeyhler
Din yoluyla her şeyi,*

*Hemi bûne gornebaş,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ey xortê ko jî nû tê!
Êko dınav zikê dê,
Yan jî dî pıştî bavê,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Jî bo we ez vê sazê
Xweş lê dıdım bî gazê,
Bî daxwaz û niyazê,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ev daxwaza me pîr kûr
Mûsa, min ew bire Tûr,
Îsa, min ew kire nûr,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ez mîletım, ez mirov
Sedê, bîsta neman hov,
Direşênım bo we tov,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Jî bo we min gelek hışt,
Hın diwan û hın nivîşt,
Gol jî avê bûye mişt,
Ez nızanım çı bêjim.*

Mezar soygunculuğu dahi...

Ben bilmemki ne diyem?

Ey yeniyetişen genç!

Ey ana rahminde olan nesil!

Ya da babanın teninde olanlar!

Ben bilmemki size ne diyem?

Bu sazı sizler için dillendireyim,

Güzel çalıp, türküler söylemekteyim.

İstek ve arzuyla coşturmaktayım.

Ben bilmemki ned diyem?

Bu derin isteğimizi,

Ey Musa, onu Tur'a götürdüm!(5)

Ey İsa, onu aydınlattım!

Ben bilmemki ne diyem?

Ben ulusum, ben de insanım dünyada,

Kalmadı vahşi kimse yirminci yüzyılda.

Sizler için savaşıyorum her yerde...

Ben bilmemki ne diyem?

Sizler için kitaplar dolusu şiirler,

Okuyup bilinçlenesiniz birer, birer,

Bilgiyle dolup taşasınız diye çalıştım.

Ben bilmemki size daha ne diyem?

Sıvık çû bîhara mın,
Zer bûn pelê dara mın,
Dûr dûr dîçi yara mın,
Ez nızanım çı bêjim.

Seri sıpi bûye pûş,
Per şikesti Qereqûş,
Ez dınalım lı Merûş,
Ez nızanım çı bêjim.

Perçe bûne lek bı lek,
Hemi bazên qerbelek,
Kengi karın bıbın yekê
Ez nızanım çı bêjim.
Dıpeyivın pır qelew,
Jı dijmin re çêlekew,
Çavên seri dıxın xew,
Ez nızanım çı bêjim.

Heta dil ranewesti,
Ez nabêjim bı sısti,
Kêr gıhaye ser hesti,
Ez nızanım çı bêjim.

Xwendewarên kurên Kurd
Em lı qada xwe zıgurd,

*Baharım çabuk geçti,
Sarardı ağacımın dalları,
Sevgilim gittikçe uzaklaştı.
Ben bilmemki ne diyem?*

*Saçı beyaz olup ağardı,
Kartalın kanadı kırıldı,
Meruş'ta inilerim ben!
Ben bilmemki ne diyem?*

*Tümü benekli atmacalar,
Sıra sıra bölünmüşler,
Daha ne zaman birleşecekler?
Ben bilmemki ne diyem?*

*Sesli konuşurlar doğrusu,
Düşmana ise keklük yavrusu,
Daha ne zaman bitecek uykusu?
Ben bilmemki ne diyem?*

*Kölelik bitmeyene değin
Sesim de kesilmeyecek,
Kemiğe dayandı bıçak,
Ben bilmemki ne diyem?*

*Ey Kürt öğrenciler!
Emeğinize sahip çıkın.*

*Besın kul û xem ê derd,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Hemi destan bıdın hev,
Xebat bıkm roj û şev,
Jı dıl dibêm, ne bes dev,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Weke hevın ev û ew,
Win guh medın tev derew,
Milet şıyar bû jı xew,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Milet tenê dıkari
Xweş hilgıri vi bari,
Ristê bıki hevpari,
Ez nızanım çı bêjim.
Win dıxwenın jı bo çı?
Ma nabênın lı her ci,
Cıhan ber bı pêş dıci,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Dıjmun lı her ci û şop
Xwedi tang û xwedi top,
Lı me dıkın qope-qop,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Dert ve gamlar bitsin!
Ben bilmemki ne diyem?*

*Tümünüz elele verin,
Gece ve gündüz çalışın.
Sözümü iyi dinleyin.
Ben bilmemki ne diyem?*

*Bu ve o benzer birbirine,
Kulak asamayın yalanlara!
Halk uyandı artık uykudan
Ben bilmemki ne diyem.*

*Halkın ağır yükünü ancak
Halkın kendisi kaldıracak!
Kendi düzenini kendi kuracak.
Ben bilmemki ne diyem?*

*Siz neden okursunuz?
Her yerde görmüyorsunuz,
Dünyanın ilerlediğini?
Ben bilmemki ne diyem?*

*Düşman her yerde
Tank ve top sahibi,
İnim, inim inletirler bizi,
Ben bilmemki ne diyem?*

*Nabênın dijminên xwe,
Her tışt birin ji bo xwe,
Lı mın sor bû kıluxe,
Ez nızanım ı bêjim.*

*Dıbın destan hezar sal,
Dane dijmin qad û mal,
Berdın şopa bav û kal!
Ez nızanım ı bêjim.*

*Bav û kalên me nezan
Pez berdane bê şivan.
Xani bûbû bilûrvan!
Ez nızanım ı bêjim.*

*Ne ez xanım, ne Xani,
Ne Zerdeşt, ne Mani,
Lı xwe kir bargirani,
Ez nızanım ı bêjim.*

*Ne gernasım, ne egid,
Ez Şêxmûsım, bê mırıd,
Lê dilewkım wek berid,
Ez nızanım ı bêjim.*

*Dı ristê de ı merdım,
Dıl bı kul û bı derdım.*

*Kendi düşmanlarımı görmezler,
Her şeyi alıp onlar götürdüler,
Pişmiş kelleye çevirdiler!
Ben bilmemki daha ne diyem?*

*Bırakın bu geleneği yeter!
Düşman boyunduruğunda
Emeğini kaptırmış, geçirmişsin asırlar.
Ben bilmemki daha ne diyem?*

*Senden öncekiler iyi düşünmemiş,
Sürüyü çobansız salmış,
Hani'de kavalcısı olmuş, (6)
Bilmemki ne diyem?*

*Ne ben hanım, ne de Hani,
Ne Zerdüş, ne de Mani, (7)
Zaman kurtuluş zamanı.
Bilmemki daha ne diyem?*

*Ne kahramanım, ne de yiğit,
Müritsiz bir Şehmus'um. (8)
Barut gibi patlamaya hazırım.
Bilmemki daha ne diyem?*

*Doğru söz söylemekte ustayım,
Dertli ve gönülden yaralıyım,*

*Xwina şehidên Kurdım,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ronikên xuşk û dıya,
Ez axina sêwiya,
Ez gazinên jinbiya,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ez hêviyên girtıyan,
Jana dilên birçıyan,
Serma laşên bêciyan,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ez dıxana napalım,
Xwina singa delalım,
Hawarım, nalenalım,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Ez dengê wan hejaran,
Ketım şax û zımaran,
Ez ew benê sêdaran,
Ez nızanım çı bêjim.*

*Heq bı zore dı jinê
Ez dilbijê evinê,
Çı tê ji vê girinê?
Ez nızanım çı bêjim.*

*Kürt şehitlerinin kanıyım,
Bilmemki daha ne diyem?*

*Bacı ve anaların nuruyum,
Öksüzlerin dinmeyen feryadıyım.
Çilekeş, dul kadınların sitemiyim.
Bilmemki daha ne diyem?*

*Tutukluların umuduyum,
Açların yürek sancısıyım.
Çıplak parmakların sızısıyım.
Bilmemki daha ne diyem?*

*Napalların atıldığı sahayım,
Mert yüreklerden fişkırان kanım!
Feryatlarla inler yaralı canım.
Bilmemki daha ne diyem?*

*Ben o fakirlerin sesiyim.
Dağlarda kayalarda inilerim!
Darağaçlardaki iptir halim!
Bilmemki daha ne diyem?*

*Hak, zorlukla yaşar!
Sevginin tutkusuyum,
Ağlamaktan ne çıkar?
Bilmemki daha ne diyem?*

*Keko, ez Cigerxwinim,
Dil bî kul û birinim,
Van ayetan dixwinim,
Ez nîzanîm çî bêjîm.*

Diwana 4'a, Ronak, 1980

*Kardeş! Ben bir ciğeri kanlıyım,
Hem de yürekten yaralıyım!
Bu dertleri yine de okumalıyım.
Bilmemki daha ne diyem?*

Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

- (1) Hani (Ahmedê Xani, 1591,1652) Büyük Kürt şair ve yazarı.
- (2) Mani: Mani inancının kurucusu olan ünlü İranlı ressam.
- (3) Cızri (Meleye Cıziri, 1407,1481) Büyük Kürt şairi.
- (4) Hasarlı Musa, Ciğerhun'un adı, Hasarlı olan Musa, Ciğerhun.
- (5) Musa: Hazreti Musa.
- (6) Tur: Tur dağı, dini efsanelerde geçen dağın adı.
- (7) Zerdüşt: Milattan önce 7. yüzyılda İran'da ateşe tapma ilkeleri doğrultusundaki dinin kurucusunun adı. Bu dinin kitabı ise "Zend-Avesta" adını taşımaktadır.
- (8) Şehmus: Kürtler arasında saygınlık kazanmış bir dini lider. Türbesi ziyaret olarak halen ziyaret edilmektedir. Burada aynı zamanda Ciğerhun'un adı olarak geçmektedir.

EM ŞER NAXWAZIN LÊ EW TÊ BER DERÊ ME

Rojek ji xew şiyar bûn,
Ez lî hespê şiyar bûm.
Çûme heta ber çiya,
Hesp sîparte gundiya.
Peya pêde berjor bûm,
Heta seri pêde çûm.
Dî ber min de qelem zêr,
Zîman tûje weke kêr.
Lê nîzanîm çiyê şer,
Hev dikujî ev beşer?
Bê şeşar û bê tîving
Ne xencer û ne kuling.
Rûniştîme ser latê,
Pel dixîşî, ku ba tê.
Min ber daye ezmana,
Ez ketîme gomana.
Ev çiyayên pîr bilînd
Kê rakîrne wîlo rînd?
Çîme ev newalên kûr?
Kîne ev hov û tîlûr?
Çîdkî dî nav vê jinê?
Çî nasdikî bî dinê?

SAVAŞ İSTEMİYORUZ

*Bir gün uykudan uyandım,
Ata bindim kuşandım.*

*Atı köylülere emanet ettim,
Dağların yamacına tırmandım.*

*Yürüdüm yukarı doğru dağa,
Çıktım yüksekteki doruğa.*

*Önümde duruyor altın kalem,
Dil ise bıçak gibi keskin.*

*Bilmiyorum nedendir savaşı,
Öldürürler bu kadar çok insan!*

*Tabancasız, tüfeksiz,
Bıçaksız, silahsız.*

*Oturdum kayanın üstüne,
Rüzgar esiyor, yapraklar titreşiyordu.*

*Gökyüzüne baka kalmışım,
Düşünceler alemine dalmışım.*

*Bu yüce dağları ta ezel,
Kimler yüceltmiş böyle güzel?*

*Nedir bu derin dereler?
Kimlerdir vahşi olanlar?*

*Yaşamlarınca ne yaparlar?
Bu delilikten ne anlarlar?*

Dalıp, düşündüm derinlere,

Dı gomanan de çûm dûr,
 Heta giham cihên kûr.
 Dengek hate guhê min,
 Dengê mêşê, vine-vîn.
 Mın di zermêşa hingiv,
 Hawir diki give-giv.
 Çave xwe mın berda rê
 Mın di kalek pêde tê.
 Reşkaleki hêjayi
 Dı rextan de pêçayi.
 Pêre cewdikê avê
 Lê ne daye ber tavê!
 Pi bı kalik, ser bı kum,
 Go : Selamun eleykum.
 Mın go: Eleyke selamun
 Were rûne ez xulam!
 Go: Ez nikarım rûnım,
 Niha ez bê mikûnım.
 Mingo: Kalê, wilo zû
 Vê sipide dıçi kû?
 Go: Şorişe, dıçım şer
 Ne wek te' taxım dıber!
 Xortek bûye birindar,
 Mın huştiye lı pesar.
 Bı lûb-lûb û bı lav-lav
 Jı mın divêt tasek av.
 Mın anıye ev cewdik

*Epeyce ulaştım uzaklara!..
Vızıldayan bir arı sesi
Geldi kulağıma, bozdu sessizliğı.
Gördüm sarı bal arısını,
Telaşlı, çalışkan vızıltısını.
Uzakta bir yol gözüküyordu,
Yolda bir ihtiyar geliyordu.
Saygı değer bir ihtiyardı,
Her şeyiyle donanmıştı.
Beraberinde su matarası,
Onu koruyordu güneşten.
Giyimli, başı külahlı idi,
Selamun eleykum bana dedi.
Ben dedim: Eleyke selam,
Gel yanıma otur efendim.
Dedi: Ben oturamam,
şimdi zamanım tamam...
Ben dedim: Neden acele ediyorsun,
Bu hızla nereye koşarak gidiyorsun?
Dedi: Devrimdir, savaşa gidiyorum,
Senin gibi takım elbiseyle oturmuyorum!
Savaşta bir genç yaralanmıştı,
O, onu arka yamaçta bırakmıştı.
Bana çok yalvararak
Su istiyordu bir bardak.
Getirmişim ona bu suyu,
Ona vereceğim ona bunu.*

Ezê bîdmê lê hîndîk.
Rabe were bibêne,
Tevli te em sisê ne.
Eger xwedêneki, mîr
Tu tîvinga wi hîlgîr.
Bî dijmin re bîkîm şer,
Geh êriş û geh veger.
Dîlê mîn bû weke ar,
Ez rabûm daketim xwar.
Kete rê û mî da pey,
Dîki qîr û heye-hey!..
Metîrse vame hatîm,
Weke bîrc û kelatîm.
Mîn dî xortek bîrîndar
Bî zîkxîşkê weke mar
Jî ber me ew dîrevî,
Navê dîber me keví.
Jî wi weye em dijmin
Em hatîne bîkujîm.
Çawa dengê kalê kîr
Lîng bî jêr de dîrêj kîr.
Me zû xwe gîhande cem,
Xwîn lî hawîr bûye şem.
Gula singa gelek sor
Me ew rakîr bîre jor.
Hawîr me kîrîm çeper,
Paşê rûnîştîm lî ber.

*İstersen, kalk görelim,
Seninle birlikte üç olalım!
Eğer ölürse o, sen kal,
Onun tüfeğini eline al.*

*Durmadan düşmanla savaşın,
Bazen çekilin, bazen savaşın.
Ateş gibi yandı yüreğim,
Kalkıp aşağıya tekrar indim.*

*O önde, ben arkada
Yürüyordu heybet ve telaşla!
Korkma işte ben geldim,
Kale gibi sağlamım.*

*Yaralı bir genci gördüm,
Yılan gibi sürünüyordu.
Önümüzden kaçıyordu,
Sonra yerinde durdu.*

*O sanıyordu düşman geliyor,
Bir an önce saklanmak istiyor.
İhtiyar ona bağırdı,
O sesi iyi tanıdı.*

*Çabucak yanına koştuk,
Kanı akıp gidiyordu.
Göğsündeki karanfil kıpkızıl,
Onu alıp yukarı götürdük.*

*Önce güzelce yerleştirdik,
Sonra yanına oturduk.
Giysilerini tekrar açtı,*

Şal û şapên wi vekır,
Birin jı nû derinan kır.

Hingi kire lave-lav
Me zû dayê hinek av.

Çawa ava xwe vexwar,
Çav lı seri çûne xwar!

Gelek nema, pır neçû,
Disa çavê wi vebû.

Birin çawa ye dektor?
Ne dektorım, lê pıspor

Hati lı çı dıgeri?
Divê berxa bıkirı!

Na, pısporê mêra me,
Nêçirvanê şêra me.

Divêm bêjim jı tere,
Ev çı cenge, çı şere?

Disa çavên xwe danhev,
İdi hew dıgeri dev.

Mın go: Hey wax! Wele mır
Dilê mın tev bû agir.

Hinek ava germ û şor
Dı çavan de bû kılör.

Berjêr dibû zo bı zo,
Mın dı dilê xwe de go:

Çıman hat û çıman çû?
Lê ki zani dıçı kû?

Disa çavê xwe vekır

Yarasını ilaçladı sardı.
İnleyip durdu tekrar,
Çabucak su verdik azar, azar.
Suyu içtiği zaman
Gözleri kaydı hemen!
Aradan çok geçmeden
Gözleri açıldı yeniden.
Yara nasıldır doktor?
Anlarım, doktor değilim.
Gelip ne arıyorsun?
Ne satın almak istiyorsun?
Yiğitleri tanıyan uzmanım,
Mesleğim, aslan avlayanım.
Bu ne kavga ve savaştır,
Sana anlatmak isterim.
Yine gözlerini kapadı,
Dili birbirine dolaştı.
Dedim: Eyvah artık öldü,
Yüreğim ateş gibi oldu.
Biraz sıcak ve tuzlu su
Gözlerinden akıp süzüldü.
Aşağı doğru çift çift akıyordu,
Ben ise kalbimde diyordum:
Neden geldi, neden gidiyor?
Kim bilir yolu nereye düşünüyor?
Yine bir kez daha gözlerini açtı,
Tatlı birkaç söz ağzından aktı:

Çend gotinên wek şekir:
Ey Seydayê qelem zer!
Rast, nızani çıye şer.
Bawer nakim ez beni,
Belki bı mın dikenî!
Şer destkera maledar,
Dawer jêre koledar.
Tenê cotar û karker
Dibin êzing jî bo şer.
Rûdının ber masa xwe
Zêran dixin qasa xwe.
Em tên kuştin weke şêr
Lê ew dibin xwedi zêr.
Jî berko em nezanın,
Vê daxwazê nızanın.
Em lı jêr û ew lı jor
Têne ser me xem û zor.
Zıyan bo me, kar bo wan,
Ew paşa û em şıvan.
Şer tevde berdiberdan,
Hemi şewat û talan.
Tiji malewêrani
Bırçibûn û xezani.
Lê dijminên me yên hov
Bawer nakim wek mirov.
Lı Taran û Anqera
Me nabênın wek bıra.

*Ey altın kalemlî beyda!
Savaş nedir bilmez misin?
Efendim buna inanmıyorum,
Belki de bana gülüyorsun!
Savaş zenginlerin kazancı,
Sömürgecilerin düzenidir.
Yalnız çiftçi ve işçiler
Savaşta zarar görür ezilirler.
Zenginler masalarının önüne otururlar,
Durmadan kasalarına altın doldururlar.
Aslanlar gibi biz öldürülürüz,
Fakat altınları onlar kazanır.
Çünkü biz bilinçsiziz,
Bu isteği bilmeyiz.
Biz aşağıda, onlar hep yukarda,
Üstümüzde zorbalık ve baskı..
Zarar bizim için, kâr ise onlara,
Onlar ağa ve paşa, biz de çoban.
Savaş yıkım ve felakettir,
Hep yangın ve talandır.
Her tarafta servet ayaklar altında,
Tüm insanlar aç, yoksul ve perişan!
Bizim vahşî düşmanlarımız
İnsan gibi bir şeye inanmaz.
Tahran ve Ankara hükümetler
Bizi kardeş gibi görmezler.
Ne Bağdad'ta, ne de Şam'da*

Ne lî Bexda, ne lî Şam,
Em nabêjin cim û lam.
Ger çî bî hev nexeweşin,
Tev jî mere zikreşin.
Divên ko me bihêrin
Dinav xwe de veşêrin.
Ê wan 99 hirik,
Ê me yeke qûn virik.
Wê jî dibin jî bo xwe
Lî me sor bû kîloxe.
Kengi mafê xwe bivên,
Ew dikujin tîm şivên.
· Dema dibêjin wana
Me rêdîkî zîndana.
Heta dibin bêmefer,
Nû digel wan dikî şer.
Zanî ko şer ne başe,
Heçî şerxwaze, şaye.
Lê ev zor û ev setem
Tazî û Turk û Ecem.
Lî me bikin heta key?
Lî ser me bin Şah û key!
Em jî wekî wan mirov
Ne xwînxwarî, ne jî hov.
Nema divên bîndestî
Em dixwazî serbestî.
Welat nadî me bê ser

*En ufak bir ses yok bizde.
Onlar birbirlerini sevmeseler de
Bize karşı hareket ederler birlikte.
Bizi aralarında eritmek isterler,
Varlığımızı ortadan silerler.
Her şeyin doksan dokuzu onlara,
Sadece bize yüzde birin en pisi.
Onu da alırlar elimizden,
Farkımız kalmaz kelleden!
Ne zaman hakkımızı istesek
Onlar gösterir bize dirsek!
Hak için ağzını açanı
Boylar hemen o zindanı.
Her olanak bitince
Sıra gelir savaşa!
Savaş iyi değildir,
O, onu sevenler içindir!...
İşte o zorbalık ve sömürü bize,
Arap, Türk ve Farslardan gelir.
Ne zamana değin böyle bizi ezecekler?
Üstümüzde kral ve padişah kesilecekler?
Ne kan içici, ne de vahşiyiz,
Onlar gibi biz de insanız.
Kahrolsun kölelik!
Yaşasın özgürlük!
Yurdumuzu kolayca vermezler,
Alacağız onu bizleri öldürseler de!*

Em ji dîmrîn der bî der.
Meger tev bêne kuştin,
Welat nadin dest dijmin.
Em birane mîsilman,
Lê dijminê me nezan.
Şovinên kevneperest
Weke nazi û faşist.
Tev xwînxwer û hîrç û hov,
Têne şerê me bî tov.
Balafir û tang û top
Hawir dikin qope-qop.
Carna paşde direvin,
Carna pey wan dikevin.
Belengazî tev zîgurî
Eger bîmrîm bîji Kurd!
Dema soro wîlo got
Dîl û hînav lî mîn sot.
Ağîr berda dîlê mîn,
Kîrîm kêşî kulê mîn.
Reş û tarî bû zevî
Îdî zîman hew lîvî.
Gorna wî me kîr şîkêr,
Paçek xîste serê dêr.
Lê nivîsî bî destan
Canbêzarê Kurdistan.
Mîn rahîjîte tîvîngê
Da ko em herne cengê.

Tümümüzü öldürseler de her yerde
Düşmandan alacağız yurdumuzu ilerde.
Bizler tümünden müslüman kardeşiz,
Düşmanınız bunu anlamaz, bilgisiz.
Onlar gerici şövenistlerdir,
Naziler gibi faşisttir.
Onlar tümünden vahşi ve kan dükücüdürler,
Saldırırlar bize korkmadan öldürürler.
Uçak, tank ve toplarla
Onlar bize saldırırlar.
Bazen geri çekiliriz,
Bazen de üzerlerine dalarız.
Ezilen emekçileriz inan!
Ölürsek yaşasın Kürdistan!
Soro'nun böyle konuştuğu andı,
İşte o zaman yüreğim yandı!
Yüreğimi ateş saldı,
Yaralarımı yine dağladı.
Tarla gittikçe karardı,
Dili artık kıvıldadı.
Onu kayalar arasına gömdük artık,
Başucundaki deneğe de çaput sardık.
Üstüne elyazısı ile yazıldı,
"Kürdistan şehidi" diye anıldı.
Tüfeğini elime aldım,
Haydi savaşa gidelim!
İhtiyar bana dikkatlice baktı,

Kalo bala xwe da mın.

Go: Gerdiki bıya mın!

Here rûne serayê,

Tu bı kêri şer nayê.

Kalo, kalê pır şepal

Bı şev ez anime mal.

Dıl bı xem û kul û şin

Jı dıl bkûme Cigerxwin!

Diwana 4'a, Ronak, 1980

*Dedi: Eğer beni dinlersen,
Git sarayda otur sen,
Savaş zordur, savaşamazsını!
İhtiyar, çok çevikçe idi,
Alıp, beni eve gece getirdi.
Gönlü gamlı, yaslı ve yaralıyım,
Gönülden olmuşum Ciğerhun!*

Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

WELATPERESTÎ

Payebilindi, . . .
Welatperesti!
Çekên qelsane:
Jari û mesti...
Zana û jirim,
Bindestê dijmin.
Çiqas dijware
Evreng bindesti!
Destan vemalın,
Dakevin meydan!
Eger dıxwazın
Bıgrın serbesti.
Ey gernasên Kurd!
Rabın weke şer...
Jı xwe bavêjin:
Xwari û sisti!
Weke Erdeşêr
Bijin serbilind.
Cenga azadi
Nabi rawesti.

YURTSEVERLİK

En yüce mertebedir

Yurtseverlik!

Kötü birer silahtır

Uyuşukluk ve tembellik...

Bilgili ve zekiyim,

Lakin düşmanın esiriyim.

Ne kadar da kötü

Köle olarak yaşamak!

Sıvayın kolları

Doldurun meydanları!

Eğer susamışsanız örgürlüğe,

İşte orda, koşun alın.

Ey Kürt kahramanları!

Aslanlar gibi kalkın.

Üstünüzden atın:

Tembellik ve miskinliği!

Erdeşer gibi (1)

Onurlu yaşayın.

Özgürlük savaşı

Sürecek sona değin.

Tüm gücünüzle çalışın,

Xebat ji bome
Divêt bî xurti
 Dilpak û zana
 Gelek bî rîsti.
Welat xweş bûke
Xwina me qelen,
 Naxi ber singê
 Bûkê nexwesti.
Metirse ko Kurd
Pîr paşde maye.
 Kesi nedi goşt
 Bê çerm û hesti.
Qûnax bî qûnax
Diçi ser çiyê.
 Raste dî vê rê
 Gelek diwesti.
Welat ta kengi
Wîlo perçe bi?
 Em tev dî nav de
 Jar û şikesti.
Cigerxwin iro
Gel pîr şiyare,

Bese metirse,
Kêr giha hesti!...

Diwana 4'a, Ronak, 1980

O çalışma hepimiz için.
Temiz ve bilgili olun,
Adalet ve düzenle dolun...
Memleket güzel bir gelindir,
Kanımız ise onun bedelidir!
Gelin istemezse, çaba boşuna,
Kimseyi almaz kendi koynuna.
Korkma ki Kürtler
Geri kalmıştır diye.
Hiç kimse görmedi eti
Kemiksiz ve derisiz!
Merhale, merhale insan
Ancak çıkar dağ başına.
Doğrudur, bu yolda yürüyen
İnsan elbet yorulur.
Memleket ne zamana değin
Böyle parça parça olacak?
Bu parçalar içinde hep
Boynu bükük mü yaşanacak?
Ey Ciğerhun, bugün
Halk çok uyanmıştır!
Yeter, artık hiç korkma,
Bıçak kemiğe dayandı ama!..

Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

(1) Erdeşer, Erdeşir: "Onbinlerin dönüşü" döneminde adı geçen adil ve büyük bir hükümdar.

ÇIBKIM BI ROJÎ Û NIMÊJ

Tazime, birçi me, mela!
Çıbkım bı roji û nimêjê
Kombûn lı mın derd û bela,
Çıbkım ji vê rişa dirêjê

Te ez kırım kolê neyar,
Te ez ji bani birme xwar.
Bındestê dijmin mest û jar,
Derman çıye ka wer bibêjê

Kurtan lı mul ez bûme ker,
Barê neyaran tım lı ser
Pıšta mine, ah û keser,
Bir û muji tev bûn qerêj!

Banga te ya sar û riji
Qet agirê dil nakuji.
Ev kar bı bangê napiji,
Ey ri dirêjê din û gêj!

Mın ev nivîştên pel gemar,
Xweş xwendine her yek ducar.
Zanım dı wan de nine kar,
Ez vê dibêjim hê ji mêj.

ORUÇ VE NAMAZ İLE NE YAPAM

Ey molla aç ve çıplağım!

Ne yapam oruç ve namazı?

Dert ve tasalar çoğaldı,

Ne yapam bu koca uzun sakalı?

Sen beni düşman kölesi yaptın,

Sen beni yerden yere çaldın!

Düşman boyunduruğunda bıraktın.

Kurtuluş nedir, sen onu Söyle?

Sırtına palan vurulan,

Düşman yükünü taşıyan,

İnliyen hayvan gibiyim.

Her şey kirlendi gayri!...

Senin soğuk ve katıksız nefesin

Bu kor gibi yanan gönlümü söndüremez.

Fakat bu iş böyle de artık yürümez,

Ey uzun sakallı bunak molla!

O senin çevirdiğin eski yapraklarını

İkişer defa okudum yeniden her birini,

Onlarda iş yok, söyle işin gerçeğini!

Çoktan beri açıklarım bunların her birini.

Bibin xwedi top û tiving,
Herdem lî kar bin wek piling.
Roja bibi hawar û ceng
Mêrane xweş, xwinê bî rêj!

Hevbang û hevsazê te me,
Hevxwendin û razê te me,
Ez dost û dixwazê te me,
Tenûr me dada, nan bipêj!

Bê cime ez, bê kinc û nan
Awir weza û bê diran,
Lî ber pezê we bûm şivan.
Hêji nîzani, hêji, hêji...

Mîn dotiye, mîn xweş meyand,
Mîn xweş nixwamt û xweş kiland,
Mîn ew kire rûn û heland,
Dijmî ji bo mîn hişt dewêj.

Qesr û sera û qad û rez,
Mal û sewal û dexl û pez,
Herçi bî don û goşt û bez
Bo xo bîrîm bo mîn kelêj.

Diwana 4'a, Ronak, 1980

Top ve tüfek sahibi olun,
Kaplanlar gibi çalışın.
Kurtuluş naraları savurun,
Korkmadan yiğitçe kan dökün.

Aynı sestir sesim, sesinle
Aynıdır okuduğum, okuduğunla.
Dost ve yoldaşım ben seninle.
Fırını biz yaktık, sen ekmek pişir!

Yersiz, ekmeksiz ve çıplağım,
Zayıf, cılız ve dişsizim ama,
Davarınıza yine de ben çobanım.
Daha bilmezsen ben ne diyem...

Ben sağdm, ben mayaladım,
Onu elden ele ben eledim.
Yağ edip meydana getirdim.
Yine de düşmana yaranamadım.

Köşkler saraylar, emekler, bağlar,
Servet, mal ve mülk, tahıl ve davar,
Yağ, et, don ve her ne varsa onlar
Çarığı bana bırakıp, gerisini alıp götürdüler.
Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

HO HO ŞIVANO!

*Ho, ho şivano, hoho şivano,
Dil bî kulo, bî kovano!*

*Tu pez berde pişta sûrê
Dest bavêje ser bilûrê.
Belki mîlet jî xew rabi,
Dikim, nakim şiyar nabi!
Lî paş maye har û germe,
Ne wek pezê te rû nerme.*

*Biroj pêde divê razê,
Qet guh nadi ber vê sazê.
Mîrov gihane ser heyvê,
Bawer nakim jî min peyvê.
Weki loke dîçî dî rê
Hevsar bî kurtanê kerê.
Kore, lî pey koran dîçî
Rêber mela, şêx û heci.*

*Hoho şivano, hoho şivano,
Dil bî kulo, bî kovano!*

EY ÇOBAN

*Ey çoban, hey çoban
Gnlü yaralı, hüznünlü çoban!
Sen davarı saldın alana,
Şimdi de el at kavalına.
Belki sen halkı uyandırırısın,
Ben ne yapsam da uyanamaz!
Geride kaldı kuduran sıcaklar tümü,
Senin davarın gibi yumuşak değil yüzü.*

*Uyuması gerek gün boyunca
Bu sazımı hiç dinlemeyince.
İnsanlar aya ulaştı,
Benden öte inanmam.
Deve gibi yolda yürür, sürünür,
Yuları eşeğin palanına bağlanır.
Kör, körerin arkasından yürür,
Tıpkı molla, şeyh ve hacı gibi.*

*Hey çoban, hey çoban,
Gönlü yaralı, hüznünlü çoban!*

Pezê xwe zû berde çolê,
Kaşo bigre were holê.
Gokê bidim em ber şega
Derxî jî nav xo van bega.
Ew rêber û dostên neyar
Çend sale van malê me xwar.

Bûn rêberê mîlet hemî,
Nanî delavê, wan gemî.
Zîman û qad hiştî beyar,
Pêşkêş kîrî destê neyar.
Bî ol û êl xîstî dî xew
Heta ku em bûn çêlekew.
Heta ku rêber bî Elo,
Wê xwarîna Kurd bî çîlo!

Hoho şivano, hoho şivano!
Em bendeyê dengê te man.
Dengê bilûrê pîr xweşe,
Pê xweş dibî can û leşe.
Givgîv bike her dem lî gund,
Bêne sema tev gewr û rînd.
Lêv sor û dêm gul bîn sema
Derxî jî dîl derd û xema.

*Davarını çabuk ovaya bırak,
Değneğini al eline koşarak!
Önümüze alıp katalım, ileri,
İçimizden çıkaralım bu beyleri.
Onlar düşmanların dost ve yandaşı,
Onlardır emek ve malımızın paydaşı.*

*Yıllardır onlardır milleti ezen,
Gemiye limana bir türlü getirmeyen.
Dil ve emeği cılız bırakanlar
Düşmanın eline onu sunanlardır.
Din ve aşiretle bizi uyutanlar
Bizi keklük yavrusu gibi koyanlardır.
Hindi kılavuz olduğu sürece ancak
Kürtlerin yiyeceği de yaprak olacak!*

*Hey çoban, hey çoban,
Ha gayret, sesini yükselt.
Kavalın sesi çok güzel,
İnsan onunla mest olur.
Öyle güzel çalkı köyde inlesin,
Tüm güzeller gelip oynasın.
Kırmızı dudaklı, gül yanaklılar coşsun,
Gönüllerinde ne dert ve gam varsa boşaltsın.*

Perda reş û xemri û fot
Rakın ji ser xwe bêne bî lot.
Lêxe tu saza ceng û şer
Da xort ji hawir bêne der.
Bıgrın bî hûravêj û top
Êriş bikin ew qope-qop.
Bışki ji ber wan tım neyar,
Milet ji xew rabit şıyar.

Hoho şıvan, hoho şıvan,
Ey dıl bî êş û derd û jan!
Wek te şıvanım ey heval,
Bılûr şıkesti, nıne mal!
İro qelem awaz û saz
Ez bûme wek nivborcewaz.
Têm û dıçım ez roj û şev,
Qatan dı hejmêrum bî dev.

Ne pez heye, neji bılûr,
Bı dev dıkım ez lûre-lûr.
Lê kes dı van roj û şevan
Guh nadi ber dengê şıvan.
Zanım sıyaset tev derew,
Divê ku Kurd rabın ji xew.
Destan bídın top û tıving
Lı ser çıyan qêrin û deng.

Üzerlerindeki mor menekşe ve siyah çarşafı atın,
Kaldırın kara örtüyü, oynayın, coşkuya coşku katın!
Çal kahramanlık ve savaş türkülerini
Gençler meydana çıksın görsün kendilerini.
Tutsunlar eline makineli tüfek ve topla,
Hücum etsinler korkusuzca naralarla.
Önlerinde düşman bozguna uğrasın,
Millet uyansın uykudan, dirilisin.

Hey, çoban, hey çoban, dertli çoban,
Gönlü dert sızı ve acı dolu olan!
Senin gibi ben de çobanım, ey yoldaş,
Kırıldı kavalım, yok evde o, arkadaş!
Bugün kalem, şiir ve sözle
Bir yurtseverim beni dinle.
Gelir giderim gece ve gündüz,
Ağız ile sayarım zamanı, o anı!..

Benim ne sürü, ne de kavalım var,
Sadece ağzımda "lüre-lür" sesi çıkar!
Hiç kimse bu gece ve gündüzlerde
Kulak vermiyor çoban sesine.
Politikanın yalanlarla dolu olduğunu bilirim,
Kürtler uykudan uyansın diye sesimi yükseltirim.
El atın artık top ve tüfeğe,
Dağlarda sesiniz yükselsin göğe.

Ji nav welêt derxîn neyar,
Qada me namênit beyar.
Hoho şivan, hoho şivan!
Kurd bendeyê dengê te man.
Lêxe lî ber latê bîlûr,
Hişyar bîke hov û tîlûr.
Bîb û werin tîlyên qelew
Da Kurd şiyar bîn tev jî xew.

Guh bîdne vê sazê jî dîl
Xweş nasbîkî razê jî dîl.
Ka çi dibêjî ev bîlûr?
Daxwaz çiqasî kûr û dûr?
Dîlsoze saz, tev derd û xem,
Şani dîdî zor û setem.
Tev kuştîm û talan û şîn
Çendan dî nav de tê evîn?

Saza teye cergê me sot,
Xortan dîçelqêni bî lot.
Xumxum dîki rengê çema
Bîsk û kezi pê tîn sema.
Dengê pîlûrê bîr bî tîn
Cerg û hînav mîn kîrne xwîn.

.....

Diwana 4'a, Ronak, 1980

Düşmanı memleketten çıkarın,

Emeğimizi onlardan kurtarın.

Hey çoban, hey çoban,

Ha gayret, sesini yükselt!

Kayanın dibinde kavalını çalasıñ,

Dertli sesinle her yer uyansın!

Kuvvetli parmakların gidip gelsin,

Kürtlerin tümü uykudan ta ki uyansın!

Bu gönülden gelen sesi iyi dinleyin,

Onu güzel tanıyın, ona gönülden bağlayın.

Dinleyin hele ne diyor bu kaval,

Anlamı derindir, bakmayın aval-aval!

Sadıktır saz, o dert ve kederle doludur,

Zorbalığa, haksızlığa karşı insanı uyandırır.

Tümden ölüm, talan ve yas tutma, ağlama,

Sevgi ile yaşayan kaç kişidir ki, unutama.

Sazın ciğerlerimizi dağladı,

Gençleri çoşturarak ayağa kaldırdı!

Nehirler gibi sesin gümbürdüyor,

Onun önünde güzeller halay çekiyor.

Artık kavalın ahengi hareketli oldu,

O ses, ciğerimle içimi kana boğdu.

.....

Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

**JI TIRSA ZANA
XWEDE BIRNE EZMANA**

*Demek ez derketi bûm,
Belki ji derb keti bûm.
Direviyam gund bî gund,
Xwe vedişart weke kund.
Melak hebû li bajêr,
Bî qerêj û xwedi xêr.
Bî xani û xwedi mal,
Bî dikan û bî pertal.
Yani ne bîrçi, ne têr
Mala wi bû şevbîwêr.
Gelek caran diçûm cem,
Dîrevandîm kul û xem.
Dîpeyivîm ji kevnar
Hem ji aş û ji bajar.*

İNSANLAR TANRIDAN KORKMUŞ O'NU GÖKYÜZÜNE GÖTÜRMÜŞ

*Bir zamanlar ben de çıkmıştım,
Belki de bir darbeyle düşmüştüm.
Köy, köy durmadan kaçıyordum,
Baykuş gibi kendimi saklıyordum.
Şehirde bir din adamı vardı,
Hayır sahibi ve varlıklıydı.
Evi, mülkü yerindeydi,
Dükkanı dobdoluydu...
Yani durumu kısaca iyi idi,
Evi konuklarla hep doluydu.
Çoğu kez ben de ona konuktum,
Dert ve tasaları ona anlatırdım.
Çok eski zamanları konuşurduk,
Şehirden tut, değirmeni anlatıyorduk.*

Dostê minê nimêjker
 Tızbi, siwak tim lı ber.
 Nimêjker û rojigır
 Doza Kurditi dıkır.
 Eger derew, eger rast
 Xwe jı çavan dıparest.
 Bawer dıkır mal bı din
 Tê komkırın, tê cıvin.
 Mın jı wi re tim dıgot :
 Bese te mala xwe sot!
 Çı nimêj û roji ne?
 Çı siwak û tızbi ne?
 Hemi çirok û derew
 Mej dijmin re dıxın xew.
 Lê ew bı mın dıkeni,
 Tenê dıgot: Ezbeni!
 Tu pır qenci, Cigerxwin :
 Tenê êriş meke din!
 Roji, nimêj pır başın,
 Bê zıyanın, beleşın.
 Raste, derew, em dıkın
 Dılê xwe pê xweş dıkın.
 Çend sal dı wê navê çûn,
 Zû wında kır ew hebûn.
 Weke mın ma bê qerêj
 Berda wi roji, nimêj.
 Dı ser mere borin sal,

*Hayır sahibi olan benim dostumdu,
Önündeki tesbihi habire çekiyordu!
Hem namaz, hem de oruç tutan,
Kürt sorunuydu hep anlatan.
Eğer doğru, eğer yalandı,
O, kendini gözden sakındırırdı.
O inanırdı ancak din ile mal
Bir araya getirilirdi herhalde..
Ben, ona hep söyleyip durdum,
Yeter artık, din ile evini yaktın!
Nedir oruç ve nedir namaz?
Nedir tesbih ve nedir kürdan.
Hepisi de yalan ile dolandır,
Bunlar düşman için halkı uyutandır.
Beni aldattığını iyi bilirdim,
Sadece bana derdi: Efendim!...
Çok iyisin, Ciğerhun:
Sadece saldırma, iyidir din!
Oruç ve namaz da çok iyidir,
İnsana zararı yok, bedavadır.
Doğru, yalan onu biz yapıyoruz,
Gönlümüzü onunla avutuyoruz.
Aradan birkaç yıl geçmişti,
Elindeki mal ve mülkü kaybetmişti.
O da benim gibi kalmıştı parasız,
Bırakmıştı orucu, kalmıştı namazsız.
Üzerimizden yıllar geçti,*

Jî zindanê hatim mal.
Rokê hate mala min,
Pala xwe da pala min.
Dem roji bû remezan,
Bî roji bûn tev nezan.
Dinav wan de em gawir
Weke dîr û cewahir.
Dema xwarin hat ber min,
Go: Ka kevçî bidin min!
Weke gurê birçî, har
Me herdiwan xwarin xwar.
Min go : Seyad! Go: De bêj
Ka ew roji û nimêjê
Lî min neri û keni!
Go : Nezan bûm, ezbeni!
Pêket felsefa xwe got,
Dil û ciger lî min sot.
Ma ajote sersedê,
Heta gihan bal xwedê.
Go: Mirovên pîr zana
Xwedê birne ezmana.
Lê teng nekîren qefes,,
Da neghênê destên kes.
Eger lî vir bîhiştê,
Meyê ew zû bîkuştê!..
Berê xwedê xurm û dar
Me dîşkand û me dîxwar.

Hapisten çıkıp eve geldim.
Birgün o geldi yanıma,
Evimde sırtını verdi sırtıma.
Aylardan oruç ayı ramazan,
Cahiller tutuyordu her zaman.
Onlara göre biz gavurduk,
Fakat inci ve cevher gibiydik.
Bir de önüme yemek geldi ansızın,
Dedi: Bana da bir kaşık getirin!
Aç kurt gibi saldırdı,
İkimiz yedik, yemek tükendi.
Ben dedim: Seyda! Dedi: Söyle!
Nerde kaldı oruç ve namaz böyle.
Bana baktı ve güldü,
Dedi: Cahildim o zaman.
Konuşarak düşüncesini sürdürdü, baktı,
Yürek ve ciğerimi bir kez daha yaktı!
Atıp, tutup daha da koşturduk,
Allahın yanına kadar Çoştuk!
Dedi: Çok bilgili insanlar
Allahı gökyüzüne götürenler de onlar!..
Gök küresini dar tutmamışlar,
Hiç kimse eliyle ona deymemiş.
Eğer tutsaydılar O'nu aşağıda, yerde,
İnsanlar çabucak O'nu öldürürdü herhalde!..
Allahın her nimetini ve meyvesini,
Kırarak yiyiyorduk her çeşidini.

*Lê jirekan ew bîr jor,
Dî dest wî de maye zor.*

*Vê gotîna pîr mezîn
Ağîr berad dilê min.*

Mîm go : Seyda, afferin!

Nîha bûye dûrebin.

Go : Pîştî bûme xezan

Bûme pêzan û rêzan.

Mîm go : Seyda, aferim,

Tu rast bûye weke rîm.

Rûmet nebi, çîye din?

Tu jî bûye Çîgerxwin!

Diwana 4'a, Ronak, 1980

Akıllılar O'nu yukarıya çıkarmışlar,

O'nun elinde kaldı tüm yetkiler...

Bu büyük doğru söz

Yüreğime saldı köz!..

Ben dedim: Seyda, sen çok yaşayasın!

Sen artık uzağı gören bir insansın...

Dedi: Öğrendim doğruyu, yoksul düşerken,

Artık gerçeği gören ve yol gösterenim ben.

Ben dedim: Çok yaşayasın Seyda,

Mızrak gibi doğrusun bu yolda!..

Saygınlık olmasa, nedir ki din?

Sen de olmuşsun gayri Ciğerhun!

Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

EV DINYA PIR XWEŞE

*Pir xweşe, pîr xweşe,
Ev dinya pîr xweşe!
Yar pal daye ser min,
Rû wek gula geş e.*

*Dev likenin sorgul
Ser dihejin sunbil,
Xurxur ji avê te,
Hilm û sirra bê tê.*

*Pir xweşe, pîr xweşe,
Ev dinya pîr xweşe!
Yar pal daye ser min,
Rû wek gula geş e.*

*Destê yar bî destim,
Ez serxweş û mestim!
Kûpîk dev û lêvîn
Mêze herdû sêvîn.*

*Pala xwe da ser min,
Bê fehêt û şermin,*

BU DÜNYA ÇOK GÜZEL

Çok güzel, çok güzel
Bu dünya çok güzel!
Gül yüzlü güzel yar
Sırtını bana yaslar.

Ağız güleçtir kırmızı gülün,
Başı eğiktir sümbülün.
Horhor sudan gelir,
Serin bir nefes getirir.

Çok güzel, çok güzel,
Bu dünya çok güzel.
Gül yüzlü güzel yar
Sırtını bana yaslar.

Dost elinden elim,
Sevinçten kendimden geçerim.
Güzel olan şu ağız ve dudak,
Öyle iki elmaya benziyor, bak!

Çekinip utanmadan
Sırtını bana dayadı.

Gelek xweşe ev jin.

Em bûne wek Mem û Zin.

Pîr xweşe, pîr xweşe,

Ev dinya pîr xweşe!

Yar pal daye ser min,

Rû wek gula geş e.

Em zava û bûkîn,

Pêwan li me çûkîn.

Pal dane ser şini,

Kesek me nabini.

Hawir me zennarîn,

Perda pel û darîn.

Guldestê evine,

Daxwaza vê jinê.

Pîr xweşe, pîr xweşe,

Ev dinya pîr xweşe!

Yar pal daye ser min,

Rû wek gula geş e.

Lêv ji gulên-sorîn,

Maçan pev dîgorîn,

Lêvên hev dîmijîn,

Tina dil dîkujîn!

*Tarifi yok bu yaşamın,
Olduk sanki Memo ile Zin.(1)*

*Çok güzel, çok güzel,
Bu dünya çok güzel.
Gül yüzlü güzel yar
Sırtını bana yaslar.*

*Biz damat ve geliniz.
Bize küçük gelir yerimiz.
Yeşilliğe seriliriz tez,
Bizi hiç kimseler görmez.*

*Etrafımız kayalarla çevrili,
Ağaç ve yapraklardan perdeli,
Sevginin gül demedi,
Bu yaşamın istemi olmalı.*

*Çok güzel, çok güzel,
Bu dünya çok güzel
Gül yüzlü güzel yar
Sırtını bana yaslar.*

*Dudaklar kırmızı gülden,
Öpücükler birbirine sunulurken
Güzel dudaklar öpülürken,
Özlem giderilir gönülden.*

*Dema em dîghên hev,
Roni didi ev şev.
Xec û Sîyamedîn,
Pîr cîwan û rîndîn.*

*Pîr xweşe, pîr xweşe,
Ev dînya pîr xweşe!
Yar pal daye ser mîn,
Rû wek gula geş e.*

*Serbest û azadîn,
Em dîlxweş û şadîn.
Bê gîli û gazîn,
Bî dil hev dîxwazîn.*

*Guldestên evinê
Pêlên derya jinê,
Em gîhan serbesti
Sed tîflî bîndesti.*

*Pîr xweşe, pîr xweşe,
Ev dînya pîr xweşe!
Yar pal daye ser mîn,
Rû wek gula geş e.*

*Biz birbirine kavuşurken,
Gece aydınlanır birden.
Hec ve Siyabend gibi (2)
Genç ve güzellik çağında!*

*Çok güzel, çok güzel,
Bu dünya çok güzel.
Gül yüzlü güzel yar
Sırtını bana yaslar.*

*Bağımsız ve özgürüz,
Hem mutlu, hem sevinçliyiz.
Ne dertli, ne de gamlıyız,
Birbirimize gönülden bağılıyız.*

*Sevginin gül demedi,
Yaşam deryasının dalgaları
Bizi kavuşturacak özgürlüğe.
Yüz defa lanet olsun köleliğe!*

*Çok güzel, çok güzel,
Bu dünya çok güzel.
Gül yüzlü güzel yar
Sırtını bana yaslar.*

*Em saza hebûnê,
Doza peydebûnê,
Dengê saza rîndî,
Rewşa serbîlîndî.*

*Herkes dost û yarîm,
Çıra gunehkarîm?
Tev dîlbij û jîrîm,
Xwedî hîş û birîm.*

*Pîr xweşe, pîr xweşe,
Ev dînya pîr xweşe!
Yar pâl daye ser min,
Rû wek gula geş e.*

*Ne bes Cîgerxwinîm,
Hemî Cîgerxwinîm!
Ne bes dîl birînîm,
Hemî dîlbîrînîm!..*

Diwana 4'a, Ronak, 1980

Biz, varlığın kendisi,
Doğuşun davası,
Güzelliğın sesi,
Yücenin yücesiyiz.

Herkes dost ve sevgili,
Neden günah sayılısın?
Hepisi zeki ve gönülden bağılı,
Hem düşünce sahibi hem de bilgili.

Çok güzel, çok güzel,
Bu dünya çok güzel.
Gül yüzlü güzel yar
Sırtını bana yaslar.

Yalnız Ciğerhun değilim,
Tümden ciğeri de dağlıyım!
Sadece gönlü kırık değil,
Büsbütün yürekten de yaralıyım!

Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

(1) Mem û Zin: Memo ile Zin (Ahmedê Xani, 1591-1652) Büyük Kürt yazarı Ahmedê Xani'nin 1690'da yazmaya başlayıp 1695 yılında bitirmiş olduğu ünlü yapıtıdır. Mem ve Zin, aynı zamanda romanda geçen kahramanların da adıdır.

(2) Xec û Siyabend: Hec û Siyabend, Tarihi bilinmeyen konusu çok eskilere dayanan bir Kürt efsanesinin adı ve efsanede geçen kadın ve erkek kahramanların adları.

PARTIZANÎ

*Bibe partizanek bî rist û dîrist,
Dıgel partizanan here dest bî dest.*

*Jî mîletre rê xweş vekin rengê şêr,
Eger xurtmêri bibe wek sitêr.*

*Tu ronî bîde karker û gundiya,
Tu xweşke dilê bav û xuşk û diya.*

*Tivingê tu bigre girêde tu rext,
Herin ser çiya, yanji text, yan jî bext!..*

*Bibe parti û hem bibe partizan,
Eger serbilîndî dîxwazi, bîzan.*

*Nîkari bibi serbilînd, navgiran,
Heta ko di şerde nebi wek beran!*

PARTİZANLIK

*Disiplinli ve dürüst bir partizan ol,
Yürü partizanlarla aynı safta kol-kola.*

*Açın yolu halka aslanlar misali,
Yiğitlik adı yücelsin yıldızlar gibi*

*Bilinçlendir işçi ve köylüyü, halk ilerlesin,
Sen, ana ve babanın, kardeşin gönlündesin.*

*Tut tüfeği, bağla kendine fişekliği,
Çıkın dağlara, ölürsen şehit, kalırsan gazi.*

*Hem partili, hem de partizan ol,
Bil ki yücenin yücesi tek yol*

*Unutma en büyük nam, şöhret ve yücelik
Yurt için savaşta koçlar gibi şehitlik.*

*Lı ser van çıyan ko neki qir û ceng,
Bı êriş û hawar û halan û deng.*

*Tu nabi serefraz û azad û Kurd,
Lı çolan tu dımri weki Yezdigurd.*

*Bı dijminre çendan bibi dost û yar,
Dibi rençber û koleyê koledar.*

*Çıqas şerm û pise wilo dıl bı tırs,
Dibi koleyê Turk û Tazi û Fırs.*

*Kurê Keyqubat û kurê Erdeşêr,
Çı şerme wilo ko te ser daye jêr.*

*Here ser çıya lê bı top û tıving,
Şerê dijminê Kurd bike wek piling.*

*Te dijmin derani dibi xweş mezın,
Bı lil têne pêş te kemerzêr û jin.*

*Lı Eywana Kesra dibi şehreyar,
Xwedi rist û destûr û ferman û dar.*

*Dibi payedar û xwedi mêr û pışt,
Welatê xwe yekser diki wek bîhişt.*

*Bu dağlar üzerinde naralar atılmadığa,
Coşkuyla, korkmadan düşmana saldırmadığa*

*Ne Kürtler özgür olur, ne de sen kahraman,
Yezdigurt gibi çöllerde ölürsün anlamsız.*

*Her kim ki düşmana dost olursa girer ağa,
Olur ona kul, köle, girer boyunduruğa.*

*Ne kadar ayıp ise, o kadar da pistir korkaklık,
Sonra da Türk, Fars ve Arab'a yaparsın kölelik!*

*Keykubat ve Erdeşer'in torunusun, (1)
Ayıptır senin baş eğip, öyle duruşun!*

*Git dağlara, top ve tüfeğini al yanına,
Kaplanlar gibi saldır kendi düşmanlarına.*

*Eğer çıkarırsan düşmanı çok yücelirsin,
Dönüp gelirken yolda güzellerle karşılanırsın!*

*Devlet kapısında yüce makamlarda oturursun,
Hem sözle, hem de düzende sorumlu tutulursun.*

*Arkanda bir çok yiğit dost destekler seni,
Donatırsın yurdunu baştan başa cennet gibi...*

*Dibi wek çıra geş dı nêv rojhilat,
Bı te geş dıbın tev çıya û kelat.*

*Divê bir û bawer bibi wekhevi,
Xwedi par û pışk bın bı mal û zevi.*

*Eger wek dibêjim biki, yan bibi
Derê zêrzeminê lı mın dê vebi.*

*Bı paye bıbın em hemi serbilind,
Lı we dê binêrın hemi şox û rınd.*

*Dı xan û serande bijin dılxweşi,
Jı nav me bıqeşti, heri çavreşi.*

Diwana 5'a, Zend-Avista, 1981

*Ortadoğu'da sen de olursun yüce devlet,
Seninle donanır kaleler dağ gibi elbet.*

*Her yana düşünce, eşitlik dağılsın,
Tarla ve malda herkes hakkını alsın.*

*Eğer söylediğimi yaparsan, ya da olası,
O zaman bana da açılır dünyanın kapısı.*

*O zaman tümümüz yücelir, başımız olur dik,
Analar sizlerle öğünürken biz de sevinirdik.*

*Han ve saraylarda mutlu yaşamayı iyi bilin,
Tüm kıskançlıklar bitsin, kötülüğünsonu gelisin!*

Dördüncü Divan, Ronak, 1980-

(*) *Keykubat ve Erdeşer: İki büyük ünlü hükümdarın adları.*

ŞORIŞGÊRÎ

*Dızanım dı dilde tu şorişgeri,
Dı vê rêde nemri tu jê nageri.*

*Bibe canfıdayek bı nav û bı deng,
Dıgel dijminê Kurd bı êriş û ceng.*

*Tu rextan girêde bibe nijdevan,
Bı kom û bı leşker weki Erdewan.*

*Bı top û tıvingan herın ser çiya,
Tu bistine tola jın û sêwiya.*

*Tu êriş bike dijminê hırç û hov,
Jı bo gırtıyan ji bibe xweşmırov.*

*Heçi ko birin bûn tu derman bike,
Bı wanre bı qurban û heyran bike.*

DEVRİMCİLİK

*Bilirim seni, yürekten devrimcisin,
Bu yolda bir daha geri dönemezsin!*

*Şan ve şöhret sahibi ol bir fedayi,
Kürt düşmanlarına karşı yap saldırıyı!*

*Bağla, kuşan silahlarını ol bir akıncı,
Erdevan ve onun askeri gibi güçlü olun.*

*Top ve tüfek ile gidin dağlar üstüne,
Kadın ve öksüzlerin öcünü al, görev bil kendine.*

*Vahşi zorba düşmana hücum et, aman verme ona,
Kurtar tutsakları, saldır, savaş onlar adına.*

*Her kim ki yara alırsa tedavi et,
Ulaştır yardımını, durma ha gayret.*

*Bı dilanre her dem tu qenci bike,
Bı wanre bı bı hışki û renci meke.*

*Tu êriş bike ser heçi şer dıkın,
Bı xurti jı qada xwe wan derbıkın.*

*Lı dijmin bısoje tu sênc û çeper,
Bike ko nema karıbın bêne şer.*

*Dı erxêde singo lı sinê bide,
Hemi mal û can tev dı cengê bide.*

*Weki qehlewanan sıvık herne şer,
Ku dijmin şikest win sıvık bidne ser.*

*Bı pêşde tu bajo jı dijmin metırs,
Heçi hate kuştın lı wan qet mepirs.*

*Bıla tım pelaxtın lı bira te bi,
Bı sozên neyaran nebi ewle bi.*

*Hemi mal û dewlet lı cem wi hene,
Ku dijmin şikestın hemi ên tene.*

*Tu destê xwe mavêje pertal û mal,
Jı bona we tev dê bimênın, heval.*

*Yardıml et her zaman düşkünlere,
Onlara acı,kötü söz söyleme.*

*Saldır üzerine haksız yere savaşanlara,
Al hakkını sakın verme haksız olanlara.*

*Düşmana aman verme, yap akın,
Bir daha savaşa gelmesinler sakın!...*

*Göğüs göğüse çarpış, canını et siper,
Mal ve canını esirgeme devrime ver.*

*Pehlivanlar gibi çevikçe hızlı gidin,
Yenilip kaçan düşmanı kovalayın.*

*İlerle, korkma sür düşmanın üstüne,
Hiç bir şey sormaksızın dal üzerine.*

*Yufka yürekli olma düşmanı ezerken,
Güvenip kanma onlara konuşurlarken.*

*Onlar servet ve devlet sahibidir,
Tümden yenilene değin takip edin.*

*Elini atma mal ve mülke yersiz,
Dostların kaçmasını, kalmayasın kimsesiz.*

Şikestin dî şerde jî bona te kar,
Ne ya te, belam zanibe ya neyar.

Eger ko te dijmin şikandin bî zor,
Dimênin jî bo we hemî tor û zor.

Tu zani lî herder çine ceng û şer,
Bî pêşde çiwine, bî paşde veşer.

Bî tektik bî paşde, bî pêşde here,
Ku dijmin şikandin nîvîşkê şere.

Tenê zanibe şer hemî xap û rip,
Menêre ku dijmin xwdedî tang û tip.

Eger mîletek xweş bivê serxwebûn,
Gerek xweş birêjî dî vê rêde xûn.

Eger Kurd şiyarbin, bivên şerkîrîn,
Dî nav herdû çavên xwe deynînin mîrîn.

Çiqas leşkerê dijminê bîn lî lek,
Nîkarînin xwe bîgrînin lî ber we demek.

Mebêje ku dijmin pîre, bêjîmar,
Dehê canfîda bîn, dîkarînin hezar.

*Onları yenmek senin için kârdır,
Düşmana ise büyük bir zarardır.*

*Eğer düşmanı zorla söküp atarsanız,
Geride kalan tüm servetin sahibisiniz.*

*Her yerde savaşın ne olduğunu bilirsin,
Önce ilerle anlaş, sonra çekilerek barış!*

*Yeri gelirse çekil, bazen de gerekirse ilerle,
Ki düşmanı yenersen kutlayasın tüm sevircinle.*

*Bil ki savaş hile ve aldatma ile doludur,
Düşmanın elindeki tüm olanakları da düşün.*

*Eğer tam bağımsız bir ulus olacaksan,
Helaldir bu yolda dökülen al kan.*

*Bu iş ile Kürtler özgür olacaklarsa
Ölüm her iki kaş arasına varsın gelsin!*

*Ne kadar düşman askeri gelirse gelsin,
Bu inanç sende oldukça tümünü de yenersin.*

*Deme ki düşman çoktur, sayısızdır askeri
On kişi kendini feda etse öldürür binleri.*

*Tucar nakelî xweş girara pîra,
Pîriti ne kare dî şerde, bîra!*

*Xwedi baweri bi, lî xwe ewle bi,
Bere dijminê te jî te zêde bi.*

*Jînişkave lêxe, bike qir ê deng,
Jî hawirve êriş bike ser bî ceng.*

*Tijike dilê dijminê xwe jî tîrs,
Eger kême yan zêdeye, jê metîrs.*

*Bî şev çêtîre ko herî ser neyar,
Lî paş we bere tîm hebîn nobedar.*

*Eger ko herî ser neyaran bî şev,
Jî wire tu rê nine, tenhayê rev!*

*Dî şerde divê ko wekî cîn bibî,
Du hêkan lî hevdi yekê kun bibî.*

*Şikestî jî dijminre herdem bîxwaz,
Jî ber dijminê xo mekîn gaze-gaz!*

*Eger ko şikestî xwe bîkne du bîr,
Hînk şer bîkîn lê bî kin û bî gir.*

*Çok kişiye pişirilen pilav tatlı olmaz,
Savaşta yorgun düşmekle hedefe ulaşılmaz.*

*İnanç sahibi ol, güven tam kendine,
Düşmanın çokluğuna bakma inan iradene!*

*Aniden vur, çek narayı yer, gök inlesin,
Ansızın saldır üstüne düşman titresin.*

*Düşman yüreğini korkuyla doldur, yap akın,
Az veya çok onlardan hiç korkma sakın.*

*Geceleri daha iyidir düşmana saldırırsan,
Koruyun kendinizi, bırakın nöbet tutan.*

*Eğer gece düşman üstüne dalsak,
Onun tek kurtuluşu ise kaçmak.*

*Savaşta cin gibi çarp, çevik sıyrıl,
Vuruşturulan iki yumurtadan biri kırılır!*

*Yenilgiyi her zaman düşman için iste sen,
Geri çekilme sakın düşmanın önünden!..*

*Eğer yenilse de iki kısım olun çekilin,
Biri çekilirken, diğeri durmayın savaşın.*

*Hinek ji bî paşde herin lê sıvık,
Lı ciki xwe bıgrın bılınd û belık.*

*Jı nû şer bıkın da hevalên lı paş,
Bıkarın xelasbın, nebın çewt û şaş.*

*Cihê xwe sıvık bermedın bo neyar,
Bı xurti şerê wi bıkın hoşıyar.*

*Belam bêne bira xwe tım pêşveçûn,
Eger ko dıxwazi ji dıl serxwebûn.*

*Bızane hevalê delal, şerkırın,
Lı cem serfırazan hebûn û mırın.*

*Eger sax bımêni diji serxwedar,
Eger hati kuştın dıbi payedar.*

*Bızan serxwebûna we jına weye,
Belam payedari bı xwına weye.*

Diwana 5'a, Zend-Avista, 1981

*Çekilirken de yavaş ve taktikle çekilin,
Bir yüksek yerde yine toplanarak güçlenin.*

*Yeniden hücum edin, halkınız için savaşın,
Onlar kurtulsun, yanlış yola girmesin.*

*Yerinizi kaptırmayın düşmana,
Yiğitçe savaşın yenilmeyin ona.*

*Durmayın ilerleyin, daha da ilerleyin,
Bağımsızlığı her zaman gönülden isteyin.*

*Ey güzel yoldaş! Uğraş, bilerek savaş!
Ölüm-kalım nedir ki sizin gibi kahramanlara!*

*Sağ kalırsan eğer egemen güçlere karşı dayan,
Şayet ölürsen de yerin en yüce mekan, buna inan!..*

*Bil ki bağımsızlığınız her şeyiniz, tüm yaşantınız,
Sonsuza değin ölümsüzleşen ise dökülen kanlarımız!..*

Dördüncü Divan, Zend-Avasta, 1981-

ZIMAN Û HINKIRINA ZIMAN

*Vejêne zimanê xwe ey xwendevan,
Nebûye mîlet hiç kesek bê ziman.*

*Zimanê me xoş û xeroş û ciwan
Eger baş bızani tu naki zıyan.*

*Tu Kurmanciya xwe ji bira neki,
Eger baş nızani divê zêdeki.*

*Elifba û diwan û ristan bixwin,
Heta ko weki min nebi dîl bî xwin.*

*Bînêre zimanê te çend dewlemend,
Lî bajêr, tu carek xwe biğhêne gund.*

DİL VE DİLİ ÖĞRETME

*Ey okuyucu, dilini öğren, araştır,
Dilsiz hiç bir halk millet olmamiştır.*

*Güzel, arı, temizdin bizim dilimiz,
İyi öğrenirsen hiç zarar etmezsin!*

*Kürteni unutma, ona ihtiyacın var,
Eğer az biliyorsan onu geliştir tekrar.*

*Alfabeyi, divan ve düzeni iyi öğrenin,
Benim gibi yüreği kan doluncaya değin.*

*Bak diline o kadar zenginiliği göresin,
Şehirden köye gidince onu daha iyi öğrenirsin.*

*Bibêne çî şêrine ev reng ziman,
Çî payebilind û çî rûmetgiran.*

*Bî pîrsên xwe nazîk, bî dangan sivîk,
Ne pîrsek biyani bi nabî girîk.*

*Tu paqijke zarê xwe şêrin bike,
Bî Kurdi tu baxêv û qêrin bike.*

*Tu binvise, çêke hezaran nivîşt.
Nivîstxan , lî herder jî wan bibne mişt.*

*Wi biğhêne rêza zimanên mezin,
Bî nosin û ristin, bî kêş û wezin.*

*Zimanê biyani aîxwêni çira,
Zimanê xwe carek naxwêni, bira!*

*Sedan sal, hezaran zimanê meye,
Wekî me di bin destê dijmindeye.*

*Çî gernas û mêre di meydanê ceng.
Ne şûr û ne mertal, ne top û tîfeng.*

*Xwe parast jî dijmin wekî pehlewan,
Gelek afirandin wi pîrsên ciwan.*

Gör ne tatlıdır güzel dilimizin anlatımı,
Paha biçilmez zenginliğiyledir onun tanımı.

İnce ve hafif anlatımları güzel sesleriyle
Tanırsın onu yabancı sözlerden uzak konuşmasıyla!

Temizle dilini, onu güzelleştir,
Kürtçe konuş ve onunla bağır-çağır!...

Onunla yaz binlerce yapıtı hazırlayın,
Dolsun kütüphaneler ağızına değin...

Ulaştır dilini büyük diller seviyesine,
Düzenli yaz, kulak ver onun ahengine!

Hep başkalarının dilini okur yazarsın,
Neden bir kez de kendi dilini okumazsın?..

Yüzlerce yıldır bizim dilimiz
Bizim gibi el altında sahihsiz.

O ne kahramandır ki savaş meydanlarında
Ne kılıcı, ne de top ve tüfeği vardır yanında!

Kendini korudu düşmandan pehlivanlar gibi
Bir çok değer biçilmez yapıtı geride bıraktı.

*Meger lê xuyane hinek toz û jeng,
Ne gunhe wiye, em şiyarbûn dereng.*

*Eger ko hebûna me Firdewsiyek,
Weyan Xaniyek, yan ji Kercosiyek.*

*Zımanê me xweştir dibû ji Farisi,
Belam bûye nanê ceh û garisi.*

*Lı aliki Lor û lı aliki Gor,
Lı aliki Kurmanc û Kelhor û Sor.*

*Weki me gelek perçene tev lı jêr,
Kesi guh nedaye lı mızgeft û dêr.*

*Mirişo bı Tazi me Tazi dıkın,
Dı rojêde pênc car me gazi dıkın.*

*Lı mızgeftê Tazi dibêjin mela,
Bınêrın çı deng tê ji dêrên fila.*

*Bı Tazi dıxwênın weki Taziyan,
Dijin em bı hovi, çıye ew jıyan?*

*Bı çirok û helbeste û folkilor,
Bı paye zımanê me xweş çûye jor.*

*Elbet onun da vardır bazı noksanlıkları,
Suç onun değil, biz çok geç uyandık.*

*Eğer olsaydı bizim de bir Firdevsi'miz (1)
Ya da Kerçosi gibi bir ünlü sanatkarımız.*

*Daha da güzel olurdu Farsçadan dilimiz,
Ne yazık ki arpa ve darı ekmeği olmuş!*

*Bir tarafta Lor, diğer tarafta Gor, (2)
Bir yanda Kurmancça, Kelhorca ve Soranca (3)*

*Bizim gibi, o da parça parça olmuş, duruyor,
Ne cam'i de, ne de kilisede onunla vaaz verilmiyor!*

*Bizi her gün Arapça çağırıp soyanlar
Günde beş kez de aynı sözü tekrarlar...*

*Mollalar cam'ide Arapça konuşurlar,
Kilisede seslenir molla gibi fellalar.*

*Arapça okurlar, Araplar gibi,
Nedir ki bu yaşam onların ki gibi?*

*Öykü, şiir ve folklor ise sesimiz
Bunları duyurur, yüceltir dilimiz.*

*Dı rostêde carek mebê bêkese,
Jı bo payedari Hesari bese.*

*Cıziri û Xani, çı gernase ew
Weki Dicle û Zab û Arase ew.*

*Sıyahpöş û Nali û Bati bibin,
Tu Mıksi û Nûri û Hacı bixwin.*

*Tu ristên evan Şehsiwaran bikêş,
Bı daxwaz û pirsên qelew çûne pêş.*

*Bı lêvên gulan wan şikandin şiker,
Ku hingi bimênin, bixwenin jı ber.*

*Lı bûka ciwani kırım xeml û xêz,
Lı meydanê tore bezin pır bı hêz.*

*Bı xema xwe dır sıftine wan gelek,
Bı saza xwe awaz gıhandın felek.*

*Kı yaqût û elmaz û mircan bı rist,
Bı hûnan ristın ciwandın dırıst.*

*Jı bûka zımanre ku pêşkêşkırım,
Zımanê meyê xweş bı pêşve bırım.*

*Toplumda bir kez olmayasın kimsesiz nefer,
Yücelmek için olan zararlar artık yeter!*

*Cizreli ve Hanili ne kahramandılar,
Onlar Dicle, Zap ve Aras gibi ölümsüzler!*

*Sıyahpoş, Nali ve Bati'yi gör, (4)
Sen, Miksi, Nuri ve Hacı'yi oku. (5)*

*O ölümsüzlerin yolundan sen yürü,
Onlar kendilerine yaraşırçasına yaşamış!*

*Onlar ki gül dudaklar ile şeker kıran,
Onlar ki halen ölümsüzlüğü paylaştıran!..*

*Güzel, genç gelini giyindirip süslediler,
Onu ölümsüzlük meydanında koşturdular.*

*Yedi kat göğe değin sazlarıyla seslerini
Dert, tasa ve kederlerini ulaştırdılar.*

*Yakut, elmas ve incileri dizen,
Onları ince dokuyup bir araya birleştiren*

*Dilin gelinine onları sundular,
Tatlı dilimizi daha da geliştirdiler.*

*Niha ji hinek nû bî pêşve dîşin,
Jin û mêt û kal û ciwan û keçin*

*Bî tirên jî birê duran qul dîşin,
Bî xwêdanê xaman gulan şil dîşin.*

*Bî awîr cewahir dîşin pîrepar,
Ko mîlet bî wan awîran bû şîyar.*

*Serê xo xew rake, şerm û fehêt,
Mexeyde çî bêjim lî bejna me têt.*

*Zîmanê xwe her dem bîxwîne jî dîl,
Wê rê da bî hevî herî mîl bî mîl.*

*Lî alîkî destên xwe bavên tîving,
Mehêlê zîmanê te jî bîgîrî zeng.*

*Meger ko zîmanek ne her tîşte lê
Mîlet bê zîman wek gîrîrî kelê,*

*Zîmanê me xoşe ne sade qerêj,
Eger yek nîzînî tu jêre bîbêj*

*Eger rast hozanî, ey bîrewer!
Rîya rast ev ez dîbên pêde wer.*

*Şimdi de yenileri onu yüceltiyor,
Kadın, erkek, genç ve ihtiyarlar!..*

*Oklar ile uzakları delerler,
Hünerleriyle gül yetiştirirler.*

*Bakışlarıyla cevahiri eritirler,
Halkı uyandıran da o bakışlar.*

*Uyan uykudan, yeter artık ayıptır kalk,
Darılma sakın ne desem de bize artık hak.*

*Dilini her zaman gönülden oku,
Yürüyün o yolda birlikte.*

*Bir yandan da elinizi atın tüfeğe,
Diğer yandan da dilin pas tutmasın.*

*Şüphesiz dil her şey sayılmaz,
Dilsiz de hiç bir millet olmaz.*

*Dilimiz tatlı, hem de çok zengin,
Eğer biri bilmiyorsa ona anlatın.*

*Ey dostlar eğer doğruysa ozanlık
Doğru yol odur, yürüyün hep birlik.*

*Tu rêzan û hozan û hem xwendevan,
Çıman wer dixwazi bimêni nezan.*

*Eger min dirêjkır lı te pırsıyar,
Dixwezım tu şıyarbi ey xwendewar!*

*Dızanım ko xwendın çıraye çıra,
Çıma xwe lı me geş naki eş bıra!..*

Diwana 5'a, Zend-Avista, 1981

*Sen hem yol bilen, hem ozan ve yazan,
Neden öyle istersin bir türlü anlayamam.*

*Eğer konuyu senin için çok uzatmışsam,
Ey okuyucu uyan, seni bir uyandırabilsem!..*

*Biliyorum okumak meşaledir, meşale,
Ey kardeş, neden ışığını bize de vermez!*

Beşinci Divan, Zend-Avasta, 1981

(1) Firdevsi (939-1020) 60.000 beyitlik "Mesnevi" adlı yapıtı ile ünlü Fars şairi.

(2) Lor, Gor: Tarihi süreç içerisinde Kürt beylikleri.

(3) Kurmançça, Kelhorca, Soranca: Kürt lehçelerinin adları.

(4) Siyahpoş, Nali, Bati: Ünlü Kürt şairleri.

(5) Miksi, Nuri, Hacı: Bazı Kürt şairlerinin kısaltılmış adları. Örneğin Hacı (Hacı Qadirê Koyi) olabilir.

HETTA KENGİ Dİ XEWDA BÎ?

Bese mîlet lı te şerme,
Hetta kengi dı xewda bi?
 Dı bın destên neyarande
 Hejar û dil û kole bi?
Bihar va tê çiya xweş bûn,
Weke şêran herın şer em.
 Çıma wer jar û xemgin bi,
 Hetta kengi tu ranabi.
Bınêrın wın lı Engola,
Wekû şêran ketın çola!
 Serê te hışk weki pola,
 Dı bın destê neyara bi!
Seri hıldı, tu gernasi,
Eger rabi tu mêrxasi...
 Gelo raste divê bımri!
 Dı nav dijminde wınde bi.
Jı dijminre dıbi rencber,
Bı paşde mayi bê rêber.
 Jı bo dijmin dıbi şevger,
 Bese idi weha nabi!..

NE ZAMANA DEĞİN UYKUDA KALINACAKTIR

Yeter ey millet, ayıptır sana,
Hep böyle uykulu daha ne zaman?
Düşman boyunduruğu altında
Fakir, hakir ve köle olacaksın?
Bahar geldi dağlar güzelleşti,
Aslanlar gibi savaşmanın vakti yaklaştı.
Neden öyle zayıf ve üzüntülü olasın?
Ne zamana değin hep öyle kalacaksın?
Bir kez Angola'ya bakın,
Aslanlar gibi yaptılar akın!
Çelik gibi sert olan başın
Düşmana hep eğik mi olacak?
İsyan et, sen bir kahramansın,
Bir silkin hele, sen de göreceksin!..
Acaba doğru mudur ki sen ölesin?
Düşmanın içinde kayıp mı olacaksın?
Düşmana çiftçi oldun,
Geride hep öndersiz durdun.
Düşman için uyur-gezer oldun,
Yeter böyle yaşantı olmaz olsun!

Were carêk ji xew nebe!

Weke gernas û şêra be!

Xwe pêkbêne bi hevra be!

Divên hişyar û zana bi.

Bese wim rê bîdîm zana,

Bîdîm pêzan û hozana.

Ji bo çî wer lî pey şopa

Beg û şeyxa û axa bi?

Çî ol û êl û malbatîm,

Evên di qey hemî tatîm?

Hemî yek dar û yek katîm,

Bîmî yek da, ku dîl şabî.

Bî: Tang û top û lek mîlet,

Tu gavan pêşde bavêje!

Hetta kengî lî benda van

Nivîştê: Şeyx û seyda bi?

Tu guh med van beg û axa,

Xwe rapêçê lî ser şaxa.

Jî dijîmî bigre va baxa,

Tu dê serdar û paşa bi!

Cîgerxwinîm dîxwazîm ko

Jî bo te rast bîbêjîm ez.

Tu guhdêre lî dengê min,

Neke saza lî ber ga bi?

Diwana 5'a, Şefaq, 1982

*Gel, uyan uykudan olasın aslan,
Bir kez de aslanlar gibi kahraman!*

Toparlan, birleş!

Bilinçlenerek uyan!

Yeter gayrı, yol verin bilene,

Bir de inanım ozanların sözüne.

Neden, bey, şeyh ve ağaların

Arkasında hep öyle yürüyeceksin!

Ne din, ne aşiret, ne de soy-sop, diğeri

Tümü de aynı kökten gelirler her biri...

Tümü de bir ağaç ve tek kök, biliniz,

Bir olunca daha da sevineceksiniz.

Tanklı, toplu büyük bir millet,

Adımlarını ileri at kendini yücelt!

Ne zamana değin onları gözleyeceksin,

Şeyh ve dindarları hep bekleyeceksin!

Kulak asma bey ve ağalara,

Kuşan ver kendini dağlara!

Düşmandan al bu dağları,

İçinde yaşa, çatlat bey ve paşaları.

Ciğerhun'um isterim sana doğruyu diyem,

Senin için doğru olan yolu gösterem.

İyi kulak ver, dinle sesimi,

Öküze söylenen söze dönmesin!

Altıncı Divan, Şafak, 1982

PORT Û ŞİRET

Hela were, hela were!

Jı bo te bêjim eşkere.

Em bûn çera hırç û gura,

Bûn alifê ga û kera!..

Hela were, hela were!

Jı bo te bêjim eşkere.

Heval bıbin tev Markısı,

Bawer mebin bı hiç kesi.

Bı pêşde gernas û şıyar,

Êriş bıkin sênca neyar.

Hela were, hela were!

Jı bo te bêjim eşkere.

Wın kom bıkin zêr û pera,

Zû çêbıkın serleşkera.

Hela were, hela were!

Jı bo te bêjim eşkere.

Kurd perçe-perçe çend keri,

Doza xwe nabır ta seri.

PORT VE ŞİRET

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Biz yem olduk ayı ve kurtlara,

Ot olduk, öküz ve eşeklere.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Arkadaşlar tümünden olsunlar Marksist,

Onlardan başka da kimseye inanmayın.

Önde, bilinçli ve kahraman,

Saldırım kaçsın düşman.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Toplayın altın ve paraları

Çabuk kurun orduları.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Kürtler olmuş parça, parça

Bu nedenle varamıyorlar amaca.

Kole dı bın destê neyar,
 Çawa bibım jê hêvidar?
 Hela were, hela were!
 Jı bo te bêjim eşkere.
 Divên şıyarbın hey heval!
 Bıdın dı vê rê can û mal.
 Lı ser çıyan şepal û şêr,
 Eriş bıkın lı jor û jêr.
 Hela were, hela were.
 Jı bo te bêjim eşkere.
 Eger wesan çend perçebın,
 Dê tım dı bın zorêdebın..
 Ger em nebın yek perçe ar,
 Guh nadi dengê mın neyar.
 Hela were, hela were.
 Jı bo te bêjim eşkere.
 Lê Markısi nabi dubın,
 Gernas dı binde radıbın.
 Destan bıdın hev bıbne yek,
 Eriş bıkın dijmin bı çek.
 Hela were, hela were.
 Jı bo te bêjim eşkere.
 Bıbın fıdarkarên welat,
 Jı xwe bıkın şerm û fehhet.
 Eriş bıkın dijmin bı şer,
 Gava şıkest wın bıdne ser.

Düşman boyunduruğunda köle,

Nasıl ümit beklenir böyle?

Hele gel, hele gel bana,

Açıkça söyleyem sana.

Mutlaka arkadaşlar bilinçlenmeli,

Bu yolda can ve mallarını vermeli!

Dağlarda erkek ve dişi aslanlar gibi olun,

Yukarda, aşağıda hiç kokmadan düşmana saldırın!

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Eğer böyle kaç parça kalsalar

Her zaman böyle boyundurukta olurlar!

Eğer bir tek ateş olmazsak

Düşman bize hiç asmaz külak.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Marksistler arkada durmaz,

Kaltramanlar altta kalmaz.

Birleşin, verin el-ele,

Saldırım düşmana tüfekte.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Memleketin fedakârları olun,

Kendinizi ayıplayarak utanın!..

Düşmana saldırın savaşla,

Yenildiği zaman takibe başla!

Hela werz, hela were!
Jı bo te bêjim eşkere.
Herwek Vîyetnam, şer bıkın,
Dijmın ji hev ker-ker bıkın.
Dostên mene tev Markısi,
Turk û Ereb û Farısi.
Hela were, hela were.
Jı bo te bêjim eşkere.
Hevsar medın dest borcewaz,
Mebın çera hı. ç û beraz.
Cotar û herçi dest qırêj,
Em tev bırane hhe ji mêj.
Hela were, hela were.
Jı bo te bêjim eşkere.
Welat bıxwazın rast û çep,
Turk ê Ecem, Kurd û Ereb.
Destan hemi em bıdne hev,
Lê nebtenê bêjim bı dev.
Hela were, hela were.
Jı bo te bêjim eşkere.
Her yek dı nav qada xweda,
Dest bıdne hev jar û geda.
Herçi hevalên koledar,
Jı bo me ew herdem neyar.
Hela were, hela were.
Jı bo te bêjim eşkere.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyliyem sana.

Vietnam gibi savaşın

Edin düşmanı darma-dağın.

Türk, Arap ve Farslardan olan

Tüm Marksistler bizim dostumuz

Hele gei, hele gel bana!

Açıkça söyliyem sana.

Burjuvaziye yuları kaptırmayın,

Ayı ve domuzlara yem olmayın.

Çiftçiler ve tüm emekçiler

Ezelden beri kardeşiz bizler.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyliyem sana

Vatan için solda olanlar

Türk, Acem, Kürt ve Araplar.

Elele verelim, teker teker

Yalnız değil hep beraber.

Hele gel, hele gel bana,

Açıkça söyliyem sana.

Her biri kendi emeğiyle geçineler,

Kardeş gibi yaşayın fakir ve sefiller.

Her kim ki sömürgeiden yana,

Bize o her zaman için düşman.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyliyem sana.

Çend sale ev qir û hewar,
 Carek ji xew nabim şiyar.
 Iro şiyarbûne ji xew,
 Disa dibim wek çêlekew.
 Hela were, hela were.
 Jî bo te bêjim eşkere.
 Şah û beg û axa neyar,
 Dost û hevalên koledar.
 Şêx û melayên sexteci,
 Em kirne "sofi" û "heci".
 Hela were, hela were.
 Jî bo te bêjim eşkere.
 Dest bidne hev tev mêr û jin,
 Xort û keç û biçûk, mezin.
 Em tev jî vê berpîrsiyar,
 Besin jî xew rabim - şiyar.
 Hela were, hela were.
 Jî bo te bêjim eşkere.
 Cihan hêji bûn dubend,
 Wan dane mil gurz û kemed.
 Bendek lî jor û yek lî jêr,
 Bendek bî xwin û yek bî zêr.
 Hela were, hela were.
 Jî bo te bêjim eşkere.
 Şêr şêre, jin bi yan jî mêr,
 Navhe tevan danine şêr.

*Kaç yıldır devam eden bu bağırsıklar,
Bir kez de uyanırseler uykudan.*

Artık uyandılar uykudan,

Ve yine de keklük yavrusu gibi!..

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Şah, bey, ağalar hep

Sömürgecilerden yana.

Şeyh ve sahte mollalar,

Bizi "sofu" ve "hacı" yapmışlar.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Erkek ve kadın demeden hep birleşiniz,

Küçük-büyük, oğlan-kız ayırımı yapmaksızın.

Bundan sorumluyuz hepimiz,

Yeterki bir kez silkininiz!

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Dünya ikiye bölüneli

Ezilenlere vuruldu ağır zincirler.

Bir sınır yukarda, biri aşağıda,

Bir sınır kanlı, biri altından.

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Aslan aslandır, dişi ya da erkek

Tümünün adına aslan konulmuş demek.

*Gava ku tê denghe piling,
Destê me naçi ser tiving
Hela were, hela were.
Jı bo te bêjim eşkere.
Xûşkê tu ji hinbe şera,
Zû nasbike derb û bera.
Wek mêr tu kari şer biki,
Dijmın ji hev ker-ker biki.
Hela were, hela were.
Jı bo te bêjim eşkere.
Benda me gernas, xurtem
Lê tev nezan û tev nekêr
Bê zêr dibın destê neyar,
Ta kengi em nabın şıyar?
Hela were, kaka were!
Jı bo te bêjim eşkere.
Heval şıyarbe, rê bızan,
Dûrkev ji testên van dızan.
Hela were, hela were.
• Jı bo te bêjim eşkere.
Cotar û karker, xwendewar,
Tev bibne yek em dost û yar.
Gernasi kari şer biki,
Dijmın ji hev ker-ker biki.
Hela were, hela were!
Jı bo te bêjim eşkere.*

Kaplanın sesi geldiğinde
Elimiz tüfeğe gitmez!
Hele gel, hele gel bana!
Açıkça söyliyem sana.
Ey kız kardeş, sen de öğren savaşı!
İyi öğren vuruşu, dalışı ve saldırışı!
Erkek gibi sen de savaşırısın,
Düşmanı param-parça dığıtırsın.
Hele gel, hele gel bana!
Açıkça söyliyem sana.
Saflarımızda kahraman yiğitler,
Bir çoğu yeni ve deneyimsizdir.
Düşmana hizmet edenler çalışır parasız,
Bu ne zamana kadar süreceksin, uyanmıyacak mıyız?
Hele gel, hele gel bana!
Açıkça söyliyem sana.
Arkadaş uyan, gidişatı öğren,
Kurtul bir kez hırsızların elinden!
Hele gel, hele gel bana!
Açıkça söyliyem sana.
Çiftçi, işçi ve öğrenci
Birleşsek olsak devrimci.
Kahramanca savaş!
Dağıt düşmanı kardeş!
Hele gel, hele gel bana!
Açıkça söyliyem sana.

*Ev perçebûn nejber xwe tê,
Gayê zexel naçi xetê...*

*Barê giran, ker naçi ber,
Seyda ji ber xûn bû ciger.*

Hela were, hela were!

Jı bo te bêjim eşkere.

*Kurdên ji Zagros û Keper,
Çawa bitîrsin ew ji şer?*

Guh medne van şêx û bega,

Çavsor dibim wek conega!

Hela were, hela were!

Jı bo te bêjim eşkere.

Hawir biborin wek beran,

Pikol bîkîn li her deran.

Tîrsê bixîm cergê neyar,

Hem xûnvexar û koledar.

Hela were, hela were!

Seyda ciger xûn bû bîra...

Diwana 6'a, Şefaq, 1982

*Bu parçalanmanın sebebi var,
Tembel öküz çifte verir zarar!*

*Ağır yükle eşek gitmez,
Yürek bu yüzden oldu kan.*

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

*Zagros ve Keperli Kürtler
Savaşta korkar mı hiç onlar?
Azgın boğlar gibi gözlerine kan bürünen,
Bu bey ve şeyhlere kulak asmayın tümünden.*

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

*Koçlar gibi geçip gidin,
Varsın yer gök inlesin!*

Düşmanın ciğerine korku salın,

Kan emicilerin yüreği patlasın!

Hele gel, hele gel bana!

Açıkça söyleyem sana.

Altıncı Divan, Şafak, 1982

LEYLA ŞEHİD

*Şêr, şêre, mêre yan jine,
Nişan bî dest, Leyla mine.
Polaye dîl wek asîne!..*

Leyla kiye?

Leyla jine.

Leyla mine,

Leyla mine...

*Leyla mine, Leyla welat,
Wê dil lî min kîr ar û pêt!
Mîzgin lî Kurd roja me têt,
Dijmîn jî tîrsan maye şêt!..*

ŞEHİT LEYLA (1)

*Aslan aslandır, erkek veya dişi
İşte size bir örnek, benim Leyla'm.
Yüreği çelik gibi!..*

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

*Leyla benimdir, Leyla memleket
O yüreğime ateş verdi, yaktı felaket!
Kürtlere müjde, güneşimiz doğuyor,
Korkudan düşman çılgına dönüyor!..*

Leyla çiyê
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Sîtêr ji ezman hate xwar,
Zer bûn lî min bax û bihar.
Rabî ji xew ey xwendewar!
Tev mêr û jin bibne şiyar.
Leyla çiyê
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Daser te teca Erdeşêr,
Navê te dînvîsîm bî zêr.
Jin nû dibîn wek şêr û mêr.
Leyla kiyê
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Leyla keça Mit û Meda,
Canê xwe da dî ber me da.
Bijî heçî ko canfîda,
Xweş bî ji te jar û geda.

Leyla nedir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Gökten bir yıldız aktı,

Bağ ve baharım sarardı, beni yaktı.

Ey okuyucular! Uyanın uykudan, kalkın!

Kadın ve erkek birlikte bilinçlenin.

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Başında Erdeşir'in tacı takıldı,

Adın altın harflerle yazıldı.

Sen kadının aslan gibi olduğunu kanıtladım!

Leyla nedir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Leyla, Med ve Mitanlardan kalan (2)

Bizim için canını verdi korkmadan.

Çok yaşasın, ölümsüz kahraman!

Ezilen fakirlerdir senin adını anan.

Leyla kiye?
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Leyla delal û pîr çeleng,
Leyla cıwan û şox û şeng.
Xwe daye kuştin wek pîleng,
Şêre lî nav Kurd daye deng.
Leyla kiye?
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Leyla çiraxa şevreşe,
Wê rû lî Kurdan kîr geşe.
Kuştin bî me Kurdan xweşe.
Zordari idi nameşe!..
Leyla kiye?
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Bî wê lî Kurd ron bûye şev,
Jin bûne wek Leyla me tev.
İdi nema hêjaye rev.
Ey Kurd de destan bîdne hev!

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Leyla, zarif ve güzelin güzeli,

Leyla genç, kudretli ve neşeli.

Kaplanlar gibi kendini şehit edeli

Kürtler arasında ün saldı, adı yayıldı.

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Leyla karanlık gecenin ışığı,

Kürtlerin yüzünü güldüren neşe,

Memleket için ne güzeldir ölmek,

Zorbalık artık yürümeyecek!..

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Gecenin karanlığı O'nunla Kürtlere aydınlandı.

Tüm kadınlarımız sanki Leyla olup canlandı!

Kurtuluş tek yoldur, başka çare kalmadı.

Ey Kürtler verin artık elele, birleşin!..

Leyla kiyê?
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Divêm lî pey te bê m eji,
Çıbkım bı vê jina riji?
Xwinê nerêji napiji,
Leyla biji, Leyla biji!..
Leyla çiyê?
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Pir şerme ey xortên ciwan!
Keç bêne kuştın pehlewan,
Win ji temaşa kın lî wan.
Rûmet çiyê ey xwendewan?
Leyla çiyê?
Leyla jine.
Leyla mine,
Leyla mine...

Êriş bıkın rengê Ziya,
Zû derkevın jorên çiya.
Bıgrın lî ber dijmin rıya.
Ka: Hor û Mit û Midiya?

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Senin atkandan gelmeli,

Böyle yaşanmayı neylemeli?

Kan dökülmeden bu iş gitmez başa,

Leyla çok yaşa, Leyla çok yaşa!..

Leyla nedir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Çok ayıp, ey genç delikanlılar!

Kızlar pehlivanlar gibi ölürken

Onlara bakarak yerinden

Durmak hiç yakışır mı?

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Akın edin hiç korkmadan,

Çabuk çıkın, dağlara dayan,

Yolları kapat, gelmesin düşman!

Nerde: Hor, Midiya ve Mitani (3)

Leyla kiye?

Leyla jme.

Leyla mine,

Leyla mine...

Leyla biji, sed aferin,

Jı bo me bûye ol û din.

Disa lı mın derbûn birin,

Hetta cıger mın bûye xwin!

Leyla kiye?

Leyla jme.

Leyla mine,

Leyla mine...

Diwana 6'a, Şefaq, 1982

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Çok yaşa Leyla! Yüz defa aferin,

Sen bizim için oldun iman ve din.

Yine yaralarım deşildi,

Ciğerim yanarak kanadı!

Leyla kimdir?

Leyla kadındır.

Leyla benimdir,

Leyla benimdir...

Altıncı Divan, Şafak, 1982

(1)Şehit Leyla: Leyla Kasım (Qasım) üniversite öğrencisi iken Irak'taki faşist hükümete karşı Kürt özgürlük savaşçılarıyla dayanışmada bulunuyor gerekçesi ile idam edilen büyük Kürt kadın şehit.

(2) Med ve Mitan: Kürtler'in bugün yaşadıkları bölgede kurulan Kürt kökenli devletlerin adı.

(3) Hor, Midiya, Mitan: Kürt kökenli devletlerden bazılarının adları.

KEKO EZ BİLÛRVANIM

*Keko ez bilûrvanım,
Bı her tışti dızanım.
 Çıyan tênım govendê,
 Bexê mijo dı bendê.
Hırç û hov û dar û ber,
Lotan dıdın tev lı ber.
 Ev masiyên Derya Reş
 Bı bilûra mı serxweş!
Welat tiji bûn ji deng,
Tên dilanê şox û şeng.
 Keko ez bilûrvanım,
 Ez şivan û gavanım.*

KARDEŞ BEN KAVALCIYIM

*Keko (1) ben kavalcıyım,
Her şeyi ben bilirim.*

*Dağları oyun meydanına indiririm,
Süt emen kuzuyu emzikten getiririm!
Yabani ayı ve ağaç ve çalılar
Birbirlerine tekme atarlar.*

*O karadenizdeki balıklar
Kavalımla sarhoş olurlar.
Sesiyle memleket doldu,
Tüm canlılar oyuna koyuldu!..*

*Keko, ben kavalcıyım,
Sığırtmaç ve çobanım.*

Rûniştîme bîn darê,
Dîdîm pesnê bîharê.

Dengê saza min zize,
Darbilûra min gwize.

Ez pîş dikim bilûrê,

Dîl agire dikûrê!

Şiyarbûne rast û çep,
Turk û Taçîk û Ereb.

Vexwariye me ev durd,

Jî bo şiyar bikim Kurd.

Lê ez çîbkim ranabî?

Nîzanîm wê çawabî?

Nîzanîm kere yan jî ker!

Ez bî gurzan tême ser.

Serî hîşke wek kevîr,

Dîvê bîşkê bî bîvîr.

Dîvê gurzan deynîm ser,

Yan jî jêre bêjîm her.

Dîjîmî dêwê xînvexwar,

Welat kirîye tar û mar.

Hîrç ketîye nava rêz,

Lî min bûye lez û bez.

Dîkîm hawar û gazi,

Bî vî dengî, vî sezi.

Kes guh nadi saza min,

Qîr-qîr û gaz-gaza min.

Kurdno hemî bîbne yek,

Ağaç altına oturmuşum,
Baharı över dururum.

Benim çalışım dertlidir,
Kavalım cevizden yapılıdır.

Ben kavalı üfürürüm,
Gönül ateşi püskürürüm!..

Doğru yolda uyananlara derim,
Türk, Tacik ve Araplar'a seslenirim.

İçmişiz biz de solun suyundan,
Kürtleri uyandırmak için uykudan!

Ne yapsam, uyanmaz!
Bilmem ki nasıl davransam?..

Bilmem ki sağır mıdırlar?
Giderim üstüne tokmaklarla!

Başları serttir, taş gibi,
Balta ile uyandırmalı!

Ya tokmaklar üstüne koymalıyım,
Ya da ona gerçeği anlatmalıyım!

Düşman dev gibi kanları içti,
Yakıp, yıktı yüce memleketi!

Sanki bir ayı bağa girmiş
Bana öyle bir huz gelmiş!

Bağırır ve çağırırım,
Tüm gücümü kullanırım.

Benim sesimi kimseler duymaz,
Bağırıp, çağırmama aldırın olmaz!
Ey Kürtler, hep birleşiniz!

*Dest bavêjm gurz û çek.
Werin şerê hirç û dêw,
Bıparêzın mal û mêw.
Jı vi bextê minê reş,
Ez nexweş û ew nexweş.
Bê xwedine rez û mal,
Ezê çibkım pir û kal.
Rezê minê jı kerkûş,
Dijmın xwar û maye pûş.
Dikım qêrın û gazi,
Dilê min wer dixwazi.
Ez pêwanım, bilûrvanım,
Ne mêrkujım, dilovanım!
Bı guv-guv û bı nalin,
Kurd ranabi Ciger-Xwin!..*

Diwana 6'a, Şefaq, 1982

Tüm silahlarımıza el atınız!
Gelin canavarların savaşına,
Korkmayın çıkın karşılarına!
Bu kara yazgımdan dolayı, başta
Bir ben hasta ve bir o hasta!..
Bağ ve bahçeler sahipsizdir,
Sanki onlara bakanlar ihtiyardır!
Benim güzel, üzüm bağı
Düşman yedi, kaldı yaprağı!..
Bağırır, çağırır dururum,
Yüreğimin ateşini söndürürüm!..
Ben ölçüyü bilen kavalcıyım,
Katil değil, tatlı, yumuşak huyluyum.
Bu kadar inilti ve feryadıyla,
Kürtler kalmıyor, ey Ciğerhun!..

Altıncı Divan, Şafak, 1982

(1) Kek: Büyük kardeş.

MIROVNAME

*Mala xwe barkır koçekê ji gund,
Dostek di navde rû geşe wek find.*

*Dîçî, her dîçî, şûnek bê dawî,
Emê tev herin, barkın mina wi.*

*Zengil lêdîdî ji xew şıyarbın,
Karwan bî rê ket, rabın, de rabın!..*

*Ev jina em tê, ne pır dirêje,
Lê mirovê hov mişî, qerêje.*

*Nızani axe ew hov û nezan,
Neh mehan maye di nava pızan.*

İNSANA ÖVGÜ

*Bir yolcu evini köyden göçtü,
Bir dost var içinde güler yüzlü.*

*Gidiyor, hep gidiyor sonsuz yere,
Onun gibi hepimiz gün gelir gideriz kabire!*

*Çan çalınıyor, uyanın uykudan,
Kalkın uyanın yola düştü kervan!*

*Bu yaşam o kadar uzun değil,
İnsanoğlu gelip geçicidir bunu bil.*

*O, ana rahminde dokuz ay kalan,
Bilmezki nedir toprak insan!*

*Dibêjin: Xwedê ew jê jê derani,
Lê xwedê kîye? Ew ji nîzani.*

*Candareki hûr lî ber mikrîskop,
Lê ko mezîn bû dîki qope-qop.*

*Dibi dirinde mêrkuj û xwînxwer,
Êriş dîbîn hev bî kuştin û şer.*

*Em hev dîkujîn, em hev dîmîjîn,
Goştîxwer û şervan; hemî mêr û jîn.*

*Nîzanîn rojek hemî dîbîn ax,
Hovîn, çî bêjîn, sed ax û sed ax.*

*Çîman dîbîn hov, çîman dîkîm şer,
Çî ko nezânîn ev renga beşer.*

*Wî çêkîrîm ev hemî bax û rez,
Wî avakîrîm şengal û kepez.*

*Wî dane serhev ev şar û xanî,
Wî hasîn fîrand, gîhande banî.*

*Jî zanîna wî evqas pêşveçûn,
Xîstîn bîn destan; hatîn û hebûn.*

*Derlerki : Tanrı onu ardan çıkardı,
Fakat Tanrı kimdir? O da bilmez..*

*Başta ancak mikroskopla görünen canlı
Büyüdüğünde hareketli ve heyecanlı.*

*Olur adam öldüren, kan emen,
Saldırırlar birbirlerini öldürmek için.*

*Birbirini hem öldürür, hem de sömürürüz,
Kadın ve erkek tümünden savaşçı ve öldürücü.*

*Bilmezler ki tümü de bir gün toprak olacaklar,
Yüz kez yazık, ne yazık ki yaradılıştta kabadırlar!*

*Neden vahşi, niçin savaşırırlar?
Çünkü insanlığı iyi kavramazlar!*

*Tüm bu dağ ve bağları yapanlar,
Onların tümüne de yön verirler.*

*O yaptı üst üste ev ve şehirleri
Ulaştırdı gökyüzüne fırlattığı demiri!..*

*Onun bilgisiyle bu kadar ilerlenildi,
Her şey onunla kontrol altına alındı.*

*Em bûn serokên cihan bî carek,
Nîkarîm deynîm jêre jimarek.*

*Xîstîn destên xwe wi ev bej û av,
Gîranbîha kîr wi zêr û dirav.*

*Wi kîr bî rûmet, zanîn û tarîx,
Tenê dî singa xwe çikandîn mix.*

*Kareba derxîstîn, nemaye şevreş,
Ev cihan hemî bî wi maye xweş.*

*Gewherê yekta jî hev da alî,
Dîxwazî bîmîrî, bî hev dî alî.*

*Alavên kuştîn wi çêkîrîm pîr,
Roja bibî şer, tev dibîn agir.*

*Heryek dibêjî: Dîvêm, ku sîrt bîm,
Cenga sîyem bê dîvêm, ku xurt bîm.*

*Bese ey hovê nezan, koledar!
Bîla destûra cihan nebi dar!*

*Em tev bîrane, ne hîrç û ne hov,
Bî zanîn û bîr em bûne mîrhov.*

*Bir kez olduk dünyayı yöneten,
Artık buna bir şey diyemem.*

*Su ve toprağı işleten insan,
Altın ve parayı değerlendirdi her an.*

*Bilgi ve tarihi o donattı,
Gökyüzüne çivileri de çaktı.*

*Elektiriğı icat etti, karanlığı yaktı,
Bu dünyayı baştan başa donattı.*

*Cevheri işleterek ayırdı birbirinden,
Ölmek istiyor yaptığı tehlikeden!..*

*Ölüm aletlerini oldukça fazla yaptı,
Savaş olursa kendi canını kendisi yaktı.*

*Her biri derki: Sırtta ben olmalıyım,
Üçüncü dünya savaşını ben kazanmalıyım.*

*Yeter, ey kendini bilmez insan!
Sen ki dünyayı kendine daraltan!*

*Vahşi değiliz, hepimiz kardeşiz,
Bilgi ve yaratmayla insan olmuşuz.*

*Em bîbîn moriv-tev dost û heval,
Eger em bîmrîn, çî hêjaye mal.*

*Eriş bîkîn xo, gurzan lî ser xîn,
Çî têde mabî, bî zor wî derxîn.*

*Mîrov bî carek bîbîn dewlemend,
Çîne ev sinor? Çîne ev merben?*

*Hemî bîbîn yek, tev dest bîdîn hev,
Dûrî şer herî em, bî dîl û bî dev.*

*Cîhan xweş bîkîn, bîkîn wek bîhişt,
Bîbîn malên me, bî hevre her tîşt.*

*Bîla şer nebîn; ne şevreş, ne zor,
Cîhanê bîgrîn, çî jêr û çî jor.*

*Gerdan-azad bîn, hemî jin û mêr,
Ger lî gund bîjin, yan jî lî bajêr.*

*Lî ser Merixê em bîkîn şadi,
Çîqas xoşe ev gerdan-azadi.*

*Ew lêvên şêrî dîvêm bîmijim,
Tîna dîlê xwe bî wan bîkujim.*

*Kardeş ve dost olarak yaşamalıyız,
Ölürsek hiç bir şeyi değerlendiremeyiz.*

*Savaşmayı bırakın, yaşamaya bakın!
Kötüyü kaldırım, yerine iyiyi ekin.*

*Bir kez tüm insanlar zengin olsalar,
Nedir bu sömürü, nedir bu sınırlar?*

*Tümünüz birleşin, elele verin!
Gönülden birleşin, savaştan uzaklaşın.*

*Dünyayı cennet yapın, onu güzelleştirin,
Tüm evlerde her şey olsun herkesin!*

*Ne zorbalık, ne karanlık, savaşlar olmasın,
Fark gözetmeksizin tüm dünyayı güzel donatın.*

*Eğer köyde, eğer şehirde her kim olursa olsun,
hem kadın, hem erkek ezilenler özgürlüğe kavuşsun!*

*Merihin üstünde buluşup eğlenelim,
Özgürlüğün ne kadar güzel olduğunu görelim.*

*O tatlı dudakları doya doya öpmeliyim,
Gönlümdeki ateşi onlarla söndürmeliyim.*

*Rojek wê bımın, herın bıbın ax,
Jı ber vê rojê, hey wax û hey wax!*

*Cıhan şêrine, pır xweşe ev jin,
Divên jin û vin, em divên evin.*

*Lê karım çıbkım? Kar bûye karwan,
Wi ev xweşi tev ji kêre berdan.*

*Karwan lı pey hev, em dıçın yek-ser,
Çıqas dijware, çûna bê vejer!*

*Ta ko jındarım, divêm dılşadi,
Divêm serbesti, Gerdan-azadi.*

*Bijim bı dılşadi û evin,
Mırov bı carek nebın cıger-xwin.*

Diwana 7'a Hêvi, 1983

*Bir gün olur, ölür toprak olurlar,
Gecinden gelsin, eyvah, eyvahlar olsun.*

*Dünya güzeldir, çok güzeldir bu yaşam,
Derler yaşam ve arzu, biz deriz sevgi!..*

*Ne yapabilirim, iş bir kez olmuş kervan,
O, güzelim ne varsa gözden çıkarın.*

*Arka arkaya dizilmiş kervan, tek, tek
Ne kadar güçtür dönüşü olmayan yola gitmek!*

*Sağ olduğum sürece ümitli olurum,
Ancak uğraş ile boyunduruktan kurtulurum*

*Sevinç ve sevgiyle yaşamalıyım,
İnsanlar bir kez olmaya Ciğerhun!..*

Yedinci Divan, Hêvi "Ümit" 1983

JI XEW RABIN

*Geli Kurdan ji xew rabin,
Bes wer di bin destande bin!
Ji bo ku em serbest bijin,
Ji cengêra amade bin!*

*Dûri, beg û axan herin,
Ma wî li wan qet nanerîn?
Hetta bî kengi wer nezan,
Bî pey beg û axande bin?*

*Hetta niha em rast diçûn,
Îdi werin em çep herin!
Destên xwe bidne çepgirin,
Lê pîr li xwe muqate bin!*

UYKUDAN UYANIN

*Ey Kürtler, uyanın uykudan, uyanınız!
Hep el altında öyle köle mi kalacaksınız?
Özgür yaşamamız için
Savaşına hazır olun!*

*Bey ve ağalardan uzak durun,
Onlara hiç mi bakmıyorsunuz?
Ne zamana değin öyle bilgisiz,
Ağa ve beylerin peşi sıra gideceksiniz!*

*Şimdiye değin hep sağdan gittik,
Bir kez de gelin soldan gidelim!..
Ellerinizi solculara verin,
Verin ama çok da dikkat edin...*

Xortên delal û xoîdevan,
Çetan girêdın - partizan,
Da şer bikın em wek beran,
Herdem dı nêv çiyande bın.

Tevger bikın bı can û mal,
Bı hevre tev dost û heval,
Pêşde herın em, mah û sal,
Lê wek bıran; dılsêde bın.

Dest bıdne Turkên pêşketi,
Çı serxeti, çı bın xeti,
Guh medne ên ji rêketi,
Divêt, ku wın pır zane bın.

Bı hevre em tev dost û yar,
Êriş bikın sênca neyar,
Zana û gernas û şiyar,
Lê tım divêt, ko em hebin.

Şiyar nebin, nabın mirov,
Tım dê bimênın, hırç û hov,
Tovê xwe bavêjm bı tov,
Lı dijminan ewle mebin.

Değerli gençler, öğrenciler!

Paritazan savaşına çeteler kurun.

*Savaşalım koçlar gibi her yan dolsun,
Dağlar her zaman bizim yerimiz olsun!*

*Can ve malınızdan korkmadan eylem yapın,
Arkadaş ve yoldaş olarak candan savaşın.*

*Ay ve yıl demeden her zaman ilerliyelim,
Birbirinize kardeş gibi candan davranın.*

İlerici Türklerle elele verin,

Birlikte savaşın, sınır tanımaksızın.

*Kulak asmayın yoldan çıkanlara,
Bilginizle ders verin onlara.*

Hep birlikte omuz omuza kardeşçesine

Saldıralım korkmadan düşman siperine.

Bilgili, bilinçli yiğit olarak

Her zaman var olmalıyız savaşarak.

Bilinçlenmeden insan kurtulmaz,

Düşmana karşı ise hiç durmaz.

Hiç korkmadan tohumunuzu atın,

Düşmana asla güvenmeyin sakın!

Zû werne bajarên mezin,
Zû bidne xwendin; mêr û jin,
Zana bibin em hin bi hin,
Bo çî dî nav gundande bin?

Wîn dar medin: Şêx û mela,
Axa lî millet bûn bela,
Yani lî Kurd bûye xela,
Ta kengi em aware bin?

Tim bo neyaran karkerin,
Bîdestê dijmin rencberin,
Bê dewletin, bê serwerin,
Carek bi xwe em şa nebin?

Herdem dî xewde, bê xebat,
Bê yekî û bê kêferat,
Em dê çîlo bigrin welat,
Ko em jî xew qet ranebin.

Bigrin bi dest, top û tiving,
Lî ser çîyan halan û deng,
Êriş bikin em herne ceng,
Bî tip û kom û nijde bin.

Em kurd û Turk dest bidne hev,
Em şer bikin bi roj û şev,

Büyük şehirlere çabuk gelin,
Erkek ve kadınları okula gönderin.

Bilinçlenelim gurup, gurup
Neden köylerde boş oturup,

Siz güvenmeyin sizi soyanlara,
Şeyh, molla ve ağa gibi olanlara.
Kürtlere olmuş yokluk, kıtlık,
Ne kadar sürecektir bu yoksulluk?

Her zaman zenginlere çalıştılar,
Köle gibi düşmanın çiftçisi oldular.
Hem devletsiz, hem başkansız,
Kendi kendimize sevinemiyecek miyiz?

Her zaman uykuda kalıp, çalışmadan,
Kurtuluş yok, birlik, beraberlik olmadan.
Böyle çalışma ile memleket özgür olur mu?
Uyanıp, silkinmeden hiç kurtulur mu.

Alın elinize top ve tüfekleri,
Dağlarda yüseltin özgürlük türküleri.
Hücum edin, biz gidelim savaşa,
Akın edin bölük, bölük korkmadan.

Kürt, Türk demeden hep beraber
Gece, gündüz çalışalım, olalım seferber!..

*Dijmın bı paşde tim birev,
Seri li wan vala nebın.*

*Da zanıbın em milletın,
Sezayê tip û dewletın,
em ji seza û babetın,
Ne şerme wek begzade bın!*

*Aşê me tim bê çerx û ger,
Îro ciger xwin bû ji ber,
Nalin û hawar û nalin û keser,
Ta kengi wer em bende bın?*

Diwana 7'a, Hêvi, 1983

*Düşman kaçsın hep gerisin geri,
Başlarını ayıktırmayın gelmesin ileri.*

*Ta bilsinler ki biz de milletiz,
Devlet olmaya da layıkız biz.*

*Biz de varız uluslar topluluğunda
Beyzadeler gibi bu ayrıcalık neden?*

*Bizim çarksız ve dönmeyen değirmenimize
Ciğerleri dağlanan düştü yine önünüze.*

*Bağırıtı ve çağırıtıyla, inilti ve sızılıyla
Ne zamana kadar köle olacağız hep böyle?*

Yedinci Divan, Hêvi "Ümlt" 1983-

EZ MIROVIM

*Markısime dıxwazım,
Lı her deri dibazım,
Kûbime-serfırazım,
Beri her tışti Kurdım.*

*Sofıyatım birewer,
Emrikime divêm şer,
Asyewime bı tevger,
Beri her tışti Kurdım.*

*Lı Efriqya dıkım şer,
Lı Ewrûpa dıkım ger,
Ez mirovım lı her der,
Beri her tışti Kurdım.*

*Viyetnama gernasım,
Hındime bê kırasım,
Ez bırçime, pê-xwasım,
Beri her tışti Kurdım.*

*Gernasım, mıl jı pola,
Nema dibım, ez kola,*

BEN İNSANIM

*Her yerde koşuyorum,
Marksizmi istiyorum.
Çalışır, başarırım,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Sovyetim, iyilikten yana,
Amerikayım, derim savaş!
Hareketli Asya'yım,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Afrika'da savaşırım
Avrupa'da dolaşırım.
İnsanım ben her yerde,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Vietnam'da kahramanım,
Hintliyim, çırıl çıplak!
Aç ve yalın ayakliyim,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Çelik omuzlu kahramanım,
Köleliğe amansız düşmanım.*

*Dıçım şerê Engola,
Beri her tışti Kurdım.*

*Dijminê koledarım,
Ne razama, şıyarım,
Bı dijmin ez dıkarım,
Beri her tışti Kurdım.*

*Ez dijminê kevnarım,
Jê hatime, dijwarım,
Ez mirovım, ne harım,
Beri her tışti Kurdım.*

*Ez karkerım dest qerêj
Dêwê reşım, çım dirêj,
Serê dijmin dıkım gêj,
Beri her tışti Kurdım.*

*Ez cotarım dıçım cot,
Bı dest mın tım dar û rot,
Pi çiri û seri qot,
Beri her tışti Kurdım.*

*Heçi axa, heçi şêx,
Bigre darê xwe, tım lêx,
Serê dijmin bıpellêx,
Beri her tışti Kurdım.*

Angola'da savaşıyorum.

Her şeyden önce Kürdüm.

*Sömürgecilerin düşmanıyım,
Onlara karşı uyanık, bilinçliyim,
Düşmanı mutlaka yenmeliyim,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Ben gericiliğin düşmanıyım,
Kendime güvenir, bilinçliyim,
Saldırgan değil, iyi niyetliyim.
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Ben eli nasırlı işçiyim,
Hem haklı, hem güçlüyüm,
Beni soyanların düşmanıyım,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Ben çiftçiyim, çifte giderim,
Elimde her zaman ağaç ve sırık,
Başı açık ve elbisesi yırtık,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Ağa ve şeyhler nedir ki
Al sopanı öyle bir vur ki,
Ez başını seni soyanları,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Qada mine, bê cime,
Dexla mine, birçime,
Ez sofime, heccime,
Beri her tışti Kurdım.*

*Petrol dıçi destê kê,
Çı hiltênım, dıdım gê,
Kara mın çû dı ber bê,
Beri her tışti Kurdım.*

*Hetta ku em nebın yek,
Dest navêjin dar û çek,
Emê bîjin wek parsek,
Beri her tışti Kurdım.*

*Divêt, ko em şıyar bın,
Jı cengêre lı kar bın,
Tım dijminê neyar bın,
Beri her tışti Kurdım.*

*Navên kevnepereşti,
Ez dixwazım serbesti,
Ma ki die bındesti?
Beri her tışti Kurdım.*

*Divêm bıgrım ez welat,
Ez dızanım, ko felat,*

Emek benim, fakat yerim, yurdum yok,
Tahıl benim, aç olan da yine benim,
Ben imanlıyım, ayrıca hac etmişim,
Her şeyden önce Kürdüm.

Petrolüm nereye gider, kim alır?
Ne kaldırsam el götürür, el sömürür,
Emeğimi rüzgar önüne katar götürür,
Her şeyden önce Kürdüm.

Biz bir araya gelip birleşmezsek,
Elimizi silahımıza atmazsak,
Dilenciler gibi yaşar dururuz,
Her şeyden önce Kürdüm.

Bilinçlenip kendimize gelmeliyiz,
Savaşında yerimizi almalıyız,
Biz düşmanın düşmanıyız,
Her şeyden önce Kürdüm.

Bir yana bırak gericiliği,
Ben isterim özgürlüğü
Kim ister köleliği?
Her şeyden önce Kürdüm.

Memleketi almalıyım,
Kurtuluşu bilmeliyim,

*Dostaniye Sofiyat,
Beri her tışti Kurdım.*

*Ev destûra kevnare,
Tev qerêj û gemare,
Wê em hıştın ji pare,
Beri her tışti Kurdım.*

*Hetta karker û cotkar,
Birewer û xwendekar,
Hemi nebın em şıyar,
Beri her tışti Kurdım.*

*Em nıkarın herın pêş,
Kes nadi me dora êş,
Wê me bixun gur û mêş,
Beri her tışti Kurdım.*

*Qata jor û qata jêr,
Dest qelêr û xwedi zêr,
Zikê bırçi, zikê têr,
Beri her tışti Kurdım.*

*Îro bûye dubendi,
"Beg û axa" û "gundi"
Em nabın yek bı rındi,
Beri her tışti Kurdım.*

*Sovyetler'in dostuyum,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Bu eski köhne düzen,
Her yana pisliği dökülen,
Odur bizi geride bırakan,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*İşçi ve köylüler,
Aydımlar, öğrenciler
Hepisi birden uyansalar,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Böyle ilerleyemeyiz,
Sırayı değirmende alamayız,
Bizi kurt ve sinekler kapar,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Sömüren ve sömürülenler,
Eli kirli, parası çok olanlar,
Aç karın, karınları tok olanlar,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Bugün oldu ikilik,
"Bey ve ağalar" ve "köylüler"
Bu şartlarla birleşemeyiz,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Gerek bîbîn: Partizan,
Benda reben-pîr xîzan,
Em rê nedîm van dîzan,
Beri her tîştî Kurdîm.*

*Ka lî kûye berê me?
Ki bûne rêberê me?
Ka çî hate serê me?
Beri her tîştî Kurdîm.*

*Bixîm destên xwe hevсар,
Xwedi dewlet, xwedi dar,
Yefşê nedîm koledar,
Beri her tîştî Kurdîm.*

*Lê ez Kurdîm Markîsî,
Kara xwe nadîm kesi,
Naxum nanê bî tîsî,
Beri her tîştî Kurdîm.*

*Ez Kurdeki dilbîrin,
Lî nav dinan bûme din,
Hetta cîger me kîr xwîn,
Beri her tîştî Kurdîm.*

Diwana 7'a, Hêvi, 1983

*Mutlaka partizan olmalılar,
Birleşmeli aç ve perişanlar,
Hırsızlara yol vermeyiz,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Hani nereyedir yönümüz?
Kimler oldu yol gösterenimiz?
Ne geldi böyle başımıza?
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Dizginleri elinize geçirin,
Devlet ve düzenizi kurun,
Sömürgecileri devirin,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Ben Kürdüm, Marksistim,
Emeğimi kimseye vermem,
Katıksız ekmeği yiyemem,
Her şeyden önce Kürdüm.*

*Ben yüreği yaralı bir Kürdüm,
Deliler içinde deli oldum.
Taki ciğerimiz dağıldı,
Her şeyden önce Kürdüm.*

Yedinci Divan, Hêvi "Ümit" 1983

EM AZADIXWAZIN

*Top û lekên Kurd ketin zımaran,
Lı hawir bûmba, tım gulebaran,
Êriş dıbın ser komên neyaran,*

De rabe

Ser xwe,

Kurê mı

Rabe!

*Şev ta sipidê me nine qet xew,
Cihan lı ber mın tev bûye rew-rew,
Ribat nexweni, çı bêji mêkew?*

De rabe

Ser xwe,

Kurê mı

Rabe!

*Bavê te çû şer, şêre lı meydan,
Êriş dıbın ser İnan û Turan,
Destên xwe dan hev Mukri û Loran,*

De rabe

ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇILARIYIZ

*Kürt birlikleri toplarla girdiler siperlere,
Bomba ve havanlarla ateş ettiler ileriye,
Saldırıyor, korkmadan düşman birliklerine,*

*Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Akşamdan sabaha kadar uykusuz,
Dünya sanki önümden kaçıyor,
Erkek keklilik ötmezse, ne yapsın dişi keklilik!..*

*Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Savaşa giden baban aslan gibi kahraman,
İran ve Turan'a akın var akın,
Mukri ve Loranlılar birleştiler, bakın, (*)*

Haydi kalk,

*Ser xwe,
Kurê mi
Rabe!*

*Eger mezim bû divêm bixwêni,
Rewşa cihanê tu xweş bibêni,
Jî nû tu kari dijmin derêni,
De rabe*

*Ser xwe,
Kurê mi
Rabe!*

*Keç û kurên Kurd hemî şiyar bin,
Jî bo serbesti hemî lî kar bin,
Jî hevre dost bin, dijê neyar bin,
De rabe*

*Ser xwe,
Kurê mi
Rabe!*

*Dijwêre dijmin: Tûran û Firse,
Gernas û mêr be, jî wan metirse,
Sibê şiyar bû lî min mepirse,
De rabe*

*Ser xwe,
Kurê mi
Rabe!*

*Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Eğer büyürsen mutlaka oku,
Oku ki dünyayı iyi tanıyasın,
Yurdundan düşmanı çıkarasın,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Kız ve erkek Kürt gençleri uyanın,
Özgürlük için hiç durmayım, çalışım,
Birbirinize dost, düşmana karşı durun,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Düşmanlar güçlü olan İran ve Turan,
Korkma onlardan, davran yiğitçe, kahraman,
Gün ağarırsa beni sorma, çevikçe davran,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Jı bo ku xweşbın dem û gavên we,
Ezê sıpidê bighê m bavê we,
Bıla zıwabın herdû çavên we,*

De rabe

Ser xwe,

Kurê mı

Rabe!

*Milên xwe bıdne milên berana,
Dı şerde em tev xuşk û birane,
Êriş bıkm em, lê şer girane,*

De rabe

Ser xwe,

Kurê mı

Rabe!

*Bızane xwendın jı bo me derman,
Da ko bızanın qanûn û ferman,
Derxın jı bo me van tırs û şerman,*

De rabe

Ser xwe,

Kurê mı

Rabe!

*Destên xwe bıdne destên çepên Rom,
Bıbın partizan, bı leşker û kom,*

*İyi ve güzel günler yaşayalım diye
Her iki gözünüzdeki yaşlar dinsin diye,
Ben de en kısa zamanda ulaşacağım babanıza!..*

*Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Koçlar gibi verin sırt sırta,
Bacı ve kardeşiz hep savaşta,
Savaş ağır, lakin hücum edin,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Okumak bizim için tek derman,
Bilelim nedir kanun ve ferman,
Atalım korku ve ayıbı, uyanalım,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Elinizi uzatın Türkiye devrimcilerine,
Olun partizan, yaslanın birbirine,*

*Carek metîrsin ji hok û fantom,
De rabe
Ser xwe,
Kurê mî
Rabe!*

*Dibi bavê te dî şerde bîmri,
Zinhar, kurê min nebi tî bigri!
Em têne kuştin ji bo tu nemri,
De rabe
Ser xwe,
Kurê mî
Rabe!*

*Dijmîn naçî der bî lav û gazê,
Xwinê nerêjin, naghên daxwazê,
Sibê dîçim şer, îşev tu razê,
De rabe
Ser xwe,
Kurê mî
Rabe!*

*Şêx û melan em tev kirne derwêş,
Ev bû dused sal em bûne berbêş,
Ba bêne kuştin, nemêni ev êş,
De rabe
Ser xwe,*

*Bomba atan fantomdan hiç korkmayın
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Mümkün olaki baban savaşta öle,
Sakın yavrum, olmaya ki ağlayasın,
Biz öleceğiz ki sen yaşayasın,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Boş sözlerle düşman yurdundan çıkmaz,
Kan dökülmeden amaca hiç ulaşılmaz,
Sen bu gece rahat uyu, yarın savaşa giderim,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!*

*Şeyh ve mollalar bizi yaptılar derviş,
İkiyüz yıl olduki gidiş bu gidiş,
Bu sancının kalkması için, ölen ölün,
Haydi kalk,
Kalk üstüne*

*Kurê mi
Rabe!*

*Şin tê bî xwinê dara serbesti,
Îdi naxwazî dîlî, bîndestî,
Ne olperestî, ne êlperestî,*

De rabe

Ser xwe,

Kurê mi

Rabe!

*Mîrovperestîm rengê Cîgerxwinî,
Serbest bîjîn tev, ne wêk Mem û Zîn,
Jîna serbestî, dîvê me ev jîn,*

De rabe

Ser xwe,

Kurê mi

Rabe!

Diwana 7'a, Hêvî, 1983

Yavrum
Kalk!

Özgürlük ağacı kanla yeşerir,
Bitsin artık ezilme ve kölelik,
Kalksın gayrı aşiretçilik, dindarlık,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!

Ciğerhun'un insanseverim,
Memo ve Zin gibi değil, özgür yaşayın, (1)
Korkmayın özgür yaşam er-geç bizim için,
Haydi kalk,
Kalk üstüne
Yavrum
Kalk!

Yedinci Divan, Hêvi "Ümit" 1983-

(1) Mukri ve Loranlılar: Güney Kürdistan'da aralarında kırgınlık olup barışan ve düşmana karşı savaşan iki büyük aşiretin adı.

(2) Memo ve Zin: "Memê Alan" destanının kadın ve erkek kahramanlarının adı. Bu büyük Kürt destanı ünlü Ozan Ahmedê Hani (Xani) tarafından manzum olarak "Mem û Zin" adıyla 1695 yılında kitap halinde yeniden kaleme almıştır.

EZ DANIM SER REÇA KESİ

Rêça meye rast û durist,
Ez nadım şer rêça kesi,
 Ez dijminê kevnepereşt,
 Rêça meye xweş Markîsi.
Lê Markîsi çand perçene,
Yek raste yên mayin derew,
 Ji wi yeki pîr hezdikim,
 Çıbkım bı nanê garîsi?
Sih perçene yek raste bes,
Her yek dibêji rast ezım,
 Dijware rasti nasbikim,
 Çawa yeki derxın ji si?
Divên welat bıgrım bı zor,
Sinor bıkim lê wek kilor,
 Kevnepereşti rakım ez,
 Wi rengê pis û çılmîsi.
Zordestiyê zû qut bıkim,
Penç û rehên wê qut bıkim,
 Destûreke hevpar û xweş,
 Deynım ji nulletre tîsi.
Dest bıdne hevparên cihan,
Zêde bıkim em xwendevan,

KİMSENİN YOLUNDAN GİTMEM

Yolumuz dürüstlük ve mertlik yolu,
Başka kimsenin yolundan gitmem.
Gericiliğin can düşmanıyım,
Yolumuz en güzel yol Marksizm.
Marksizm bir kaç yol değil, tek yoldur,
Diğerlerinin tümü yalan, palavra boştur.
Doğru olanını çok da severim,
Darı ekmekle ne yapabilirim?
Otuz parçadan sadece biri doğru
Herkes derki benim yolum doğru.
Doğruyu tanımak çok zor,
Otuzdan birini seçmek zor.
Zorla da olsa yurdumu almalıyım,
Sınırlarımı yerli yerine koymalıyım.
Gericiliği ortadan kaldırmalı,
Solgun ve pis rengini temizlemeli.
Zulmü çabuk yıkın,
Tüm onun yollarını kesin.
Güzel ve eşit bir düzen,
Kurun ne ezilen, ne de ezen.
El verin eşitlik isteyenlere,
Arttıralım okuyanları, çikalım yükseklerle.

*Bîghêne rêza milletan,
Lê hez bîkî jî herkesî.*

*Wekhev bîbîm tev êl û ol,
Tev şîm bîbîm ev deşt û çol,
Em tev bîbîm dost û heval,
Kurd û Ereb, Turk û Farîsî.*

*Mîrov bîcarek bîn bîra,
Em rê nedîm hîrç û gura,
Dî nav mede şerxwaz nebîn,
Navên lî ser xwe serwesî.*

*Abor bî lot pêşve herî,
Serbest bîjîm jîm wek perî,
Cihan bîbît rengê bîhîşt,
Beşdar bîbîm wek tav û sî.*

*Hiç kes nemêni dîlbîrîn,
Peyda nebîm gîryan û şîm,
Rêça Cîger-xwîn daye ser,
Bawer dîkîm ew Markîsî.*

Diwana 7'a, Hêvî, 1983

Ulaşalım diğer ulusların seviyesine,
Sevelim herkesi eşit, kardeşçesine.
Aşiret ve din farkı ortadan kalksın,
Tüm ova ve bayırlar ekilip, yeşersin.
Tümden dost ve arkadaş olmalı,
Kürt, Arap, Türk ve İranlı.
İnsanlar bir kez de kardeş olsunlar,
Yol vermeyelim ayı ve kurtlara.
Aramızda savaş çıkırtkanları olmasalar,
Tüm pisliği üzerlerinden kaldırsalar.
Ekonomi hızla gelişerek ilerlesin,
Kadınlar özgür periler gibi yaşasın.
Dünya cennet gibi güzelleşsin,
Siz de gölge ve ışık gibi katılın.
Hiç kimse yüreği yaralı kalmasın,
Ağlayan ve yas tutanlar bitsin.
Ciğerhun'un yolu yoldur bize,
İnanıyorum ki o Marksistti.

Yedinci Divan, Hêvi "Ümit" 1983

EM ŞER NAXWAZIN

*Em şer naxwazın, dijware ev şer
Şer, xwin rijandın, axin û keser
Lê em çî bêjın, dijmin bê miji
Zar û zêcên me yekser dikuji.*

*Bı xwina keç û mindal û hejar
Gundiyên reben, karker û cotkar
Destê xwe sor kîr imamê Xumeyn
Ma Kurd kuştiye imamê Huseyn?*

*Zehhakê xwinxwer, dijminê millet,
Bı xwin rijandın saz nabi dewlet.
Xwina mindalan bîdın Xumêni,
Dı gel esrarê bere bişkêni.*

*Ka ew ola te, xwinxvarê bê din?
Kurdistan sorkır, va te ji bı xwin
Ola te eve, imamê nezan,
Nepain zani şervan û xezan.*

BİZ SAVAŞ İSTEMİYORUZ

*Biz savaş istemiyoruz, savaş çetindir,
Savaş, kan dökme, feryat ve hüsrandır.
Fakat biz ne diyelim, düşman kaçasız
Çoluk-çocuk demeksizin öldürür bizi.*

*Kızların, çocukların, sefillerin kanıyla
İşçi, çiftçi ve fakir köylülerin canıyla.
Ellerini kırmızıya boyadı imam Humeyni.
Sanki Kürt mü öldürdü İmam Hüseyin?*

*Kan içen Zehhak milletin düşmanı
Kan dökmekle devlet kurulmaz.
Çocukların kanını verin Humeyni'ye
Ki esrar ile birlikte işsin diye!..*

*Nerde kaldı o senin dinin, ey kan içen dinsiz!
Kürdistan'ı kan deryasına çevirdin!..
Napalm, savaş ve yoksulluktur adın,
Ey bilgisiz İmam, bu mudur senin dinin?*

*Bı zor dixwazi xwe biki imam!
Bı xwin te sor kır, kolan û şeqam,
Ne têne em Kurd, lê hemi İran
Tev têne kuştın, ka din û iman?*

*Roja te ji tê, wek şahê rûreş
Bı kêr te nayên ev dız û keleş.
Dixwazi bı zor bibi şehinşah!
Deyni serê xwe tu taç û kulah!*

*Kulahê xwinin deyne serê xwe
Berae nav welat vi leşkerê xwe
Bıdın ber gulan zarok û reben
Kıncê jinên Kurd ji bo te kefen!*

*Tu xweş bizane, oldarê nezan,
Nikari bigri bı zor Kurdistan.
Ne tenê Kurdın, İrani hemi,
Şerê te dikın, wê bıkın tını.*

*Tucar impêryal nabın dostê te
Tenê dixwazın bixun postê te.
Leşkerê pır hov bıqêne Taran,
Dijin û namrın, Kurd û Kurdistan.*

Zorla kendini imam yapmak istersin,
Sokakları kan ile kırmızıya boyadın!
Yalnız biz Kürtler değil, tüm İran
İnsanlar hep öldürülür, nerde din-iman?

Kara yüzlü şah gibi senin de günün gelir,
Hırsızlık, korsanlık sana kafi gelmez.
Şahlar şahı olmak istersin,
Başına tac ve külahı zorla koyarsın!

Kanlı külahı başına tak!
Askerini yurdumuza bırak!
Çocuk ve fakirleri kurşuna dizesin,
Kürt kadınkarının giysileri senin kefenin!..

Sen iyi bil, ey cahil dindar,
Kürdistanı zorla alamazsın!
Yalnız Kürtleri değil, tüm İranlıları
Karşına alarak kurtaramazsın onları...

Emperyalistler hiç bir zaman sana dost olmaz,
Onlar yalnız senin postunu yemek istiyor!
Vahşi, saldırgan askerini geri çek Tahran'a,
Hiç bir şey yapmazsın Kürt ve Kürdistan'a!

*Şê-i û sinni, herdû mûsilman,
Hevdi dîkujm, seydayê dîzan!
Biji Îrana xweşi, serbesti!
Bimri zordesti, kevneperesti!*

*Netewên Îran bijin weki hev,
Bî bir û bawer, bê kuştin û rev
Cihan seranser bibi wek bîhişt
Hingi naxwazim, ne gule, ne xîşt.*

*Em tev zanene, çibkîm bî imam?
Eger imami, here Mısır û Şam.
Bimrîm şovîni, bişki impêryal!
Mırov bî carek hev par û heval.*

*Divên serbesti, divên azadi,
Ma ki naxwazi bijî dîlşadi.
Wek te nemênin bê derf û bê din,
Wek min nemêni kesek cigerxwin.*

Diwana 8'an, Aşti, 1985

*Şii ve sunni her ikisi de müslüman,
Birbirlerini öldürürler anlamadan!
Yaşasın mutlu ve özgür İran!
Kahrolsun zorbalık ve gericilik!*

*İran halkları yaşasın özgürce, eşitce
Birbirini öldürmeden bir arada kardeşce.
Tüm dünya cennet gibi olsun,
Kim ister kurşun ve süngüyü?*

*Biz tümünden bilinçliyiz, ihtiyacımız yok imama.
Eğer imam isen yerin yok bizim aramızda.
Şövenistlere ölüm, kahrolsun emperyalistler!
Yaşasın insanların dostluğu ve birliği!*

*Yaşasın serbestlik, yaşasın özgürlük!
Kim neşe içinde mutlu yaşamayı istemezki?
Senin gibi dinsiz hiç kimse kalmasın,
Benim gibi hiç kimse yüreği yaralı olmasın.*

Sekizinci Divan, Aşiti "Barış" 1985

JI KOMÎTA AŞITIXWAZÊN SWÊDERE

Silav lî ser we
Ey mirovperwer
 Zihhare, zınhar!
 Disa nebi şer.
Şer pîr dijware,
Kuştin û şewat
 Weke gernasan
 Bikim kêferat.
Ez şer naxwazim,
Dijware ev şer,
 Dîdi ber xwe ev
 Hemi hîşk û ter.
Lî vê stêrê
Agır dîrêji
 Zar û zêçên me
 Tevan dîkuji!
Biji aşiti,
Biji azadi!
 Biji serbesti,
 Biji dîlşadi!

İSVEÇ BARIŞ KOMİTESİNE

Sizlere selam olsun
Ey insanseverler!
Sakın ha sakın!
Bir daha savaş olmasın.

Savaş çok kötü,
Ölüm ve yıkım.
Kahramanlar gibi
Yaşayın, bağışlayın.
Ben istemiyorum savaş,
Çok çetindir o uğraş.
Her şeyi önüne katar,
Kuru ve yaş ayırmadan!
Bu yıldızdan ateş yağar,
Her şeyi alıp yıkar.
Çoluk, çocuk demeden
Tümden öldürür...
Yaşasın barış!
Yaşasın özgürlük!
Yaşasın serbestlik!

Ez naxwazım şer
Disa bê cihan,
 Xwin bê rijandım,
 Bêtır bi zıyan...
Aşiti dıxwazım,
Vê aşitiya xweş.
 Aşitiya têde
 Hemi kes rûgeş.
Gul têde şin bîn,
Çiçek bı ken bın.
 Serbest û azad
 Bê qeyd û ben bın.
Cihan xoş bibi
Gulşen û bostan,
 Biji azadi,
 Biji Kurdistan!
Bımri zordesti,
Bımırın koledar!
 Kesek nemêni
 Ber diwar, hejar.
Ev stêra me
Bibi tev bîhişt,
 Çûk û civik xweş
 Bikın qışte-qışt.
Lê kesek nemêni
Bırçi û tazi.
 Neyên guhên me

Yaşasın insanca yaşam!
Ben istemiyorum savaş,
Yine dünyaya gelse savaş,
Kan dökülse,
Zarar saçılrsa!...
Barış istiyorum.
Güzel olan barışı.
Barış olunca
Herkes memnun.
İçinde güller yeşersin,
Çiçeklerin yüzü gülsün.
Serbest ve özgür,
Bağımsız ve prangasız.
Dünya güzel olsun
Bağ ve bahçelerle.
Yaşasın özgürlük,
Yaşasın Kürdistan!
Kahrolsun zorbalar!
Kahrolsun sömürgeciler!
Hiç kimse kalmasın
Duvar dibinde sahipsiz.
Bu gezegenimiz
Tümden cennet olsun,
Serçeler, kuşlar ötsün,
İçinde civil-civil cıvıdasın.
Hiç kimse kalmasın
Aç ve çıplak,

Qêrin û gazi.

Dengê napalm

Neyê guhê min.

Ez wer nemênim

Bindestê dijmin.

Bindestê dijmin,

Nikarım razım,

Ez şer naxqwazım,

Azadixwazım!

Stockholm, 18. 11. 1979

Diwana 8'an, Aşti, 1985

Kulaklarımıza gelmesin

Inilti ve sızıltılar.

Napalm bombalarının sesi

Kulaklarımda duyulmasın!..

Düşmanın boyunduruğunda

Hiç kimse kalmasın tutsak!

Düşmanın boyunduruğunda

Asla uyuyamam dünyada

Ben savaş istemiyorum,

Ben özgürlük diyorum!

Stockholm, 18.11.1979

Sekizinci Divan, Aşiti "Barış" 1985-

EM AZADIXWAZIN

Kurdin serbilindin

Naxwazin bindesti

Em azadixwazin

Doza me serbesti.

Îdi em hestan

Nine rawestan

Xeçer bı destan

Divên Kurdistan.

Gelek xoş û rındi

Pak û serbilindi

Tev bajar û gundi

Pak û dewlemendi.

Dijmun pi da ser

Divên derxin der

Bı kom û leşker

Bıgrın kurdistan.

Kurd şêre, lê dijmun

Zencir li mil pêçan

Gernas û mêrxase

Lê teng bûye meydan.

Zenciran bişkin

Derkevin meydan

Bıgrın em tola

Kurd û Kurdistan.

Diwana 8'an, Aşiti, 1985

BİZ ÖZGÜRLÜKÇÜYÜZ

*Başı dik olan Kürtler
Artık kölelik istemezler.*

*Biz özgürlükçüyüz,
Özgürlük bizim davamız.*

*Biz gayrı uyandık,
Durmak yok artık.*

*Elde hançer bağırlılar,
Yaşasın Kürdistan, diye!*

*Çok hoş ve güzel,
Temiz ve başı dik!*

*Köy ve şehirlerle dolu olan
Zengin, varlıklı Kürdistan...*

*Düşmanlar seni ele geçirdi,
Onlardan seni temizlemeli,*

*Düzenli birlik ve askerler kurmalı,
Kürdistan'ı başta başa geri almalı.*

*Kürt aslandır; ya düşman,
Zincirleri omuzlara atan*

*Yiğitlik ve kahramanlıkları tükendi,
Artık meydanlar onlara daraldı!*

Zincirleri kırın!

Meydanlara çıkın!

*Kürtler ve Kürdistan kurtulsun,
Onlar da gayrı öçleri alınsın!*

Sekizinci Divan, Aşiti "Barış" 1985-

HERIN ŞER

Divê em tev bîbîn yek

Weke şêran herin şer

Bîlîlênin çavbelek

Dijmîn bişkê bîdîn ser

Xemlandî bîn em bî çek

Pêşve herin lî her der

Weke şêr û wek pîlîng

Xortno rabîn herin ceng!

Roja cengê vaye têt

Em tev jêre lî karîm

Dijmîn derxî jî welêt

Ger em bîmrî lî karîm

Lê bîbarîm ar û pêt

Dem nêzîke dîkarîm

Weke şêr û wek pîlîng

Xortno rabîn herin ceng!

Leşker bîkî sed hezar

Divê nebi rawestan

Welat bîgrîm tevli dar

Ala me bête hîldan

Bîmrî, bîşki koledar!

Bijî Kurd û Kurdistan

Weke şêr û wek pîlîng

Xortno rabîn herin ceng!

Diwana 8'an, Aşîti, 1985

SAVAŞA GİDİN

Hepimiz birleşmeliyiz,
Aslanlar gibi savaşa gitmeliyiz.
Gözü korkusuzca dalın,
Düşman yenilince kovalayın.
Silahlarla donanmalıyız,
Her sahada ilerlemeliyiz.

Aslan ve kaplanlar gibi silkinin,
Haydi, kalkın gençler savaşa gidin!

Er meydanı burda, işte geliyor,
Tümümüz onun için çalışıyoruz.
Düşmanı yurttan atmak için
Eğer bu uğurda ölen olursa,
Nur içinde yatsın, yaşasın,
Buna vakit çok yakın.

Aslan ve kaplanlar gibi silkinin,
Haydi, kalkın gençler savaşa gidin!

Askerinizi yüzbinlere çıkarın,
Durmayın, memleketi kurtarın.
Tüm serveti sahiplerine verin,
Bizim bayrağımız yücelsin.
Ölsün, kahrolsun sömürgeciler!
Yaşasın Kürtler ve Kürdistan!

Aslan ve kaplanlar gibi silkinin,
Haydi, kalkın gençler savaşa gidin!

Sekizinci Divan, Aşiti "Barış", 1985-

KURDO NAMÛSE RABE

*Kurdo namûse rabe
Jı bo me qet we nabê
Lı şorişê tên kuştın
Lı vir vexun şerabê!*

*Jı bo fidakariyê
Em dernegan vekın zû
Da bırayên İrani
Lı me nekın itabê.*

*Mal û çekan verêkım
Canbêzaran bışênın
Lı wir birçi dimênın
Lı vir dixun kebabê!*

*Kelaşinkof lı milde
Wek Erdeşêr û Şêrkoh
Ala Kawa tu hilde
Guh med lı afitabê.*

EY KÜRT NAMUS GÜNÜDÜR KALK!

Ey Kürt, namus günüdür kalk!

Bizim için bu böyle olmaz.

*Kurtuluş mücadelesinde ölenler oluyor,
Burada şarap içerek onlara bakmak olmaz!*

Dayanışmak için uğraşı verelim,

Çabucak örgütler açarak çalışalım.

İranlı kardeşlerimiz

Bizi ayıplamasınlar.

Silah ve para yardımı yapın,

Özgürlük savaşçılarını savaşanlara katın.

Orada savaşanlar aç kalıyorlar,

Burada ise yeniliyor kebablar!

Kelanşinkof omuzlarda,

Erdeşer ve Şerkoh gibi (1)

Kawa'nın bayrağını yücelt

Gitsin ta güneşe değin.

*Eger divê azadi
Tu guh mede lî şadi
Zû derkeve ser şaxan
Hetta roja me ji bê!*

*Lê ger tu jimperesti
Welat divê bî sisti
Hêvi diki tu avê
Jî leylan û serabê!..*

*Zanım tu xweş egiti
Bermayê Mad û Miti
Dî şerde rengê şêri
Lî Baxımz û Hebabê!*

*Gel dixwazi tu rabi
Weke şêr û gura bi
Dijmın tu zû dişkêni
Eger tu wek bira bi.*

*Çıl sale dilbırınım
Cerg û hınav bî xwinım
Weletparêzi, lew ez
Dixwazım zû tu rabi!*

*Stockholm, 18 6 1980
Diwana 8'an, Aştı, 1985*

Eğer özgürlük istiyorsan
Boş yere sevinme,
Çabucak çık dağlara
Gün bize de doğar!..

Eğer sen kadın tutkunu isen
Otur sen oturduğun yerde.
Bu senin çöldeki seraptan
Suyu umut etmen gibidir.

Bilirim ki sen cesursun,
Med ve Mitilerden geliyorsun!
Savaşta aslanlar gibisin,
Meydanların tek yiğidisin.

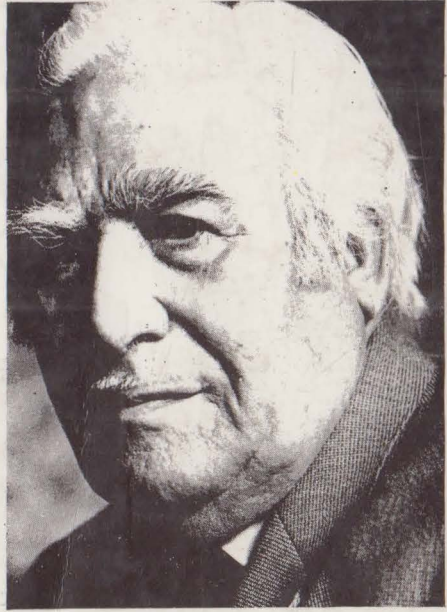
Halkın sana yeter, kalk diyor!
Aslanlar gibi yiğit olursan
Düşmanını çabuk yenersin,
Kardeş gibi omuz omuza verince...

Kırk yıldır yürekten yaralıyım,
İçim, ciğerlerim kanayıp, durur.
Tüm yurtseverliğimle sana sesleniyorum!
Yeter kalk üstüne bunu senden diliyorum!
Stockholm, 18.6.1980

Sekizinci Divan, Aşiti "Barış", 1985

(1) Erdeşer ve Şerkoh : Yiğiliği ile tanınan iki Kürt kahramanı.

**KİMİZ
BİZ**

**Kimiz ?
Biz !**

pelê sor
YAYINLARI